

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

5

M A I

ANUL XV

1956

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Redacția și Ad-ția : Sectorul Social-Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei Nr. 21 — Raionul Nicolae Bălcescu.

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte: P. F. JUSTINIAN, Mitropolitul Ungro-Vlahiei și Patriarhul României.

Vice-Președinți: P. S. ANTIM, Episcopul Buzăului
P. S. CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.

Membri: P. S. THEOCTIST, Episcop Vicar; P. C. Pr. AL. IONESCU, Vicar al Mitropoliei; P. C. Pr. M. BOGOIU, Vicarul Eparhiei Buzăului; P. C. Arhim. IERONIM MOTOC, Vicarul Eparhiei Dunării de Jos.

Redactor responsabil: P. C. Pr. Petre F. Alexandru, Consilier Administrativ al Mitropoliei.

† JUSTINIAN

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI VOINȚA CLERULUI ȘI POPORULUI DREPTCREDINCIOS, ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI, LOȚIITOR AL SCAUNULUI DIN CEZAREEA CAPADOCIEI ȘI PATRIARH AL ROMÂNIEI.

IUBITULUI NOSTRU CLER ȘI POPOR DREPTCREDINCIOS,

Har și pace de la Dumnezeu, iar de la Noi părintească binecuvântare.

«Crucii Tale ne închinăm, Hristoase,
Și sfântă Invierea Ta o lăudăm și o slăvim.

.....
Că răstignire răbdînd pentru noi,
Cu moartea pre moarte a stricat».

(Din rînduiala Utreniei Sfintelor Paști)

Cinstiți părinți și iubiții mei fii duhovnicești,

Simțăminte religioase din cele mai înalte au cuprins în aceste zile inimile credincioșilor ortodocși de pretutindeni: simțăminte de întristare, izvorîte din gîndul că pentru noi a trebuit să pătimească și să moară pe cruce Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu; — și simțăminte de bucurie, izvorîte din încredințarea Invierii Sale din morți și din nădejdea propriei noastre învieri.

Intr-adevăr, moartea pe cruce a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos îndurerează ori ce conștiință creștină, căci „El s-a împovărat cu durerile noastre, a fost străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre; a fost pedepsit pentru mîntuirea noastră și prin ranele Lui noi toți ne-am vindecat... a fost voia Domnului să-L zdro-

bească prin suferință“ (Isaia LIII, 4-10). Pătimirea pentru noi a Celui nevinovat și jertfirea vieții Lui pentru păcatele noastre sînt fapte care ne înfioară sufletele și — fără să vrem — ne îndoiește genunchii în fața lemnului sfînt pe care a fost răstignit. Cu evlavie adîncă, rostim atunci rugăciunea: „Crucei Tale ne închinăm, Hristoase...“.

Răstignirea de pe Golgota, moartea și îngroparea ce i-au urmat n-au pus însă capăt vieții Mîntuitorului nostru. Mormîntul Său a fost bine întărit cu pază; străjeri romani au trebuit să-i poarte de grijă; piatra de deasupra Lui a fost pecetluită (Matei XXVII, 66) ca pentru veșnicie; „dar Dumnezeu L-a înviat dezlegînd durerile morții..., căci n-a îngăduit ca Sfîntul Său să vadă putreziciune“ (Faptele Apostolilor II, 24 și 27). Această înfrîngere a morții prăznuim noi acum — și dacă ne închinăm totdeauna cu smerenie crucei lui Iisus, îi lăudăm și îi slăvim astăzi sfînta Sa Inviere, grăind: „Nimeni să nu se teamă de moarte, pentru că ne-a liberat pe noi moartea Mîntuitorului... Unde-ți este, moarte, boldul? Unde-ți este, iadule, biruința? Inviat-a Hristos și tu te-ai surpat...“ (Sf. Ioan Gură de Aur: Cuvînt de învățătură în sfînta și luminata zi a Paștilor).

Iubiții mei fii sufletești,

Cîtă vreme a trăit trupește printre oameni, Mîntuitorul Iisus Hristos și-a dovedit Dumnezeirea în felurite chipuri și împrejurări.

Ascultîndu-L vorbind, „mulțimile stăteau uimite de învățătura Lui, căci îi învăța pe ei ca unul care are putere, și nu ca învățații lor“ (Matei VII, 28-29) — iar servitorii templului, trimiși să-L prindă, se întorceau rușinați către marii preoților, mărturisind: „Niciodată n-a vorbit vre-un om, așa cum vorbește Omul Acesta“ (Ioan VII, 46).

Privindu-L săvîrșind minuni, aceeași uimire punea stăpînire pe oameni (Luca IX, 43) și toți deopotrivă mărturiseau cutremurați: „Acesta este într-adevăr Proorocul, Carele va să vie în lume“ (Ioan VI, 14) — și preamărind în El pe Dumnezeu, ziceau: „Așa lucruri n-am văzut niciodată“! (Marcu II, 12).

Chiar pătimind și murind, Iisus Hristos a arătat celor ce L-au osîndit, firea suprapămînteană a ființei Sale: în timpul judecății, o desăvîrșită stăpînire de sine, nici un cuvînt de împotrivire față de sinedriul iudaic, de procuratorul roman sau de Irod; îndurarea cu resemnare sfîntă a tuturor umilințelor; cuvinte de mîngîiere pentru femeile

credincioase Lui: „Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plîngeți pe Mine, ci vă plîngeți pe voi și pe copiii voștri“ (Luca XXIII, 28) — și cuvinte de iertare pentru răstignitorii Săi: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac“ (Luca XXIII, 34).

Dacă la toate acestea adăogăm că în ceasul sfîrșitului Său, în plină amiază, „întunec s-a făcut peste tot pămîntul, soarele s-a întunecat, pămîntul s-a cutremurat, stîncile s-au despicat, mormintele s-au deschis, iar catapeteasma templului s-a rupt în două, de sus pînă jos“ (Matei XXVII, 51-52; Luca XXIII, 44-45), — este limpede că moartea aceasta a avut atîta supraomenesc în ea, încît sutașul și cei ce împreună cu el păzeau pe Iisus, văzînd că astfel și-a dat sufletul, s-a înfricoșat foarte și a zis: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta“ (Matei XXVII, 54; Marcu XV, 39).

Ca Fiu al lui Dumnezeu, Iisus Hristos a biruit însă moartea și noi sărbătorim astăzi această înfrîngere a morții. Zilele de durere ale Sfintelor Patimi au trecut. În suflete își face loc acum bucuria, căci mormîntul Mîntuitorului e gol, piatra de deasupra e pravălită, străjarii — cutremurați — au căzut cu fețele la pămînt, iar Iisus ne întîmpină cu duioșie, se apropie de noi cu glas de frate și de părinte și ne spune: „Bucurați-vă!“ (Matei XXVIII, 9). Urmînd acestui sfînt îndemn, în biserici răsună cîntarea: „Cerurile după cuviință să se veselească și pămîntul să se bucure, — și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută, că Hristos a înviat, veselia cea veșnică“ (Canonul Paștilor).

Cinstiți slujitori ai sfintelor noastre altare,
și iubiții mei fii duhovnicești,

Invierea din morți a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos este izvor de viață și de bucurie pentru toți creștinii, căci El „S-a făcut început al învierii morților“, astfel că „precum în Adam toți mor, așa în Hristos toți vor învia“ (I Corinteni XV, 20 și 22).

Faptul învierii este izvor de învățăminte pentru noi creștinii nu numai cu privire la viața ce va urma după moarte, dar și pentru viața de acum. Inviînd din morți Mîntuitorul Iisus Hristos a pus în lumină adevărul despre veșnicia vieții, fără să umbrească prin aceasta valoarea vieții pămîntești a oamenilor. Mai mult încă, învățăturile Lui despre această viață prind pentru noi tăria de porunci dumnezeiești, tocmai prin faptul minunatei Sale Invieri.

Se cuvine, pentru aceea, în această zi de aleasă bucurie, să ne apropiem cu inimi curate și cugete smerite de Evanghelia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pentru a-i descifra marile ei înțelesuri și a-i afla poruncile de urmat în momentul istoric pe care îl trăim acum, — căci Iisus rămîne pentru noi: „Calea, Adevărul și Viața“ (Ioan XIV, 6).

Prin glasul dumnezeiesc al Intemeitorului ei, Biserica Ortodoxă fericeste pe făcătorii de pace (Matei V, 9) — și condamnă cu hotărîre războiul, grăind: „Toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri“ (Matei XXVI, 52). Urmărind slujirea ideii de pace, Biserica Ortodoxă este încredințată că împlinește cea mai mare poruncă a Evangheliei, sau „porunca cea nouă“ cum a numit-o Mîntuitorul Hristos, cînd a spus: „Poruncă nouă vă dau, ca să vă iubiți unul pe altul“ (Ioan XIII, 34).

Văzduhul lumii nu este astăzi pe deplin limpede, dar glasul tunurilor a amuțit pretutindeni. E un fapt îmbucurător, care ar putea să însemne începutul unui veac nou pentru istoria lumii: veacul înfrățirii tuturor popoarelor. Pentru ca veacul acesta să-și deschidă porțile cu adevărat, nu ne stă în față decît un singur drum: dezarmarea. „Intreaga omenire dorește dezarmarea. Cursa înarmărilor nu a generat niciodată altceva decît mizerie și nesiguranță; ea a dus întotdeauna numai la război“ (Consiliul Mondial al Păcii: Apelul către opinia publică mondială, Stockholm, 9 aprilie 1956).

Înainte de a se înfăptui dezarmarea militară, era necesară dezarmarea morală. Primii pași pe drumul acestei dezarmări au început să fie făcuți mai de mult. Mă gîndesc la lupta nobilă care urmărește instaurarea păcii în lumea întreagă, cucerind sufletește pentru idealul acesta milioane de oameni, aproape jumătate din populația pămîntului. Biserica Ortodoxă își are partea ei de contribuție în orientarea sufletească a lumii pe cărările păcii și bune înțelegeri între oameni și popoare. Astfel s-a născut, sub ochii noștri, cea mai mare putere din toată istoria lumii, o putere care nu cunoaște granițe, sub stindardul căreia s-au înrolat milioane de oameni de pe toate continentele. Forța acestora nu stă în armele de care dispun, căci ei au mîinile goale, — ci în idealul pe care îl urmăresc: pacea și fericirea pentru toți oamenii.

Toți oamenii de bună credință de pretutindeni — și alături de ei Biserica noastră, care este Biserica „Domnului

Păcii — ridică astăzi protestul lor de nezdruccinat împotriva războiului, cer interzicerea fabricării, experimentării și folosirii armelor atomice, reducerea armamentelor și efectivelor militare, — în sfârșit, împlinirea marelui vis al omenirii de totdeauna: dezarmarea generală.

Iubiții mei fii sufletești,

Intîmpinăm sărbătoarea Sfințelor Paști, înnoiți sufletește prin post, rugăciune și mărturisirea păcatelor. Făclii aprinse purtăm în mâini, căci Paștele e sărbătoarea luminii, iar „lumina nu are nici o împărțășire cu întunerecul“ (II Corinteni, VI, 14). „Să lepădăm dar lucrurile întunerecului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii“ (Romani XIII, 12), care sînt: „Milostivirile îndurării, bunătatea, smerenia, blîndețea, îndelunga răbdare... și dragostea, care este legătura desăvîșirii“ (Coloseni III, 12 și 14).

„Ziua Invierii, să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să ne îmbrățișăm“ (Slava de la Laudele Paștilor), căci „Impărăția lui Dumnezeu înlăuntrul vostru este“ (Luca, XVII 21), iar „Cel ce rămîne în iubire, rămîne în Dumnezeu și Dumnezeu rămîne în el“ (I Ioan IV, 16).

„Inima omului caută și însetează după mîngîiere, după iubire; omul dorește să-și încălzească inima la căldura acestei iubiri“ (Mitropolitul Nicolae Krutițki, Cuvîntări bisericești, vol. I, pag. 142). Numai „cei fără de lege trag sabia și arcu îl încordează, ca să doboare pe cel sărac și sărman și să junghie pe cei ce umblă pe calea dreaptă; dar sabia lor va pătrunde în inima lor și arcurile lor se vor frînge“ (Psalm XXXVI, 14-15).

Iisus, biruitorul morții e pentru noi izvor de viață și de bucurie. Incredători în drumurile de izbăvire pe care El le deschide inimilor credincioase, — în această zi de mare praznic și de „sărbătoare a sărbătorilor“, să-I cîntăm din adîncul ființei noastre: „Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din mormînturi viață dăruindu-le“. Amin!

J. Justinian

PATRIARHUL ROMÂNIEI

Data în reședința Noastră patriarhală din București, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii Domnului din anul 1956.

† ANTIM

DIN MILA LUI DUMNEZEU EPISCOP AL EPARHIEI
BUZĂULUI

IUBITULUI NOSTRU CLER, BINECREDINCIOȘILOR ȘI DREPT-
SLĂVITORILOR CREȘTINI,

HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA DOMNUL ȘI MINTUITORUL IISUS
HRISTOS, IAR DE LA NOI ARHIEREASCA BINECUVINTARE.

«HRISTOS A INVIAT!».

«Eu sînt Invierea și Viața».
(Ioan XI, 25)

Iubiții mei fii sufletești,

Sosiț-a vremea cea cu bun prilej să ne bucurăm duhovnicește de Invierea Domnului. Paștele — Sărbătoarea sărbătorilor și al praznicelor Praznic; Paștele, cele nouă și sfinte; Paștele, cele de Taină — nouă astăzi ne-a răsărit.

Înimile tresaltă, sufletul se înalță și gândurile ni se îndreaptă către Izvorul vieții, către lumina cea neapropiată, care rupînd pecețile mormîntului și zdrobind moartea, ca un Atotputernic, a înviat din mormînt precum a zis mai înainte. Ne întîmpinăm acum zicînd unii altora: «Hristos a înviat!». Ne facem purtătorii vestirii învierii, ca și sfintele femei mironosițe și Sfinții Apostoli. Sîntem și noi acum martorii Invierii Domnului. În Săptămîna Patimilor, am luat parte la întîmplările dureroase și chinurile fără de seamăn, suferite de Domnul nostru Iisus Hristos pentru păcatele noastre. L-am văzut osîndit la moartea pe Cruce, slăbit pînă la istovire de îndelungata Pătîmire și cum n-a mai putut să-și ducă Crucea la locul osîndirii. Pironit pe lemnul Crucii, cu singele scurs și sfîșiat de arșița setei, a fost batjocorit, scuipat și lovit.

«Și era cam pe la ceasul al șaselea. Atunci s-a întunecat soarele și s-a făcut întuneric peste tot pămîntul, pînă la ceasul al nouălea. Iar, cînd s-a întunecat soarele, catapetezma bisericii s-a spintecat prin mijloc. Apoi Iisus, strigînd cu glas mare, a zis: «Părinte, în mîinile Tale îmi dau duhul» (Luca XXIII, 44-46).

Il vedem gol pe Cruce, pe Cel ce îmbracă țarinile cu iarbă și grădinile cu flori. Fața Lui, bucuria îngerilor și a raiului, este plină de scui-piri. Gura care rostea «Cuvintele vieții veșnice» este adăpată cu oțet și cu fiere; mâinile care binecuvântau și picioarele care au sfințit pământul sint străpunse de cuie și coasta împunsă cu sulița. Ochii în care strălucea lumina Dumnezeirii Sale s-au stins.

Ne întrebăm: Pentru cine a îndurat El toate acestea? Desigur, pentru noi și pentru a noastră mîntuire. Ce altă dovadă mai mare poate fi pentru dragostea lui Dumnezeu față de noi, făpturile Sale, decît a da să moară pe Cruce pe propriul Său Fiu, pentru izbăvirea noastră? Putem noi oare, iubiților, să ne arătăm nepăsători în fața jertfei de pe Golgota? Fi-vom nesimțitori la chinurile suferite pe lemnul Crucii de Fiul lui Dumnezeu? Și tocmai, la aceasta ne gîndim mai puțin sau nu ne gîndim deloc. În loc să-I fim mulțumitori și plini de recunoștință, continuăm să-L răstignim prin păcatele pe care necurmat le săvîrșim. «Și iată, un bărbat cu numele Iosif — membru al sinedriului și om bun și drept, care era din Arimateia, un oraș al iudeilor, și care nu luase parte la sfatul și la fapta lor, așteptînd și el împărăția lui Dumnezeu, a venit la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Și pogorîndu-L de pe Cruce, L-a înfășurat cu giulgiu și L-a pus într-un mormînt săpat în piatră, unde nimeni niciodată nu fusese pus» (Luca XXIII, 50-53).

Iubiților,

Psalmistul a arătat de mai înainte Învierea, zicînd: «Că nu vei lăsa sufletul Meu în iad, nici vei da Celui Cuvios al Tău să vadă putreziciunea» (Ps. XV, 10).

Ceea ce Psalmistul a prezis, s-a împlinit întru totul. Intr-adevăr, Domnul a înviat, precum Insuși mai înainte a grăit. Doi bărbați în veșminte strălucitoare au stătut înaintea sfintelor femei, care veniseră la mormînt, aducînd miresmele cele ce gătiseră, și le-au zis: «Ce căutați pe Cel viu, cu cei morți? Nu este aici, ci s-a sculat; aduceți-vă aminte cum v-a grăit, fiind încă în Galileia, zicînd că Fiul Omului trebuie să fie dat pe mîna oamenilor păcătoși și să fie răstignit, și a treia zi să învieze» (Luca XXIV, 5-7).

În ziua Cincizecimii, Sf. Apostol Petru vorbește mulțimilor despre Înviere, iar dumnezeescul Pavel zice: «Căci eu mai întîi v-am dat ceea ce eu am primit de la alții, adică cum că Hristos a murit pentru păcatele noastre..., și că El a fost îngropat și că a treia zi a înviat, după Scripturi. Și s-a arătat lui Chifa (Petru), apoi celor doisprezece, după aceea s-a arătat la mai bine de cinci sute de frați, dintre care cei mai mulți trăiesc pînă acum, iar unii au și murit. După aceea, s-a arătat lui Iacob precum și tuturor Apostolilor, iar mai pe urmă decît toți, mi s-a arătat și mie, ca unui născut fără de vreme» (I Cor. XV, 3-9).

Spusele acestui mare Apostol al Neamurilor datează cam cu treizeci de ani după Învierea Domnului. Așa dar, Sfinții Apostoli sînt martorii autorizați ai Învierii.

Toți au văzut pe Domnul înviat, garantînd cu însăși viața lor aceasta.

«Astăzi, Hristos moartea călcînd, precum a zis mai înainte, a înviat și bucurie lumii a dăruit. Toți strigînd cîntarea, așa să zicem: Izvorule al vieții, Lumina cea neapropiată, Atotputernice Mîntuitorule, miluește-ne pe noi» (Stihira a II-a, Glasul VI, Vecernie). El este Învierea și Viața.

Noi, credincioși, sîntem acum deplin încredințați de propria noastră înviere și avem nădejde neclintită în viața cea veșnică. Vom învia și cu trupul, și cu sufletul, căci Moartea și Învierea Domnului sînt pricina și dovada sigură a învierii noastre. Prin sfînta și luminata Înviere a Domnului, toate tainele s-au plînit și întunericul morții s-a luminat. Ni s-a vestit biruința asupra morții și porțile veșniciei ni s-au deschis. Moartea pentru noi este trecerea la viața cea fără de sfîrșit și poarta de intrare în Impărăția Cerurilor.

După ce ne-a răscumpărat din robia păcatului, pe Cruce, acum, stînd în cer de-a dreapta Tatălui, ne cheamă la El, mijlocește pentru noi, ne poștește la bucuria slavei Lui și ne dă comorile veșniciei.

Să mergem, iubiților, la Domnul, ca și sfintele femei, cu inima învăpăiată de dragostea pentru El. Și această dragoste o vom dovedi, urmînd sfintele și dumnezeieștile Sale învățături după predania Sfintei noastre Biserici.

Legea vieții noastre să fie voia Lui cea sfîntă. Să ne agonisim cinste și mărire prin viață, așa ca să ajungem a fi o piatră scumpă în cununa Domnului, și nu un spin în ea. Să trăim și să lucrăm potrivit legii vieții și nu legii morții. Legea vieții este dragostea de Dumnezeu și de viață, pe cînd legea morții este pustiul păcatului. Călăuză întru dragostea de Dumnezeu și de viață, avem Sfînta noastră Biserică. Ea ne vorbește în graiurile sufletului și în cele ale veșniciei, iar prin sfintele învățături și Taine aruncă lumina și harul lui Hristos peste noi. Zarea vieții ni se luminează și virtuțile ne împodobesc ca o coroană.

Iubiților,

Cu adevărat, Sfînta Biserică este corabia mîntuirii noastre. Să avem față de ea și față de cei ce o cirmuiesc cu puterea și porunca Domnului nostru Iisus Hristos, aceeași credință, aceeași gîndire, aceeași dragoste, și să fim cu toții un suflet și un cuget. Vă spunem împreună cu un sfînt Părinte al Bisericii noastre: Fiți supuși fii ai Bisericii și lăsați-vă cirmuiți în cărările mîntuirii de cei ce o conduc în numele Temeietorului ei, Domnul nostru Iisus Hristos. Aproape este pieirea sufletească de cei ce se abat de la calea cea dreaptă a credinței și a viețuirii, potrivit învățaturii Bisericii. Aceștia cad în schismă și erezie sau rătăcire, și-și agonisesc loru-și osîndă. La o stare ca aceasta ajung cei ce au mințile întunecate și sufletele pline de orbire. La început puțin cite puțin, apoi din ce în ce mai mult, pașii rătăcirii se afundă în întuneric și neascultare, rupînd legătura cu Biserica și cirmuitorii ei legiuți.

A închide ochii, cînd soarele lucește, arăți al cărui duh ești și te faci vinovat judecării, după cuvîntul carele zice: «Iar judecata este aceasta, că lumina a venit în lume, iar oamenii au iubit mai mult întunericul decît lumina, pentru că faptele lor erau rele» (Ioan III, 19). Cu adevărat, nu este mai mare rob și mai mare surd decît acela care nu vrea să vadă și nici să audă. Mare este păcatul învîrtoșării inimii! Sînt micile alunecări, care pe nesimțite ne duc la rătăcire. Să nu uităm că sfîrșim mai totdeauna să gîndim așa precum trăim, adică precum ne-am obișnuit să ne depănăm firul vieții. Supunîndu-ne întru totul și urmînd toate învățăturile Sfintei noastre Biserici, vom ști ceea ce însuși Domnul Iisus Hristos vrea și cere El de la noi. Chemăm pe toți cei ce s-au despărțit de Biserică, în aceste sînte și mari zile ale creștinătății: să apuce pe drumul pocăinței și să

bată la ușa milostivirii Sfintei Biserici, spre a li se deschide, ca să aibă părtașie de Sfintele Taine și de mîntuire în viața de acum și în aceea care va să fie.

Iubiților,

La prima întîlnire a Domnului Iisus Hristos, după a Lui Sfîntă Înviere cu Apostolii Săi, a rostit cuvîntul: Pace vouă!

Plătind prin moartea Sa păcatele noastre, El a zdrobit moartea și a restatornicit întîietatea vieții. Domnul Iisus cel înviat sună din trâmbiță melodia dulce a păcii. Dacă vrem să trăim și să avem părtașie cu Slava Lui, trebuie să trăim în pace. Nu putem să fim cu adevărat ucenici ai Mîntuitorului, dacă nu sîntem prietenii și propovăduitorii păcii. Urîm distrugerea și pustiirea morții. Războaiele de jaf și cutropire sînt o mare nenorocire în lume. Armele de ucidere în masă și nebuna goană a înarmărilor de tot felul ne înspăimîntă. Ne rugăm pentru «pacea a toată lumea». Dorim înfrățirea tuturor neamurilor, ca toți să se bucure de frumusețea și fericirea acestei vieți. De aceea, vă aducem aminte, iubiților, să respectați porunca dumnezeiască a păcii. Să sprijinim lupta pentru pace din răputeri. Consiliul Mondial al Păcii, ținut mai deunăzi la Stockholm, ne cheamă iarăși la apărarea și salvarea păcii în lume. Ca și pînă acum, așa și de aici înainte, să sporim în silințele pentru asigurarea păcii și înlăturarea războaielor și a morții. Fiul Omului ne învață să respectăm și să iubim omenirea.

Iubiților,

Domnul nostru Iisus Hristos ne cheamă de la moarte la viață. Iar învierea se revarsă acum, cu ivirea primăverii, asupra întregii firii. Sîntem martori la reînvierea puterilor firii, sîntem martori ai primăverii.

Simțim acum, din plin, bucuria de a trăi. Plugurile se adîncesc în pămînt și răstoarnă primele brazde negre și lucioase. Semănătorul aruncă voios semințe, cu sufletul plin de nădejde în roadă bună și îmbelșugată. Suflarea vîntului de primăvară ne îmbie să ieșim la munca cîmpului. Ciocîrliile zboară în văzduh umplînd zările cu viersul lor răsunător. Vîntul mișcă pomii și apoi se retrage în codru. Stolurile de albine colindă țarinile înmiresmate de flori. Seara, cînd păsările amuțesc și satele dorm, parcă auzim cum încolțesc în pămînt semințele aruncate în brazdă.

Muncile de primăvară să fie făcute cu voinție și la timp, observînd îndrumările înțelepte date pentru roadă bună și bogată. Să nu uităm că pămîntul nu răsplătește decît pe acela care îl muncește și că îl răsplătește numai după măsura trudei și a sudorilor picurate în brazde. Să învățăm a prețui munca și cum să venim în ajutorul semenilor noștri. Să nu ne închidem în carapacea strîmtă a egoismului! Să nu precupețim nici un efort și nici o jertfă pentru binele și fericirea obștească. Fiecare vom culege în veșnicie în măsura în care am semănat pe acest pămînt.

Iubiților,

«Să dăm Domnului slavă și cinste» (Ps. XXVIII, 1). Să petrecem zilele Sfintei Învieri în cîntări de biruință și veselie duhovnicească. Să ne înveșmîntăm în haine de sărbătoare. «Să stăm acum înaintea Slavei, neprihăniți și veseli» (Iuda, 25). Să păzim și să împlinim legile, căci în

aceasta stă înțelepciunea și cumințenia tuturor. «Noaptea a trecut și s-a apropiat ziua. Să lepădăm dar lucrurile întunericului» (Rom. XIII, 12). Să facem din inima noastră casă lui Hristos, Domnul nostru, care prin moartea Sa ne-a dăruit nemurirea și ne-a făcut moștenitori ai Impărăției Cerești.

Invierea ne aduce aminte și de judecată. Să ne învrednicim a fi numărați cu cei de-a dreapta și chemați spre fericirea cea fără sfârșit.

«Bucurați-vă, dar, fraților, desăvârșiți-vă, mângiați-vă, fiți uniți în cuget și pașnici, și Dumnezeuul iubirii și al păcii va fi cu voi» (II Cor. XIII, 11).

Harul Domnului Iisus Hristos să fie cu voi cu toți. Amin!

Al vostru de amîndouă fericirile rugător fierbinte către Dumnezeu,

† A N T I M,
Episcop

Data în reședința noastră episcopală din Buzău, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Invierii Domnului din anul 1956.

† CHESARIE

DIN MILA LUI DUMNEZEU EPISCOP AL EPARHIEI
DUNĂREA DE JOS

Intregului cler și tuturor credincioșilor din această Eparhie: har, milă și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos, iar de la smerenia noastră arhierescă binecuvîntare.

Hristos a înviat!

Iubiții mei fii duhovnicești,

Hristos a înviat, aceasta a fost vestea cea mare, care în prima zi a învierii lui Hristos a răsunat în Ierusalim și a umplut de bucurie pe toți care L-au iubit pe Fiul lui Dumnezeu.

Hristos a înviat, răsună de atunci în fiecare an la acest praznic și creștinii se bucură și primesc această salutare ca pe o chemare la primăvara vieții duhovnicești și la împărtășirea bucuriilor nepieritoare ale credinței noastre.

În această zi, iubiților, noi simțim și trăim o bucurie duhovnicească în sufletul nostru, care se revarsă odată cu razele binefăcătoare ale soarelui de primăvară și face ca să fim adînc recunoscători și încrezători în ceiace Dumnezeu, în marea Lui înțelepciune și milostivire a rînduit pentru mîntuirea noastră.

Hristos a înviat din morți, cîntă cu noi întreaga făptură, în mii de glasuri, fără de încetare, adevărînd, și întărînd minunea învierii și cuvîntul care spune: «Cînd trimiți Tu Duhul Tău, toate iarăși se zidesc și înnoiesc fața pămîntului». (Ps. 103 31).

Iubiții mei fii duhovnicești,

Cu toții am trecut prin baia curățitoare a sfîntului post și mulți ne-am sîrguit ca să întîmpinăm acest praznic cît mai curați cu sufletul și cu trupul. În săptămîna care a trecut noi ne-am amintit despre suferințele înfricoșate la care a fost supus Mîntuitorul și de moartea lui pe cruce. Dar astăzi toate au trecut și s-au schimbat în lumină.

Intristarea patimilor a devenit pentru noi bucuria învierii. Moartea Lui a devenit viață pentru noi. Nimenea nu mai vorbește acum de moarte, care a trecut. Iar dacă vorbește totuși, este pentru ca să arate și mai

bine că moartea a fost biruită de viață; moartea nu mai este un sfârșit, ci o poartă de trecere la viața veșnică. De aceea ea nu mai îngrozește, decât numai în măsura în care cineva nu-și face datoria în viață așa cum a rânduit Dumnezeu. Credinciosul însă, care în viața sa poate să spună ca Apostolul Pavel: «Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit» (II Tim. IV, 7), acela nu se mai teme de moarte și poate să adauge: «căci pentru mine viața este Hristos și moartea un ciștig» (Filip. I, 21). El are sufletul împăcat și nimica rău nu i se poate întâmpla.

Iubiților,

Înviere însemnează biruința vieții asupra morții. În lupta între viață și moarte, în persoana Domnului nostru Iisus Hristos, viața a fost mai tare decât moartea. Principiul binelui a învins. Adevărul și dreptatea au biruit și dau speranță tuturor credincioșilor. Căci: «Eu sint învierea și viața», zice Mîntuitorul, «cel care crede în Mine, nu va muri în veac» (Ioan XI, 25-26).

Învierea Mîntuitorului Iisus Hristos este adevărarea dumnezeirii Lui și semn al puterii Lui mîntuitoare.

Mîntuitorul a luat asupra Sa firea omenească și S-a supus de bună voie legilor firii omenești. S-a bucurat, a suferit și a murit ca om, ca să ne mîntuiască din robia păcatului. Ca Dumnezeu însă, care stăpînește peste viață și peste moarte El a înviat. Ca om El nu putea să învieze. Ca Dumnezeu nu putea să moară. Ca om și Dumnezeu a murit și a înviat, moartea rămînînd ca semn al firii Lui omenești, iar învierea ca semn al firii Lui dumnezeiești.

Dar, iubiților, de înviere nu este streină nici firea noastră, pentru că: «Precum toți mor întru Adam, așa și întru Hristos toți vor învia» (II Cor. XV, 22).

Alcătuirea firii omenești are ceva din izvorul dumnezeirii. Acest ceva este sufletul, cea mai prețioasă comoară a noastră, pentru care Mîntuitorul se îngrijește așa de mult și ne atrage luarea aminte cînd spune: «căci ce va folosi omul de va dobîndi lumea toată, și-și va pierde sufletul? sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?» (Marcu VIII, 36-37).

Sufletul e de natură spirituală. El își are originea în suflarea de viață cu care Dumnezeu a însușit firea pămîntească a lui Adam, și tot ceea ce pornește din Dumnezeu nu poate muri. Numai trupul care este îmbrăcămintea sufletului urmează legilor firești ale pămîntului, după cuvîntul: «pămînt ești și în pămînt te vei întoarce», pentru că «adîncul pe adînc cheamă». Dar și el la obșteasca înviere se va împreuna din nou cu sufletul pentru a-și lua răsplata pentru cele ce a săvîrșit în viață. De aceea: «Ferițiți sint cei care mor... cu nădejdea în Dumnezeu, pentru că El iarăși ne va învia» (II Macc. VII, 14).

Temeiul învierii și al vieții este numai Dumnezeu, care este izvorul vieții și viața cea adevărată. De la El pornește orice existență, «căci în El avem viață, în El ne mișcăm și sintem» (F. Ap. XVII, 28).

Iubiților,

Viața este un dar al lui Dumnezeu. De aceea de viață se leagă tot ce e frumos și folositor, tot ce este măreț și constructiv, tot ce ne apropie de Dumnezeu și de semenii noștri tot ce tinde la fericire. Pacea adevărului

și dreptatea sînt roade ale vieții și Dumnezeu iubește pe cei ce iubesc această cale. Nu iubește însă pe cei ce se abat de la acest drum, adică pe ațîțătorii la război, semănătorii de vrajbă și pe cei ce săvîrșesc nedreptăți asupra oamenilor.

Dumnezeu a făcut pe om să se bucure de viață, să fie liber, să trăiască în pace și în dragoste cu toți oamenii, pentru a spori și a înfrumuseța chiar, ceea ce a lăsat Dumnezeu. Pentru că «noi sîntem împreună lucrători cu Dumnezeu» (I Cor. III, 9). Faptele noastre trebuie să ducă la cele ce zidesc pacea și fericirea în viață. «Căci cine iubește viața și vrea să vadă zile bune, să se depărteze de rău și să facă binele, să caute pacea și să o urmeze» (I Petru III, 10-11).

După cum vedeți, iubiților, viața creștină este dragoste, credință și fapte; și numai acolo unde se lucrează cu adevărat pentru binele omenirii, pentru pace și pentru înfrățirea dintre oameni și popoare, numai acolo se înfăptuiește voia cea sfîntă a lui Dumnezeu. Acolo se lucrează pentru viață și pentru fericire, acolo omenirea progresează pentru că toate puterile sufletului și munca creatoare sînt închinată binelui obștesc. Acolo se coboară împărăția lui Dumnezeu pe pămînt.

Iubiții mei fii duhovnicești,

În ziua aceasta de biruință a vieții și a luminii mîntuitoare în mijlocul nostru, prin învierea Mîntuitorului Iisus Hristos, îndemnul nostru de părinte duhovnicesc către voi este ca și altă dată, de a vă ține strîns legați de viață: de această forță creatoare care pornește de la Dumnezeu și care ne este încredințată nouă pentru a o îmbogăți și a o înfrumuseța aici pe pămînt cu florile virtuților creștine.

Dumnezeu ne-a dăruit talanții înțelepciunii și ne-a arătat calea pe care trebuie să mergem, pentru a lucra cu ei faptele cele bune. Ne-a arătat drumul vieții, care duce la Sine și ne-a arătat și drumul morții care duce la pieire și ne-a spus: «Viață și moarte ți-am pus dinainte, binecuvîntarea și blestemul. Alege viața ca să trăiești tu și seminția ta, iubind pe Domnul Dumnezeuul tău... căci de aceasta atîrnă viața ta și lungimea zilelor tale» (Deut. XXX, 19-20).

Poporul nostru, iubiților, a ales drumul vieții și al binecuvîntării și s-a legat temeinic de viața prin înfăptuiri mărețe, care au schimbat fundamental condițiile de viață și înfățișarea patriei noastre. Este o bucurie și plăcere în acelaș timp să constați peste tot locul spiritul vieții noi de aici, de la orașe și sate, încrederea poporului nostru în viitorul său și voința lui neclintită de a merge înainte spre noi înfăptuiri, pe drumul păcii și al progresului. Dragostea de patrie și munca au făcut minuni, iar experiența dobîndită în acești ani ai puterii populare ne este de mare folos.

Noi însă avem multe de înfăptuit în țara noastră. De aceea Noi vă îndemnăm să munciți cu aceeași rivnă mai departe, alături de întregul nostru popor, fiecare la locurile de muncă în care vă găsiți, pentru că munca or de ce natură ar fi ea, este sfîntă și deopotrivă de necesară patriei noastre. În birouri, în școli, pe ogoare, în fabrici și uzine, noi să ne îndeplinim în mod cinstit munca noastră și să răspundem cu bună-voință la chemările pe care ni le fac conducătorii treburilor obștești, pentru binele nostru.

O sarcină specială, de mare cinste, vă revine în mod deosebit, vouă, fiilor noștri de pe ogoarele patriei, acum în plin sezon al muncilor legate de pământ.

Datorită umezelii din pământ și căldurii soarelui, semănăturile de primăvară au răsărit la vreme și se prezintă frumos, ca și majoritatea celor din toamnă. Ele au însă acum nevoie neconținut de sprijinul și îngrijirea omului, pentru ca să se poată desvolta.

De aceea vă îndemnăm, cu tot dinadinsul, ca acum, în plină campanie de îngrijire a semănăturilor de tot felul să vă faceți datoria cu prisosință, după cuvântul Sf. Scripturi care zice: «Cine-și lucrează (bine) ogorul va avea belșug de pîine» (Pilde XII, 11).

Prașila făcută la vreme la plantele prășitoare și la culturile de legume, plivitul de buruieni la celelalte, stropitul de vară al pomilor și viilor, combaterea insectelor dăunătoare ce s-ar ivi în culturi, sînt măsuri de o importanță covârșitoare care, făcute fiecare la vremea lor și în bune condițiuni, asigură belșugul și bucuria agricultorului harnic.

Folosiți din plin atelajele, vitele de muncă, mașinile și uneltele agricole, unde se poate, și să vă ajutați unii pe alții, ca nimenea să nu rămînă în urmă.

Iubiților, împlinind cu dragoste și cu sirguintă cele ce se cuvin la vremea lor după cuvântul sfînt care zice: «Săditul își are vremea lui și culegerea celor sădite își are vremea ei» (Ecl. III, 2) noi credem și nădăjduim că «Domnul va revărsa bunătatea sa și pământul nostru își va da roada sa» (Ps. 84, 14). Țara noastră va avea belșug de pîine și tot poporul se va bucura.

Dumnezeu să binecuvînteze munca și dragostea voastră, a tuturor fiilor noștri duhovnicești.

Dumnezeu să vă dăruiască sănătate și bună sporire în faptele voastre cele pentru mîntuire.

Hristos a înviat!

† CHESARIE

Data în reședința Noastră episcopală din Galați, la praznicul Invierii Domnului nostru Iisus Hristos din anul mîntuirii 1956.

Nr. 2400/1956

DE SFINTELE PAȘTI, LA PALATUL PATRIARHAL DIN BUCUREȘTI

Slăvitul praznic al Sfințelor Paști este sărbătorit în Casa Patriarhală din București în duhul bunelor tradiții religioase ale norodului nostru dreptcredincios și ale înaintașilor ocîrmuitori ai Bisericii romînești străbune.

Inconjurat de soborul slujitorilor Catedralei, Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian oficiază serviciile divine din Joia și Vinerea Mare — zilele de pătimire și îngropare a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos — slujba Sfintei Invieri și Liturghia arhierescă din noaptea Paștilor.

Pentru toate aceste dumnezeești servicii religioase, gloate de credincioși, din cele mai îndepărtate laturi ale Capitalei, urcă dealul Patriarhiei, doritori să se închine, să asculte și să se instruiască. Catedrala Patriarhală este în acele zile, parcă mai mică decît altă dată. Mulți credincioși ascultă atunci serviciile religioase la difuzoarele instalate pe deal, iar cel care privește de departe spre miile de făclii aprinse în cinstea Celui răstignit și înviat, încearcă sentimentul că cerul a coborît pe pămînt și poate înlînde mina să-i mîngîie stelele.

Familia duhovnicească a unui Conducător religios este foarte mare. Pentru Conducătorul Bisericii Ortodoxe Romine — Prea Fericirea Sa Patriarhul Justinian — fiii săi duhovnicești se numără cu milioanele, dar cei mai apropiați dintre ei, rămîn, cum este și firesc, slujitorii sfințelor altare bucureștene, profesorii de teologie și salariații administrativi de la Centrul Mitropolitan și Patriarhal. De praznicul Sfințelor Paști, toți aceștia urcă, an de an, istoric deal al Patriarhiei și se întîlnesc cu Părintele lor sufletesc, petrecînd împreună cîteva ceasuri de aleasă desfătare spirituală, și alții slobozindu-și inimile și dînd grai gîndurilor de care sînt frămîntați.

La întîlnirea din acest an a preoțimii Capitalei cu Prea Fericirea Sa Patriarhul Justinian au fost de față: PP. SS. Episcopi Dr. Antim Tîrgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu, Vicari Patriarhali, Profesorii Institutului Teologic, în frunte cu P. C. Preot Rector Ioan G. Coman, PP. CC. Preoți: Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor și Ioan Găgiu, Directorul Administrației Patriarhale; PP. CC. Preoți Consilieri Patriarhali: Gheorghe Soare, Vasile Stefan, Zaharia Bilbie, Athanasie Preda și Zaharia Mîntulescu, Inspector General Bisericesc; PP. CC. Preoți Consilieri Mitropolitani: Alexandru Petcu, Alexandru Zamfirescu, Marcel Mihăiescu, Stan C. Dimancea, Petre F. Alexandru și Virgil Go-deanu, Inspector Eparhial; P. Cuv. Arhim. Justinian Florea, Exarhul

Mânăstirilor; șefii de servicii din Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, etc.

În numele preoțimii bucureștene, a vorbit **C. Preot Pompiliu Ispas**, slujitor la biserica Podeanu—Puțul lui Crăciun. Cucernicia Sa a dat expresie bucuriei pe care o resimt slujitorii Bisericii și învățămîntului nostru teologic ori de cîte ori au prilejul să se întîlnească cu Arhiepiscopul lor, pentru a-i prezenta urări de sănătate și îndelungă zilire, cu bun spor întru călăuzirea turmei celei cuvîntătoare pe calea mîntuirii. După ce a făcut o scurtă prezentare a activității preoțimii în cîteva sectoare mai importante de muncă, Părintele Pompiliu Ispas a asigurat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian de toată dragostea clerului Capitalei, care este deplin conștient de răspunderile ce-i stau în față și este hotărît să muncească cu și mai multă râvnă pentru împlinirea cu vrednicie a misiunii sale evanghelizatoare.

În cuvîntarea de răspuns, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian** a rostit următoarele:

*Prea Sfințiși Părinți Episcopi,
Prea Cucernici Părinți Consilieri,
Cucernici Părinți,*

Ne sînt încă proaspete în amintire ecurile serviciilor divine din aceste ultime zile, cînd ne-a fost dat să retrăim întreaga dramă a răscumpărării neamului omenesc, participînd în duh — ca niște martori oculari — la judecarea și osînduirea Mîntuitorului și descoperindu-i mormîntul gol, precum femeile purtătoare de mir, în dimineața Invierii.

Pentru conștiința și sensibilitatea ortodoxă, momentele culminante ale acestei drame: răstîgnirea, prohodirea și învierea din morți a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, nu sînt simple momente comemorative, nici chiar numai popasuri de reculegere adîncă pe marginea unor solemnități de ordin liturgic sau ritualistic. Cînd, în Vinerea Mare, norodul binecredincios ocolește sfințele noastre biserici în cîntări de jale pentru Cel pironit pe cruce, care și-a incredințat duhul în mîinile Tatălui ceresc, — faptul acesta constituie pentru credincioșii noștri nu o comemorare de ordin formal, ci trăirea adevărată a unui episod real din viața Mîntuitorului. Și cînd, în noaptea Invierii, mii și mii de glasuri trimit spre bolta instelată a cerului cîntarea lor de bucurie pentru Cel înviat, cîntarea aceasta nu este închinată doar faptului istoric petrecut în urmă cu aproape douăzeci de veacuri, ci unui fapt din actualitate, petrecut sub ochii spirituali ai fiecăruia dintre noi. Nu greșim, deci, cînd ne exprimăm că retrăim în fiecare an, cu prilejul acestor sfinite sărbători, întreaga dramă a mîntuirii neamului omenesc, întocmai ca niște martori oculari.

Mă bucur să aflu că participarea credincioșilor noștri la prohodirea Domnului și la cîntările din noaptea sfintei Sale Invieri a fost anul acesta mai activă ca altădată. Mă bucur nu atît pentru mine, cit pentru Cucerniciile Voastre, care ați putut culege aceste frumoase roade numai de pe urma unei lucrări catehetice, la care v-a chemat în ultimii ani Conducerea supremă a Bisericii noastre. Căci participarea activă a credincioșilor la săvîrșirea serviciilor divine din sfințele noastre biserici este pentru noi termometrul evlaviei unei comunități parohiale, — și dovada cea mai grăitoare a zelului pastoral de care pot fi însușeșiți preoții noștri de enorie. Zidirea didactică a preotului — acțiunea sa propriu zisă la evanghelizare

— nu se va putea înălța fructuoasă, decît pe temelile cîntării comune a Sfîntei Liturghii. Acolo unde preotul a izbutit să cucerească sufletește pe enoriașii săi pentru această lucrare, ușor va fi împlinită și cealaltă latură a misiunii lui, cea învățătoarească. Stăruind să lucrezi pe drumul acesta cu rîvnă sporită, este neîndoielnic că roade și mai bogate nu vor întîrzia să fie culese de fiecare dintre Cucerniciile Voastre. Vă îndemn să săvîrșiți această lucrare cu toată însușeșirea, pentru binele și înflorirea Sfîntei noastre Biserici.

Dar preoțimea noastră de mir n-a încercat în aceste zile numai bucuria prilejuită de participarea activă a credincioșilor la serviciile divine din săptămîna Patimilor, din noaptea Învierii sau din alte zile liturgice. Mai mare decît aceasta, a fost bucuria pe care ați putut-o trăi ca PĂRINȚI SUFLETEȘTI ai norodului dreptcredincios, în acele fericite întîlniri duhovnicești cu enoriașii de toate vîrstele ai Cucerniciilor Voastre, veniți să caute împăcare cu Dumnezeuul tuturor îndurărilor, sub epitrahilele slujitorilor Bisericii.

Nici un timp al anului nostru liturgic nu este mai potrivit pentru aceste întîlniri duhovnicești între PĂRINȚII și FIIII aceleași comunități creștine, precum este timpul săptămîinii Patimilor. Gîndul că Mintuitorul nostru Iisus Hristos — întrupare sublimă a curățeniei trupești și sufletești, a nevinovăției desăvîrșite, simbolizată prin Mielul care se jertfește de bună voie — gîndul că El pătîmește pentru păcatele noastre și fiecare păcat nou al nostru înseamnă o nouă răstignire a Lui, tot așa de crudă și dureroasă ca răstignirea de pe Golgota, gîndul acesta răscolește puternic orice suflet creștin și-l aduce sub epitrahilul preotului, trezind în el nevoia nestăpînită a mărturisirii și a iertării. Preotul trăiește atunci în ipostaza de adevărat PĂRINTE al parohiei sale, născînd — prin harul lui Dumnezeu — făpturi sufletești noi, vrednice de împărăția cerurilor.

Acolo unde credincioșii văd în preot pe PĂRINTELE lor, iar în soția preotului pe MAICA PREOTEASĂ, se zidește o cetate spirituală pe care nimic nu o poate clătina. Căci nimic nu poate egala în frumusețe morală rolul preotului ca PĂRINTE în lupta credincioșilor săi, a FIILOR săi duhovnicești, pentru realizarea vieții lor spirituale. Preotul care trăiește drama fiului pierdut din Evanghelie, cu sentimentul de adîncă sfișiere sufletească a părintelui părăsit, dar mereu iubitor, care așteaptă și caută pe cel rătăcit; preotul care știe să asculte mărturisirea unei inimi zdrobite sub povara păcatelor și poate afla în sine cheia renașterii acestuia spre o viață nouă, în care se descoperă iubirea nemărginită a lui Dumnezeu pentru ori ce făptură omenească, — a devenit prin aceasta PĂRINTELE sufletesc al unei ființe înnoite prin har, iar fapta lui se poate asemăna cu aceea a Creatorului însuși, care a zidit pe om din fărîna pămîntului și i-a dat viață din izvorul supranatural al ori cărei existențe. «Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut», scria cîndva psalmistul, încercînd să dea grai sentimentului de bucurie al atălui Ceresc pentru nașterea cea mai înainte de toți vecii a Fiului Său și Mintuitorului nostru; iar Sfîntul Apostol Pavel, stăpînit de aceeași bucurie pe care și-o poate da numai gîndul că ai prilejuit în această lume renașteri sufletești spre o viață nouă, a scris și el către creștinii din Corint: «Căci de ați avea mii de învățători în Hristos, însă PĂRINȚI nu aveți mulți, căci în Hristos Iisus eu v-am născut prin Evanghelie» (I Cor. IV, 15).

Între preot și enoriașii săi trebuie, prin urmare, să se stabilească singurul raport valabil din punct de vedere creștin: raportul dintre PĂRINTE

și COPII. Poporul credincios a concretizat simțirea sa în această privință, în modul său de adresare către slujitorul Bisericii. El se rosteste simplu, în duh autentic evanghelic: PĂRINTE — sau TAICĂ PĂRINTE! Este o afirmare a rolului și poziției preotului față de credincioșii săi: părinte sau tată suflătesc al tuturor celor născuți de el spre adevărata viață creștină, înfiați prin botez, renăscuți prin pocăință și binecuvințați prin taina nunții. Și precum nimeni dintre oameni, tată fiind, de-i va cere fiul său piine nu-i va da piatră — și de-i va cere pește nu-i va da șarpe — și de-i va cere ou nu-i va da scorpie (cf. Matei VII, 9—11; Luca XI, 11—12) — tot astfel preotul, PĂRINTE al păstoriiților săi, trebuie să poarte o grijă deosebită pentru viața sufletească a acestora, călăuzindu-i cu iubire de tată pe drumul binelui, al luminii și al adevărului, bucurându-se împreună cu ei din dor sporii în virtute și intristându-se alături de ei — când vor cădea sub loviturile păcatului.

Preotul este dator să nu piarda nici odată din vedere că este PĂRINTELE parohiei sale, iar prin conduita, faptele și toată lucrarea sa preoțească trebuie să se străduiască a merita acest înalt titlu. Mulțimile credincioase au o sensibilitate foarte ascuțită, când este vorba să aprecieze și să pună în cumpăna dreptei judecați persoana morală a preotului lor. Acestea cer de la preot un stil de viață fără pată, fără penumbre și alunecări, o înveșmîntare luminoasă în virtute, în înțelepciune și în dragoste. Ca PĂRINTE, preotul este dator să iubească — și să se jertfească din iubire pentru COPIII săi spirituali, precum Tatăl ceresc «așa a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său Cel Unul născut, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică» (Ioan III, 16).

Nu mă pot reține să menționez, în această ordine de idei, cîteva denu-miri nepotrivite și total străine duhului creștin, care s-au strecurat în graiul nostru bisericesc, — în unele părți ale țării, în legătură cu modul de adresare către preoți, în altele în legătură cu modul de adresare către arhieriei, episcopi, mitropoliți și patriarh. Pentru cei dintii, și-a făcut loc în obișnuința credincioșilor apelativul: «DOMNULE PĂRINTE»; pentru cei din urmă: «Prea Sfințite STĂPINE sau Înalt Prea Sfințite STĂPINE». Logica omenească leagă însă de noțiunile «domn» și «stăpîn», pe acelea de «rob» și «slugă» — și noi știm că nimic nu poate fi mai străin de spiritul creștinismului decît ideea de sclavie sau de robie, ori care ar fi denumirile sau modurile ei de existență.

Cît de limpede se exprimă în această privință Sfîntul Apostol Pavel, cînd scrie Galatenilor: «Stați tari în libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi și nu vă încurcați iarăși în jugul robiei» (Galateni V, 1). Creștinismul este religia libertății în care nimeni nu mai este slugă «căci voi toți sinteți una întru Hristos Iisus», cum glăsuiește același sfințit apostol (Galateni III, 28 Coloseni III, 11). Preoții, episcopii și mitropoliții Bisericii noastre, Patriarhul însuși, n-au trăit în aceste zile sentimente religioase din cele mai înalte pentru că au fost «DOMNI și STĂPINI», ci pentru că au putut să fie PĂRINȚI ai pastorițiilor lor. Deșertăciunile omenești n-au ce să caute sub sutanele noastre preoțești. Mai frumos și mai creștinește sună: TAICĂ PĂRINTE, PĂRINTE EPISCOP, PĂRINTE MITROPOLIT sau PĂRINTE PATRIARH, decît: DOMNULE părinte, DOMNULE episcop sau Înalt Prea Sfințite STĂPINE. Titlaturile acestea n-au ce căuta în terminologia noastră curentă și dacă, în trecut, ele s-au strecurat în graiul de toate zilele și în actele noastre oficiale, ca un pogorămînt făcut vanității omenești, astăzi se impune îndepărtarea lor de pretutindeni.

Dar nu va fi de ajuns numai îndepărtarea termenilor. Zadarnic vor fi îndepărtați aceștia, dacă va rămâne să sălășluiască în noi spiritul care le-a dat naștere. Este necesar să fie înlăturată orice distanță dintre preoți și credincioșii lor, precum este necesar să fie înlăturată ori ce distanță dintre arhieri și preoți,—între unii și alții stabilindu-se acea mireasmă de pașnică așezare familială, în care părinții își ajută copiii din dragoste firească pentru odraslele lor, iar copiii ascultă de îndemnul părinților și le poartă o stimă neprețuită, izvorită din sentimentul curat al dragostei filiale peste care s-au revărsat luminile unei rațiuni sănătoase.

Din an în an, clerul Capitalei îmi procură tot mai mult prilejuri de aleasă bucurie duhovnicească. Pe zi ce trece, în bisericile Capitalei pătrunde un duh de viață nouă, preoțimea înțelegându-și misiunea și dându-și toate silințele pentru împlinirea ei în chip onorabil.

În afară de cîteva excepții regretabile, vești tot așa de bune avem și despre clerul din restul Eparhiei noastre, care muncește cu însușeșire pe toate țărimurile activităților preoțești, zidind sau restaurind biserici și case parohiale, plantînd curțile bisericilor cu pomi roditori, îngrijind cimitirele, săvîrșind servicii divine însoțite de predici și cateheze și înfrumusețîndu-le prin cîntarea în comun a răspunsurilor liturgice, — dînd sprijin Conducerii de Stat și locale în toate strădaniile acestora pentru instaurarea unei vieți mai bune și mai fericite pentru cei mulți și trudnici. Tuturor acestor preoți, care cînstesc prin activitatea lor Biserica Ortodoxă a neamului nostru, din acest loc și în această zi de bucurie, pentru bucuriile spirituale ce-mi prilejuiesc, eu le trimit mulțumirile și binecuvîntările mele arhieresti și-i asigur de toată prețuirea mea. Dar pentru aceia, care nesocotesc dispozițiunile autorității superioare bisericesti, manifestînd lipsă de interes pentru împlinirea rosturilor esențiale ale misiunii lor, neglijînd predica și cateheza, ne dîndu-și nici o osteneală pentru instruirea credincioșilor în cîntarea imnelor liturgice, uitînd de îndatorirea de a țilcui sistemul nostru dogmatic și moral sub aspect confesional, pentru a preciza punctul de vedere ortodox în toate problemele cantroversate, — pentru unii ca aceștia, cu multă părere de rău le vestesc astăzi că Sfîntul Sinod al Bisericii noastre, a hotărît, ca o primă măsură, ridicarea inamovibilității preoțești. Aș dori ca această hotărîre să nu fie pusă în aplicare pentru nimeni, ci fiecare să rămînă pe locul lui, dar pe locul lui de MUNCĂ. Misiunea preoțească cere muncă susținută, spirit de sacrificiu și disciplină. Ea se deținește printr-o totală dăruire de sine față de comunitatea unde ești chemat să slujești un ideal atît de înalt cum este acela al mîntuirii sufletelor și al cuceririi împărăției cerurilor. Cei interesați, profesioniștii, carieristii sau indolenții n-au ce căuta în rîndurile preoțimii. Acest mod de a gîndi și intrupa slujirea preoțească îi face neordnîci să mai rămînă în cler. Și acolo unde se constată aceste regretabile stări de lucruri, conducătorii ierarhici ai eparhiilor aștiu acum ce să facă, în interesul suprem al Bisericii și spre binele credincioșilor.

«Eu sînt în mijlocul vostru ca cel ce slujește, căci Fiul Omului n-a venit ca să i se slujească, ci ca să slujească El și să-și dea sufletul Său pentru răscumpărarea multora» (Luca XXII, 27; Marcu X, 45). Iată sensul adevăratei preoții creștine, deșinită astfel de însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Doresc ca preoții sîntelor noastre biserici să înțieicagă sublimul preoției creștine și s-o trăiască în duhul slujirii dezinteresate, al uitării de sine și al iubirii de oameni. Se cere aceasta nu numai de la preot ci și de la familia lui. Soția și copiii preotului vor

trebuie să fie alături de el, în toate curatele lui străduințe pentru întruparea adevăratei slujiri jertfelnice a sfintei sale misiuni. Fără răsunset în conștiințele credincioșilor vor rămâne cele mai bine studiate predici și cateheze ale preotului, dacă soția și copiii lui nu vor întări, prin exemplul vieții lor, adevărurile de credință și morală tilcuite de acesta din fața iltarului. Ori unde s-ar afla, soția și copiii preotului trebuie să facă simțită prezența lor printr-un stil de afirmare propriu învățaturii noastre creștine. Ei se vor caracteriza totdeauna prin modestie și seriozitate, printr-o ținută demnă, care să fie manifestarea exterioară a unui fond launtric ales, adăpat din izvoarele mereu proaspete și vii ale Sfintei Evanghelii.

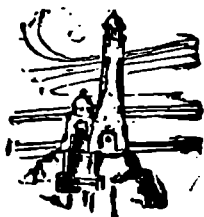
Cucernici Părinți, mi-ați adresat, prin glasul reprezentantului vostru, urări de bine și de sănătate, pentru împlinirea cu vrednicie a înaltelor mele răspunderi. Vă mulțumesc din adîncul inimii și, la rîndul meu, vă fac aceleași bune urări pentru împlinirea răspunderilor voastre preoțești, care sînt alit de multe și de grele. Mai bine de douăzeci de ani, am fost preot ca voi. Cunosc prin urmare, nu din cărți sau din povestirile altora greutățile misiunii voastre — pentru aceea inima mea arde de dorul ca voi să fiți conștienți de toate și să vă străduiți pentru slujirea în viață a idealului de profeție creștină intrupat de Mintuitorul Hristos. Pe drumul acesta, vă doresc succes deplin.

Și pentru că activitatea noastră, ca Biserică organizată, se deslășoară în cuprinsul teritorial al unui Stat ai cărui conducători urmăresc bunăstarea și fericirea poporului, — în numele Cucerniciilor Voastre, eu adresez pentru aceștia cele mai bune urări de izbîndă în munca lor nobilă, însușețită de un înalt patriotism. Propoveduim împreună «pacea a toată lumea» — și într-o zi ca aceasta, cînd moartea a fost biruită, datori sîntem să rugăm pe Bunul Dumnezeu să jerească omenirea de ăgelul unui nou război.

La urările Cucerniciilor Voastre și salutului ce mi-ați adresat vă răspund cu toată însușețirea și bucuria zilei de astăzi: «Adevărat a Inviat!»

S-a intonat apoi «Hristos a Inviat» și Imnul Patriarhal — după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a ciocnit cu toți cei de față tradiționalul ou rosu și s-a întreținut cu fiecare în parte, interesîndu-se în de aproape de munca ce se deslășoară în parohii, de roadele duhovnicești ce pot fi culese de pe urma unei munci susținute și metodice, de situația familiară a prootimii, de bucuriile, succesele sau măruntele neazuri ale fiecăruia.

Preotul STAN C. DIMANCEA

ÎNDRUMĂRI PASTORALE SCHIȚE ȘI PREDICI

LUMINA DUHOVNICEASCĂ A CELOR LUMINAȚI IN NOAPTEA SFINTEI INVIERI

Marele eveniment al Invierii Domnului Iisus Hristos a fost, este și rămâne cea mai mare sărbătoare a întregii creștinătăți. Invierea Domnului este cea mai mare minune, prin care s-a adevărit întru totul dumnezeirea Sa, prin care s-a înălțat credința tuturor, precum scria și Sfântul Apostol Pavel către Corinteni: **«Iar dacă n-a înviat Hristos, zadarnică este atunci propoveduirea noastră, zadarnică este și credința voastră»** (I Corinteni XV, 14).

Biserica noastră creștină, încă din cele mai îndepărtate vremuri, pregătind sufletește pe cei în vîrstă, spre a fi vrednici de taina Sfîntului Botez, a ales timpul cel mai propriu pentru botezare, însăși noaptea Sfîntei Invieri a Domnului Hristos. Motivul esențial a fost, nu numai acela al instituirii acestei Sfînte Taîne de către Domnul Hristos, ci mai ales acela, că Taina Sfîntului Botez fiind în legătură directă cu urmările jertfei Domnului pentru iertarea păcatelor noastre, încadrează în sine și marile evenimente: al Morții și Invierii Domnului Hristos. Adevărul acesta îl vestea și Sfîntul Apostol Pavel, că noi creștinii prin Sfîntul Botez ne îngropăm și înviem împreună cu Domnul Hristos: **«Au nu știți, că ori cîți ne-am botezat în Iisus Hristos, în moartea Lui ne-am botezat? Ne-am îngropat prin Botez împreună cu El în moarte, pentru ca așa cum Hristos s-a sculat din morți prin mărirea Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții. Căci dacă ne-am făcut împreună odrășliți cu asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și Invierii Lui»...** (Romani VI, 3-5). Însăși Răstignirea Domnului pe Sfînta Cruce, cere din partea noastră pregătirea pentru răstignirea și alungarea păcatelor, pentru a ne putea bucura de harul răscumpărării păcatului: **«Știind aceasta că omul nostru cel vechiu s-a răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai sluji noi păcatului; pentru că cel ce a murit este desvinovățit de păcat»** (Romani VI, 6-7). După cum Invierea Domnului

a proclamat nemurirea și viața vecinică, asemenea cel botezat întră în învierea sufletească din moartea păcatului și trebuie s-o păstreze în lumina neprihănirii: **«Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că și vom viețui împreună cu El, știind că Hristos înviat din morți nu mai moare, că moartea nu-l mai stăpânește. Căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna, iar cel ce viețuiește, viețuiește lui Dumnezeu»** (Romani VI, 8-10). După cum Galatenilor le scria despre îmbrăcarea noastră cu Hristos prin taina Sfântului Botez: **«Citiți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat»** (Galateni III, 27). Deci faptul că înlănțuirea treptelor noastre sufletești, la primirea tainei Sfântului Botez, este în directă legătură cu Răstignirea, Moartea și Învierea Domnului Hristos, a făcut ca Biserica să organizeze în noaptea Sfintei Invieri o solemnitate religioasă deosebită, pentru botezarea creștină a adulților, pregătiți pentru primirea acestei Sfinte Taine.

Dovadă că aceasta era și explicarea practică a vieții religioase creștine în Biserică, încă din veacul apostolic ne-o arată scrierea «Așezămintele Apostolice» atât la explicarea noțiunii Botezului, cât și la înfirișparea tradițiilor creștine, de care ne vom ocupa mai departe. Mai întâi să vedem ce spun «Așezămintele Apostolice» despre Sfântul Botez, în legătură cu marile evenimente ale Domnului Hristos: «Botezul dar se dă spre închipuirea morții (Romani VI, 3) lui Hristos. Apa ține loc de mormint, untdelemnul locul Sfântului Duh, pecetea locul Crucii, iar Mirul este întărirea mărturisirii. De Tatăl se amintește ca pricinuitor și trimițător, Sfântul Duh se ia ca martor. Cufundarea în apă înseamnă — murirea (cu Hristos), scoaterea din apă înseamnă împreună-învierea (cu El). Tatăl este Dumnezeu Cel peste toate, Hristos este Dumnezeu cel ununăscut, Fiul cel iubit, Domnul slavei; Sfântul Duh este Mângâietorul (Ioan XV, 26; XVI, 13-14), care de Hristos se trimite, de El e învățat și pe El îl vestește» (Lib. III. cap. 17). Aceasta este semnificațiunea actelor ce compun ritualul Botezului, după cartea Așezămintelor Apostolice.

Aceeași explicare a dat-o și Sfântul Chiril, Arhiepiscopul Ierusalimului, când le-a vorbit în săptămâna luminată despre Sfântul Botez celor luminați în noaptea Sfintei Invieri, avînd ca teme ale aceluiași texte din epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani (VI, 3-4 și 5). Astfel în cateheza a douăzecea, sau a doua mistagogică, Sf. Chiril al Ierusalimului afirma: «Ce lucru strein și minunat! Am înviat, cu toate că n-am murit cu adevărat și nici n-am fost răstigniți cu adevărat. Imitarea este în închipuire, dar mîntuirea în realitate. Hristos a fost răstignit cu adevărat, a fost îngropat cu adevărat și a înviat cu adevărat. Pe toate acestea ni le-a dăruit spre a cîștiga în realitate mîntuirea, cu toate că n-am participat la patimile Lui, decît prin imitare. Cît este de covîrșitoare iubirea sa de oameni!»!... (Cat. II. Mist. cap. 5).

Taina Sfântului Botez, după explicarea Sfântului Ioan Gură de Aur, care-și însușește toate cele de mai sus, este renaștere, este luminaătoare. Astfel în prima sa cateheză le explica celor pregătiți și urmau să se boteze, elementele Tainei Sfântului Botez, pe temeiul Sfintei Scripturi și al practicii apostolice: «N-ar fi oare necesar, în sfîrșit, de a vă explica ce este Botezul, pentru ce a fost introdus în viața noastră, ce foloase ne aduce? Dacă vreți, să vorbiți mai întâi chiar de numele acestei curățiri misterioase. Ea nu are decît numai o singură lucrare, dar are mai multe denumiri. Această curățire este numită baia renașterii: **«El ne-a mîntuit, spune încă Apostolul, prin baia renașterii din nou și prin înnoirea Sfin-**

tului Duh» (Tit. III, 5). Se numește încă luminare: «Aduceți-vă însă aminte de zilele dinainte, în care, după ce ați fost luminați, ați îndurat multă luptă de suferințe» (Ebrei X, 32): «Căci este cu neputință pentru cei ce s-au luminat odată și au gustat din darul ceresc și s-au făcut partași ai Duhului Sfânt» (Ebrei, VI, 4). Se numește încă Botez: «Căci, ciți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat» (Galateni III, 27). Se numește mormînt: «Ne-am îngropat prin botez împreună cu El în moarte» (Romani VI, 4). Se mai numește Cruce: «Omul nostru cel vechiu s-a răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului»... (Romani VI, 6), (Cateheza I. cap. 2).

Reținem deocamdată și subliniem denumirea de «luminare», între altele, pe care Sfîntul Ioan Gură de Aur a dat-o tainei Sf. Botez, precum și de «luminați» pentru acei ce s-au botezat. Această acțiune de a fi «luminat» cel ce a fost botezat a fost explicată catehumenilor săi în capitolul următor, unde afirmă: «Această grație a sfîntului Duh, păstrează aici locul focului și noi ieșim de acolo investmîntați cu o lumină ce înțrece pe aceea soarelui; omul cel vechiu este crucificat, iar omul cel nou apare mai strălucitor și mai frumos»... (Cat. I. cap. 3). Mai departe Sfîntul Ioan Gură de Aur în aceeași cateheză afirmă pe temeiul scrierilor profetice și al adevărului realității, că Sf. Botez este o adevărată înviere sufletească a omului (Cateheza I. cap. 4). Nimeni nu se poate îndoii că Dumnezeu nu ne poate învia prin baia nașterii din nou. Ceva mai mult, după ce omul primește grația sfîntului Duh, chiar dacă în anumite împrejurări poate iarăși să cadă, El poate să ne aducă în starea noastră primară, printr-o căință sinceră. Aceeași explicație asupra Tainei Sf. Botez ne-a lăsat-o Sfîntul Ioan Gură de Aur și cu prilejul explicării textelor capitolului al șaselea, din epistola către Romani, într-una din omiliile sale (Omilia X, cap. 5. Epistola către Romani).

Acestea fiind temeiurile fundamentale ale Tainei Sfîntului Botez, în legătură cu marele eveniment al Invierii Domnului, ca și cu cele ce-l preced, Răstignirea și Inmormîntarea Domnului, înțelegem motivul plin de pietate al creștinătății primare, de a se boteza oamenii în vîrstă și bine pregătiți, în noaptea Sfîntei Invieri, în cadrul unei alese solemnități religioase. Era răsplătirea meritată pentru o strădanie evlavioasă a catehumenilor, timp de trei ani de zile, printr-o îndelungă educație morală și religioasă, iar în ultimul an printr-o instruire specială, cu o amplă explicație biblică a Simbolului de Credință. Pregătirea catehumenilor Competenți, ce erau educați și instruiți spre a fi vrednici de luminare se concentrau, în special, în tot timpul postului Sfîntei Invieri. În Biserica din Ierusalim, pe vremea Sf. Chiril al Ierusalimului, un program catehetic special, începea cu o săptămîină înainte de lăsatul secului de brînză, adică de la lăsatul secului de carne și pînă-n noaptea Sfîntei Invieri, timp de opt săptămîni. În atmosferă morală de post și cumpătare și religioasă de rugăciune a Liturghiei Sfîntului Iacob al Ierusalimului, partea primă pentru catehumeni, putuseră asculta explicată, pe larg după Sfînta Scriptură, catehezele despre Răstignirea, Moartea, Inmormîntarea și Invierea Domnului Iisus Hristos.

Așezămintele Apostolice rînduiseră în scris ceea ce era de fapt în practica veacului apostolic: «Înainte de botez, să postească însă cel ce se botează, căci și Domnul mai întîi a fost botezat de Ioan (Matei III, 15) și a «trăit în pustie», după aceea «a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți» (Matei IV, 2). Iar El s-a botezat și a postit, nu pentru că avea

trebuință de spălare sau de post, sau de curățire, El, care, din fire, este curat și sfânt, ci ca să încredințeze și pe Ioan de adevăr și nouă să ne dea pildă. Așa dar, Domnul nu s-a botezat în Patima sau în Moartea sau în Invierea Sa, căci nu se întâmplase încă nimic din acestea, — ci spre altă rânduire. De aceea, în virtutea puterii ce are, a postit după Botez ca stăpîn al lui Ioan. Cine **«se inițiază însă în Moartea Lui»** (Romani VI, 3). trebuie mai întîi să postească și apoi să se boteze, căci nu este drept ca **cel ce s-a îngropat împreună și a înviat împreună cu Hristos**, să se întristeze din pricina postului. în timpul Invierii, căci nu omul este stăpîn al orînduirii Mîntuitorului (Romani VI, 4), ci acesta este stăpîn, iar omul este supus» (Cartea VII. cap. 22). Aceleași Așezăminte Apostolice prevedeau după tradiția apostolică, pe lîngă îndatorirea de a **«învăța în cateheză»** și rugăciunile Bisericii, pentru cei ce aveau să se lumineze: «Să se roage lui Dumnezeu, Stăpînul a toate... ca să mîntuiască pe om, ștergînd nelegiuirile și păcatele și **«să curățească de toată întinăciunea trupului și a sufletului»** (II Corinteni VII, 1) și să sfințească pe om după bunul plac al bunătății Sale, să-i descopere voința Sa, și **să-i lumineze ochii inimii**» (Efeseni I, 18), spre priceperea minunilor sale, să-i facă cunoscut judecățile dreptății sale, ca **«să urască orice cale a nedreptății»** (Psalmi CXVIII, 7; CXXVIII, 3), și să meargă **«pe calea adevărului»** (Tit. III, 5; Efeseni I, 5), spre a fi socotit vrednic de **«baia renașterii de a doua, spre înfiere în Hristos»**, pentru ca **«sădit împreună fiind în asemănarea morții lui Hristos»** (Romani VI, 5), în nădejdea că va face parte din ceata cea slăvită, să moară păcatului; dar **«să trăiască în Dumnezeu»** (Coloseni III, 5; Galateni II, 19), cu mintea, cu cuvîntul și cu fapta și să fie numărat împreună în cartea celor vii... (Cartea VII, cap. 39).

Aceste învățături ale Sfintei Scripturi au intrat în practica apostolică și în catehumenatul primelor veacuri creștine. Ele s-au condensat armonice și în Liturghia pentru catehumeni, a Sfîntului Iacob al Ierusalimului, care este de fapt izvorul Liturghiilor noastre bizantine. De aceea Liturghia catehumenilor peste tot condensează aceleași rugăciuni pentru catehumeni, relevîndu-se și în vremea noastră ecteniile și rugăciunile pentru **«frații care se găsesc (în Biserică) pentru sfînta luminare»** din Liturghia celor mai înainte sfințite, după Miercurea din mijlocul postului celui mare. Sfîntul Ioan Gură de Aur în a doua omilie la prima epistolă a Sfîntului Apostol către Corinteni își făcea o deosebită plăcere să reamintească și să explice credincioșilor săi înțelesul ectenilor și al rugăciunilor pentru catehumeni, cuprinse în Sfînta Liturghie, pe care o cunoștea pînă la cele mai adînci taine ale sale. Sensul înalt al rugăciunilor prevăzute de «Așezămintele Apostolice» și întemeiate pe Sfînta Scriptură, este redat și în vremea noastră, prin rugăciunea ce se citește de Preot în Sfîntul Altar la Liturghia catehumenilor, pentru acei ce se pregătesc pentru sfînta luminare: «Arată, Stăpîne, fața Ta peste cei ce se găsesc pentru sfînta luminare și doresc să se scuture de întinăciunea păcatului. **Luminează gîndul lor... Că Tu ești lumina noastră»**... După cum și Aghiasmatarul nostru, în rugăciunile noastre de la pregătirea catehumenului ce vine pentru primirea Sfîntului Botez, readuce la lumină recomandările prevăzute de «Așezămintele Apostolice»: «Să se însenineze lumina feții Tale peste robul Tău acesta»...; «Deschide-i lui ochii gîndului, ca să strălucească întru el lumina Evangheliei Tale. Insoțește viața lui de **Inger luminat»**... Creștinii noștri de astăzi își fac o plăcere de a participa la oficierea Botezului pentru copii și a asculta rugăciunile acestea cu

dragoste, în nostalgia, că dacă nu le-au putut auzi ca prunci, la vârsta matură, pot deveni conștienți acum pentru însemnătatea lor.

Catehumenii competenți ai Sfântului Chiril al Ierusalimului, la ultima cateheză, prin care li se termina explicarea Simbolului de Credință, puteau primi vestea cea bună în Vinerea dinaintea Duminicii Floriilor, că s-au apropiat de ziua cea mare a Sfintei Învieri, când vor fi luminați prin baia renașterii: «Ne stă înaintea Sfînta zi a Paștelui, cînd **dragostea voastră de Hristos are să fie luminată prin baia renașterii**» (Cateheza XVIII, cap. 22). Din această Biserică a Golgotei, de unde le-a vorbit, vor avea fericirea să intre în Biserica Sfintei Învieri. Cu prilejul acesta Sfîntul Chiril îi îmbărbăta cu cuvintele bucuriei biblice, pentru marele eveniment al renașterii luminoase, ce-i aștepta: «**Bucurați-vă în Domnul pururea și iarăși vă zic: Bucurați-vă!**» (Filipeni III, 1; IV, 4). S-a apropiat **răscumpărarea voastră**» (Luca I, 28)... «**Luminează-te, luminează-te noue Ierusalime, căci a venit lumina ta**» (Isaia și Ieremia) ...«**Veseliți-vă ceruri și să se bucure pămîntul și celelalte că a miluit Dumnezeu pe poporul său și a mîngîiat pe cei smeriți ai poporului său**» (Isaia XLIX, 13)... Iar după ce vă veți învrednici de numele de credincioși, — veți rosti cu bucurie: «**Binecuvîntat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care ne-a binecuvîntat pe noi cu toată binecuvîntarea duhovnicească întru cele cerești în Hristos, întru care avem răscumpărarea prin singele lui, iertarea păcatelor, după bogăția harului lui, care a prisosit în noi**»... (Efeseni I, 3, 7—8). Și iarăși lăudați pe Domnul bunătăților, robind de asemenea: «**Cînd s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Mîntuitorul nostru, nu din faptele întru dreptate pe care le-am făcut noi, ci potrivit milei lui ne-am mîntuit prin baia renașterii și a înnoirii Duhului Sfînt, pe care l-a vărsat peste noi din belșug prin Iisus Hristos Domnul nostru, pentru ca fiind îndreptați prin harul lui să ajungem potrivit nădejdei, moștenitori ai vieții vecinice**»... (Tit. III, 4—7) (Cateheza XVIII, cap. 34 și 35). Astfel răsuna cuvintele de părintească iubire și îndrumare creștinească ale Sfîntului Chiril al Bisericii Ierusalimului, către fiii săi duhovnicești, în marea bucurie, că în curînd se vor lumina și vor putea deveni fiii lui Dumnezeu, în lumina nașterii celei a doua.

În Duminica Floriilor se făcea la Biserica din Ierusalim, în vechiul al patrulea, examinarea individuală a Competițiilor asupra Simbolului de Credință. În săptămîna cea mare a Patimilor Domnului erau lăsați să mediteze asupra evenimentelor celor mari din viața Mîntuitorului, la acele locuri sfînte de la Ierusalim, și lecturile biblice, adică Patimile, Răstignirea și Moartea Domnului Iisus. La sfîrșitul săptămîinii celei mari se îndeplinea întregul ritual premergător tainei Sfîntului Botez. Se rostea «**lepădarea de satana**» (Cat. I. mist. cap. 4), «**de toate lucrările lui**» (cap. 5), «**de toată mîndria lui**» (cap. 6), «**de toată slujirea lui**» (cap. 8), precum prevăd și Constituțiile Apostolice (Cartea VII, cap. XL și XLI). Toate acestea se săvîrșeau în pridvorul Bisericii (Cat. I. mist. cap. 11). După aceea urma desbrăcarea de haine, în semn că Domnul Hristos care a fost răstignit pe Cruce, prin goliciunea sa «**a desbrăcat domniile și stăpîniile**» (Coloseni II, 15), devenind triumfător, iar catehumenul s-a desbrăcat de omul cel vechiu, cu toate faptele lui (Coloseni III, 9; Cat. II, mist. cap. 2). Se făcea deci întregul ritual premergător tainei Sfîntului Botez, așa precum îl avem și astăzi. După aceea, precum Domnul Hristos a fost coborît de pe Cruce și așezat în mormînt, asemenea catehumenii se apropiiau pe rînd de vasul dumnezeescului Botez, înaintînd din pridvo-

rul Bisericii. Aci se făcea de fiecare mărturisirea Credinței mîntuitoare a Simbolului și întreita afirmare de unire cu Hristos (Cat. II mist. cap. 4).

După întreita afundare în apa sfințită se trecea la îmbrăcarea în hainele cele noi și albe, aprinzîndu-se făclia de lumină. Imbrăcarea în haina de lumină, întru Hristos, se săvîrșise, precum scria Sfîntul Apostol Pavel: **«Ciți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat»** (Galateni III, 27). Precum Mîntuitorul a stat trei zile și trei nopți în întunericul pămîntului (Matei XII, 40), asemenea și cel botezat a fost afundat de trei ori în apă. Afundarea în apă este întunericul morții în pămînt, iar scoaterea a treia din apă este lumina cea mare, sub puterea harului Sfîntului Duh. «Această apă mîntuitoare a fost și mormînt și mamă... Intr-un singur timp s-au săvîrșit și moartea și nașterea» (Cat. II. mist. cap. 4). Astfel Sfîntul Botez a fost renaștere din apă și din Duh (Ioan III, 5), a fost dumnezeiască luminare, a fost înviere spirituală, precum afirmă și Sfînta Scriptură și Sfinții Părinți. Astfel luminarea aprinsă, în mîna celui luminat, înseamnă deplina luminare sufletească a celui ce a venit dela întuneric la lumină, făcîndu-se fiul luminii. După cum vestmintele sale noi și albe înseamnă omul cel nou, omul cel duhovnicesc, omul lui Hristos, peste care s-a revărsat cu putere strălucirea luminii Invierii lui Hristos. De aceea Sfîntul Chiril le spunea celor luminați în noaptea Sfîntei Invieri: **«V-ați îmbrăcat cu Hristos (Galateni III, 27), ați ajuns asemenea Fiului lui Dumnezeu (Romani VIII, 29). Dumnezeu ne-a rînduit mai dinainte spre înfiere (Efeseni I, 5) și ne-a făcut asemenea trupului slavei lui Hristos (Filipeni III, 21) (Cat. III. mist. cap. 1). Renașterea sufletească era confirmată prin ungerea cu sfîntul Mir, pentru ca fiecare din cei luminați să se poată învrednici de numele lui Hristos, spre a purta numele de «creștin» (Cat. III. mist. cap. 5). La aceasta adăogîndu-se împărtășirea cu sfîntul trup și sînge al Domnului Hristos, pe calea sfîntei împărtășiri, cel luminat, creștinul devenea și «hristofor», adică purtător de Hristos (Cat. IV. mist. cap. 3). Cei luminați împreună cu toți ceilalți creștini puteau de acum înainte să cînte împreună: «Văzut-am lumina cea adevărată, primit-am Duhul cel ceresc»... Luminile din mîini adevereau în afară, pentru privirea ochilor, deplina lor luminare duhovnicească. Făgăduința Sfîntului Părinte al Bisericii Ierusalimului se împlinise întru totul, încît puteau rosti și cînta împreună cuvintele Sfîntului Apostol Pavel: «Bindecuvîntat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care ne-a bindecuvîntat pe noi cu toată bindecuvîntarea duhovnicească, întru cele cerești în Hristos, întru care avem răscumpărarea prin sîngele Lui, iertarea păcatelor, după bogăția harului Lui, care a prisosit în noi (Efeseni I, 3, 7—8).**

Intr-o asemenea noapte a Sfîntei Invieri a Domnului, Sfîntul Ioan Gură de Aur își îndrepta privirile și cuvîntul pășintesc către cei luminați în noaptea Sfîntei Invieri. Îi privea cu bucurie, mîntuiți de Domnul prin baia renașterii și a reînnoirii Duhului Sfînt (Tit. III, 5), îi vedea luminați prin luminarea cea mare, după îndurarea multor suferințe (Ebrei X, 32), îi vedea îmbrăcați în Hristos (Galateni III, 27), cu haina de lumină a strălucirii dumnezeiești, așa precum le vorbise odinioară la cateheză (Cat. I, cap. 2). La sfîrșitul omiliei sale, din noaptea Sfîntelor Paști, își îndrepta cuvîntul către cei luminați prin Sf. Botez. Cei luminați în această noapte purtătoare de lumină, învredniciți de dumnezeiescul Botez, puteau fi apreciați ca flori duhovnicești, odrasle ale Bisericii. După cum Domnul odinioară era pe Cruce și acum a înviat, asemenea și cei lumi-

nați odinioară erau slăpiniți de păcate, iar acum au înviat împreună cu Hristos. Domnul Hristos murise cu trupul și a înviat, iar aceștia au fost morți prin păcat, dar au înviat din păcat. Vremea primăverii face ca pământul și apele să ne dea trandafiri, viorele și alte flori, iar timpul Invierii, ciad nu un înger cobora în scâldătoare, ci însuși Domnul Iisus coborîse, a făcut ca apele cele duhovnicești să dea măreția florilor sufletești prin cei luminați. Din cuvintele rostite cu alt prilej de Sfântul Ioan Gură de Aur, la Invierea Domnului, credincioșii noștri pot asculta și în vremea noastră în biserică, citindu-se: **«De este cineva binecredincios și iubitor de Dumnezeu»...**

Biserica noastră dreptmăritoare a înscris pentru eternitate în cărțile sale de rugăciuni și cîntări, pentru Invierea Domnului și binefacerile ei duhovnicești, prin cuvintele pline de pietate și înțelepciune ale altor Sfinți Părinți ai Ortodoxiei. Canonul dela Invierea Domnului, alcătuit de marele Părinte al Ortodoxiei, Sfântul Ioan Damaschin, fostul slujitor și predicator la Biserica Sfintei Invieri din Ierusalim, o perlă de gândire, de frumusețe și dulceață de limbă, preamărește în mod sublim și astăzi, prin cîntările noastre, Invierea Domnului Hristos, cu binefacerile duhovnicești pe care le-a adus omului și întregii omeniri. După cum măreța cugetare creștină, luminată de Sfântul Duh, a Sfântului Grigorie Teologul, marele Părinte bisericesc al Ortodoxiei, prin înaltele idei creștine exprimate, prin cunoscuta sa omilie rostită la Sfintele Paști, a făcut să pornească peste toate generațiile de creștini freamătul ecurilor de lumină, desprinse din lumina Sfintei Invieri.

Din moși strămoși Biserica noastră strămoșească repetă la ziua Sfintei Invieri, în fiecare an, preamărirea luminii sfintei Invieri a Domnului Hristos, cu binefacerile sale, pe care le-a adus omului și omenirii întregi. Într-o cugetare înaltă, de o rară frumusețe și de o adîncă pietate creștină, exprimată de către Sfântul Părinte, Grigorie Teologul, fenomenul luminării omului, prin luminarea Botezului și învierea sufletească a omului, se repetă gîndirea biblică paulină (Romani VI, 4), cînd îi cîntăm cuvintele la cîntarea Sfintei Invieri: **«Eri m-am îngropat împreună cu tine, Hristoase, astăzi mă scol împreună cu Tine, înviind Tu. Răstignitu-m-am împreună cu Tine, însuși împreună mă preamărește, Mintuitorule, întru Împărăția Ta»** (Cîntarea III). Tot creștinul este adînc mișcat de înțelesul acestor cuvinte, evocîndu-și cu nostalgie faptul că și el a primit Botezul luminării sufletești în pruncie, iar în vîrsta de maturitate și el își crucifică păcatele prin Sf. Mărturisire și primește iarăși pe Domnul Hristos, prin taina Sfintei Împărtășiri. De aceea și creștinii de astăzi, ca și cei luminați vîrstnici prin baia renașterii și a luminii în primele veacuri creștine, preamăresc Invierea Domnului cu aceleași cîntări și mărturisiri (Galateni III, 27) și cu făclia de lumină aprinsă din fața Sfântului Altar. Făcînd legătura între **«lumina cea adevărată»** și **«Invierea Domnului Hristos»**, după Sfînta împărtășire cîntă cu toți, ca și înainte: **«Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din morminte viață dăruindu-le»**.

Hristos este lumina, Hristos este viața: **«In el era viață și viața era lumina oamenilor»** (Ioan I, 4). Intunericul a fost biruit de lumină (Ioan I, 5), iar cei ce au primit cu credință lumina lui Dumnezeu, au primit puterea de a deveni fii lui Dumnezeu (Ioan I, 12). Deci lumina duhovnicească, primită de cei luminați în noaptea Sfintei Invieri, este așa de măreață și atît de strălucitoare, încît cuvintele noastre omenești o pot

istorisi din afară, dar n-o pot exprima în tot adîncul și în toată înălțimea ei. De aceea, copleșiți de un sentiment religios profund, noi creștinii luminați din pruncie, repetăm cu toată pietatea și cu toată bucuria creștinească în ziua Sfintei Învieri, măreața cîntare creștină, desprinsă din omilia aceluiași Sfînt Părinte al Ortodoxiei: «**Ziua Învierii, începutul fericirii și să ne luminăm cu sărbătoarea, să ne îmbrățișăm unul pe altul, să zicem fraților și celor ce ne urăsc pre noi, să iertăm toate pentru Înviere**»...

Ortodoxia trăiește astfel peste veacuri și milenii, în aceeași unitate și în aceeași măreție, cu același înțeles adînc, lumina Sfintei Învieri și revărsarea ei în sufletele luminate ale creștinilor. Căci lumina duhovnicească a celor luminați prin Sfînta Înviere a Domnului, are caracter de eternitate, fiind cu adevărat dumnezeiască.

Preotul MIHAIL BULACU

MEDITAȚIE

FII AI LUI DUMNEZEU

«Acum sîntem fii ai lui
Dumnezeu» (II, Ioan III, 2).

Viața creștină e trăire în Hristos, căci El este Calea, Adevărul și Viața pentru toți cei ce se închină Lui. Urmarea vieții lui Iisus Hristos este dreptarul divin al vieții creștine. «Hristos e Viața, fiindcă El e însuși Dumnezeu care a creat-o; Hristos e Adevărul, fiindcă prin întruparea Lui am cunoscut substanța vieții; Hristos e Calea, fiindcă urmînd sau imitînd umanitatea Lui, putem ajunge la izvorul vieții dumnezeiești. Prin Hristos-omul, la Hristos-Dumnezeu», — acesta este stilul vieții creștine și al trăirii ortodoxe.

Hristos a venit în lume, pentru ca fiecare om — care crede în El și-i urmează Lui — să devină un «hristos», un «fiu al lui Dumnezeu» prin har, un «casnic al lui Dumnezeu», cum ne învață Sfîntul Grigorie Teologul. Căci «cîți în Hristos s-au botezat, în Hristos s-au și îmbrăcat».

Hristos este creator de «hristoși», adică de creștini desăvîrșiți; iar mijlocul de a dobîndi aceasta desăvîrșire e nașterea cea de a doua din apă și din Duh, «în sînul Bisericii care e **născătoare de dumnezei** după chipul fecioarei Maria».

Taina Sfîntului Botez e poarta intrării noastre în neprihănirea paradisiacă a desăvîrșirii; iar nevoințele ulterioare sînt doar o «prelungire a lucrării duhovnicești săvîrșite prin Botez», pentru a ne menține, întări și statornici în starea de neprihană dobîndită la Botez.

Cel luminat în apă și în Duh, prin baia purificatoare a Botezului, e o făptură nouă, renăscută spre o viață nouă, după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel: «dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, — iată toate s-au făcut noi» (II Cor., V, 17). Robul păcatului celui dintru început, al păcatului strămoșesc, devine — prin Botez — fiu

al lui Dumnezeu după har. Lepădarea de Satana — adică lepădarea de păcatul cel din vechi și de păcatele dinainte de Botez — devine împreună cu Hristos. Moartea se schimbă în înviere, în nemurire, în viață pururea stătătoare.

Botezul e socolit o a doua facere, o nouă creațiune, fiindcă este o reșezare a firii căzute și o înălțare a ei la starea fericită dinaintea căderii. Adam cel de demult, supus stricăciunii, devine un nou Adam restatornic în legătura dragostei cu Dumnezeu, reșezat în vechea cinstire, încununat din nou cu unele din darurile harice de la început pe care le pierduse și pe care le va redobîndi în întregime, atunci cînd crugul vieții pămîntene se va sfîrși pentru totdeauna, prin Judecata cea din urmă, în starea unui «cer nou și a unui pămînt nou».

Prin Botez ni s-au redeschis porțile raiului. Prin Botez, fiecare creștin începe să respire iarăși aerul primăverii paradisiace, aerul îmbălsămat de har al Grădinii lui Dumnezeu, Grădină care nu e din lumea aceasta, dar ale cărei închizători ne-au fost deschise prin intruparea în istorie a Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos.

În Botez se face începătura vieții noastre pururea vecuitoare, a vieții viitoare, care însă nu va reproduce Paradisul biblic, ci va fi un Rai în care totul ia chipul neschimbării și al eternului. Dacă în Paradisul cel dintîi omul a avut puțință să păcătuiască și să cadă, în Raiul nădejzilor creștine, în Paradisul Ceresc intrînd cei desăvîrșiți, cei îndumnezeiți, ei nu vor mai fi încercați de ispita păcatului și a căderii. Păcatul și căderea nu mai sînt cu puțință. În înțeles duhovnicesc, Raiul însemnează legătura directă și nemijlocită dintre om și Dumnezeu, armonia desăvîrșită între fiii lui Dumnezeu și Creatorul lor, fericitoarea vedere față către față și dragostea fără de sfîrșit. Raiul acesta își are începutul aici pe pămînt, din clipa luminării prin Botez și a îmbrăcării în Hristos, și se desăvîrșește dincolo, în viața cea veșnic neîmbătrînită. Chipul acestui Rai al dragostei eterne între om și Dumnezeu, fără puțință de schimbare sau umbră de mutare, stăruie luminos — în cerul duhovnicesc — deasupra vieții noastre creștine, deasupra nevoințelor noastre spirituale, deasupra ostenințelor și strădaniilor noastre pentru triumful trăirii în Hristos, prin Hristos și pentru Hristos.

Botezul e moarte și înviere totodată; căci zice Sfîntul Apostol Pavel: «Cîți ne-am botezat în Hristos Iisus, în moartea Lui ne-am botezat. Ne-am îngropat, prin Botez, împreună cu El în moarte, pentru ca așa cum Hristos s-a sculat din morți prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții, căci dacă ne-am făcut împreună odrăsliti cu asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și Învierii Lui» (Rom. VI, 3—5). Părtașia noastră la înnoirile vieții, prin Iisus Hristos, naște pentru noi îndatorirea sacră de a întrupa în omul lăuntric din noi pe Fiul Omului, Fiul lui Dumnezeu, sau chipul și asemănarea Lui. Omul cel din lăuntru, omul duhovnicesc, este un hristos înfăptuit în fiecare din cei luminați prin apă și prin Duh. Așa cum El este Fiul după ființă al lui Dumnezeu, tot asemenea noi — cei ce credem în El și-I urmăm viața — devenim fii după har ai Lui. Drept aceea, — în vorbirea din vechi a Sfinților Părinți — creștinii cu viață desăvîrșită sînt numiți «hristoși» sau «dumnezei».

Starea aceasta de om nou, de făptură nouă, de ființă nouă, pe care o dobîndește fiecare ins intrat în Așezămîntul lui Hristos, în Biserică, prin Taina Sfîntului Botez, îl face pe Apostolul Neamurilor să ne îndrume în chipul acesta: «Căutați cele de Sus, unde este Hristos șezînd de-a-

dreapta lui Dumnezeu; **Cugetați cele de Sus**, nu cele de pe pământ, căci viața voastră este statornică cu Hristos în Dumnezeu» (Col. III, 1—2).

Ce însemnează această stare de făptură nouă, cu viața statornică prin Hristos în Dumnezeu, ne-o spune Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, prin cuvintele: «Iubiților, **acum** sîntem fii ai lui Dumnezeu» (I Ioan, III, 2).

Apostolul cel mai apropiat al Mîntuitorului, cel ce și-a culcat capul pe pieptul Domnului, întrebuițează — după cum vedem — cuvîntul «acum», la începutul frazei sale, cînd precizează poziția noastră de «fii ai lui Dumnezeu». Aceasta însemnează că noi sîntem **acum**, ca creștini, ceva ce nu am fost înainte de Luminare. Intr-un anumit înțeles, toți oamenii — după doctrina creștină — sînt fii ai lui Dumnezeu, nu numai creștinii, deoarece **toți au fost creați de El și sînt doriți a deveni cu toții fii ai Lui în sensul cel mai deplin**. Cu toate acestea, fii ai lui Dumnezeu — în înțelesul desăvîrșit al cuvîntului — sînt numai cei ce au dobîndit înfierea prin darurile Botezului și prin unire de viață cu Fiul cel de-a pururea, cu Iisus Hristos cel întrupat. «De nu se va naște cineva din apă și din Duh — zice Mîntuitorul — nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu» (Ioan III, 5).

Așa dar, noi sîntem **acum** fii ai lui Dumnezeu, **acum** și nu mai tîrziu. Nouă nu ni s-a dat doar puțința înfierii în ceruri; înfierea nu ni s-a așezat numai ca o țintă de atins cîndva, ci noi sîntem **acum și aici**, în viața pămînteană, fii ai lui Dumnezeu, — stare ce dă un rost înalt și sublim înțregii noastre vieți.

Fiul lui Dumnezeu «s-a smerit pe Sine chip de rob luînd» și «asemenea nouă făcîndu-se», afară de păcat, tocmai pentru a ne face pe noi fii ai lui Dumnezeu. Acesta a fost rostul și scopul Intrupării Sale. Sfîntul Athanasie cel Mare mărturisește astfel despre adevărul acesta: «Fiul lui Dumnezeu s-a făcut fiu al omului, pentru ca fiii omului, adică fiii lui Adam, să poată deveni fii ai lui Dumnezeu». Iar Sfîntul Apostol Ioan — la începutul Evangheliei sale — a grăit în același înțeles: «La cîți L-au primit, crezînd în numele Lui, le-a dat puterea să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sînge, nici din poftă trupească, ci dela Dumnezeu s-au născut» (Ioan I, 12—13).

Dar dacă sîntem fii ai lui Dumnezeu, prin Hristos Iisus, trebuie să încercăm a înțelege ce însemnează acest lucru. Spre a înlesni această înțelegere, vom purcede dela cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel, care zice: «Iar cînd a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său cel născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere și să primim înfierea. Iar pentru că sînteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre, care strigă: **Ava, Părinte**. Așa că nu mai sînteți robi, ci fii, iar de sînteți fii, sînteți și moșteni ai lui Dumnezeu prin Iisus Hristos» (Gal. IV, 4—7).

De sigur — așa cum am văzut mai înainte — noi sîntem fii ai lui Dumnezeu, dar nu în același chip în care Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Mîntuitorul e Fiul etern al lui Dumnezeu, fiindcă El este cel unul născut din Tatăl, mai înainte de toți vecii; Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Carele toate s-au făcut. Noi sîntem fii ai lui Dumnezeu, dar nu sîntem de o ființă cu El, ca Iisus Hristos; noi sîntem fii nu prin substanță ca Fiul cel veșnic, ci prin har, prin înfiere, prin adopțiune, — după cum ne învață Apostolul Neamurilor. Noi am devenit fii ai lui Dumnezeu, prin Iisus

Hristos, în taina Botezului. Dar cât de minunată, de sublimă, de dumnezeiască este această înfiere. Cînd un rege înfiiază un copil de țaran, acesta devine prin actul înfierii prinț, cu toate prerogativele și drepturile prințului, fiu al regelui întru toate, afară de naștere, — dar fiu. Dumnezeu. — Împăratul împăraților și Regele regilor — adoptîndu-ne în Sfîntul Botez, ne-a făcut fiii Săi, nu după ființă, ci după har, dar fii și moșteni ai împărăției Sale.

Această stare de fii ai lui Dumnezeu a creat noi raporturi între noi și Dumnezeu. De acum, pentru noi, «El nu mai este doar Divinitate ci Tatăl, nu mai este doar Dumnezeu ci Dumnezeul meu, Părintele meu, un Dumnezeu cunoscut nu numai din revelație, ci și din legătură spirituală cu El, un Dumnezeu, care iubește și se vrea iubit la fel». Ce minunat lucru este, că Lumina cea adevărată s-a arătat lumii, că Soarele Dreptății a răsărit în inimile noastre; dar cu cât mai minunat lucru este că, în Iisus Hristos — Logosul etern, noi ne unim cu Dumnezeu și pătrundem întru cunoștința Paternității Sale. «Un om poate fi theist, adică poate crede în Divinitate, și totuși să se închine unei divinității foarte distante, reci și impersonale; creștinul însă știe că Dumnezeu există, că El este iubire, că El este Tatăl» nostru al tuturor, iar noi fiii Săi. Și în acest adevăr constă toată marea credinții noastre.

Prin divina înfiere, noi am intrat într-o nouă familie, în cea mai nobilă familie a existenței, în familia lui Dumnezeu. Această familie, — oricî de despărțită ar părea exterior — este una în pretutindenitatea lumii, una cu suflețele de dincolo, una cu Sfinții din ceruri. Noi, păcătoși fiind încă, ne simțim acasă în comuniunea Sfinților, pentru că sîntem fii și moșteni ai lui Dumnezeu.

Aflarea noastră în familia lui Dumnezeu implică o comportare, o viață, la nivelul sacru al acestei sacre familii. Și acest lucru însemnează strădanii continui, nevoițe statornice, luptă dîrză de a ne menține, întări și desăvîrși în dobîndirile harice ale Botezului; însemnează a triumfa asupra înclinării noastre spre păcat — înclinare care ne-a rămas și după Botez — și a cultiva acel «simț general dumnezeesc» care a venit în lume prin Cuvîntul întrupat, ne-a fost împărtășit în dar la Luminare și care ne ține în contact cu lumea spirituală și cu vredniciile duhovnicești.

Să ne amintim neîncetat că, fii ai lui Dumnezeu fiind, noi participăm la fericirea dumnezeiască; mai mult chiar, participăm la «fîrea dumnezeiască». Adevărul acesta ni-l spune limpede Sfîntul Apostol Petru: «El (Hristos) ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să ne facem părtași firii dumnezeiești și să scăpăm de stricăciunea poftelor din lume» (II Petru, I, 4). Chemarea omului, intrat în familia lui Dumnezeu, este, așadar, de a ajunge Dumnezeu, «nu însă prin identitate, ci prin participare la firea dumnezeiască». Taina procesului de îndumnezeire a omului, prin lucrarea harului, este astfel exprimată de Sfîntul Clement Alexandrinul: «Botezați, noi sîntem iluminați; iluminați, noi sîntem înfiați; înfiați, noi sîntem desăvîrșiți; desăvîrșiți, noi sîntem dematerializați», îndumnezeiți. Intruparea Cuvîntului, îmbrăcarea Lui în «forma» noastră, ne-a dat nouă putința de a îmbrăca din nou «forma dumnezeiască», — zice Sfîntul Metodiu din Olimp. Și tot el adaugă, că pentru noi, «modelul formei dumnezeiești este Iisus Hristos, ale cărui trăsături le imprimăm în noi înșine, precum pictorii iscusiți zugrăvesc pe pînză asemănarea modelului pe care îl contemplă». Dar, spre a înțelege mai cu temei ideea de

îndumnezeire a omului, și a evita rătăcirea panteistă, să ne adresăm marelui Origen, care spune, în această privință: «Precum nu este decît un Duh Sfînt și totuși sînt atîtea duhuri sfinte cîtî creștini în care sălășluiește Duhul Sfînt, tot astfel trebuie să spunem, în legătură cu Hristos: din Hristos, care e **unul**, provin mulți hristoși, — cei despre care Sfînta Scriptură zice: «Nu vă atingeți de hristoșii Mei și proorocilor Mei nu le faceți rău» (Ps. 104, 15); și tot astfel, de la un singur Dumnezeu, mulți primesc ominele de dumnezei, adică toți cei în care sălășluiește Dumnezeu. Totuși, pentru noi nu e decît un singur Dumnezeu, Tatăl din care totul vine; un singur adevărat Dumnezeu care, ca să spunem astfel, e dătător de dumnezeire, și un singur Hristos, lucrător de hristoși, și un singur Duh Sfînt, care, sălășluit în suflete, sfințește duhul lor. Și precum Hristos face alți hristoși prin faptul că El e Hristosul, tot astfel — prin faptul că El e eternul Fiu unic al lui Dumnezeu — îi face fii ai lui Dumnezeu pe toți cei ce primesc de la El duhul înfierii». Prin lucrarea harului și prin nevoințele noastre duhovnicești, noi devenim purtători de Dumnezeu (theofori) purtători de Hristos (hristofori) și purtători de Duh Sfînt (pneumatofori), părtași făcîndu-ne firii dumnezeiești — după zisa Apostolului Petru — fără ca «umanitatea care se îndumnezeiește să dispară în divinitate». Căci, zice Sfîntul Ioan Damaschinul: «Omul e îndumnezeit prin participare la lumina divină, iar nu prin transformarea în esența divină». Iar Sfîntul Simeon Noul Teolog adaugă: «Eu sînt om prin natură și Dumnezeu prin har».

Demnitatea de fii ai lui Dumnezeu și de părtași ai firii dumnezeiești este deci un dar al harului divin, nu al nostru personal, un dar pe care uneori — din nefericire pentru noi — nu-l întrebuițăm după cuviință, ori îl întrebuițăm în mod greșit. În vasul nostru pămîntesc purtăm acest tezaur al harului și totuși ne coborîm adeseori pînă în cele mai adînci străfunduri ale răului; și aceasta, pentru că Dumnezeu — în nemărginita Lui iubire de oameni — a supus lucrarea harului Său «hegemoniei voinței umane». Avînd însă acest neprețuit tezaur al harului, noi vom da seama de întrebuițarea lui, la Ziaua Judecării, în fața Nemitarnicului Judecător. Căci Dumnezeu, făcîndu-ne fiii Săi, se unește cu însăși ființa noastră, ne face părtași firii dumnezeiești și ne dă puțința să urmăm modelul de viață al Fiului Său întrupat, să-L așezăm pe Hristos în centrul vieții noastre de aici, pentru ca să trăim împreună cu El în viața pururea vecuitoare.

«Fiți desăvîrșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrșit este» (Mt. V, 48) — ne spune Mîntuitorul. Ţelul vieții noastre este, așadar, desăvîrșirea duhovnicească. Ca fii ai lui Dumnezeu, ca adevărați fii ai lui Dumnezeu, trebuie să ne străduim, — cu tărie sfîntă, cu siguranță și neabătută nădejde — să smulgem din ființa noastră, tot ceea ce este nedemn de starea noastră de fii ai Divinului Părinte. Trebuie să iubim pe Dumnezeu nu numai pentru că El este Dumnezeu, ci pentru că El este Tatăl nostru; și iubindu-L pe El — în semenii noștri — noi sîntem cu adevărat fiii Săi.

Dorul de Dumnezeu — trezît în adîncul ființei noastre de atingerea purificatoare a harului în baia Luminării — trebuie hrănit cu trăirea în lumina lui Dumnezeu, care Lumină este. Precum floarea-soarelui se întoarce mereu cu fața spre lumina astrului cresc, tot astfel sufletul nostru — floarea ființei noastre — trebuie să se îndrepte statornic spre Părintele luminilor. «Dumnezeu este lumină — zice Sfîntul Apostol Ioan.

— și nici un întuneric nu este întru El. Dacă zicem că avem părtășie cu El și umblăm în întuneric, mințim și nu lucrăm adevărul. Dar dacă umblăm în lumină, așa cum El este în lumină, avem părtășie unul cu altul și singele lui Iisus, Fiul Său, ne curățește de orice păcat» (I Ioan, I, 5—7). «Cine zice că este în lumină, iar pe fratele său îl urăște, acela este în întuneric pînă acum. Cine iubește pe fratele său rămîne în lumină, și smin-teală nu este întru dînsul» (Ioan, II, 9—10).

În bucuriile «Sabatului celui veșnic», în bucuriile Sabatului dragostei eterne din viața viitoare vor intra numai acei fii ai lui Dumnezeu, care vor săpa adînc în ființa lor și vor face să rodească bogat legea dragostei; căci «Dumnezeu — dragoste este». «Dragostea este de la Dumnezeu, și oricine iubește este născut din Dumnezeu. Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu. Cine iubește pe Dumnezeu, iubește și pe fratele său... Cel ce rămîne în iubire, rămîne în Dumnezeu și Dumnezeu rămîne în el» (I, Ioan, IV, 7—8, 16, 21). «Din aceasta cunoaștem că iubim pe fiii lui Dumnezeu, dacă iubim pe Dumnezeu și împlinim poruncile Lui» (I Ioan V, 2).

Flacăra vie a credinții să ardă neîncetat pe rugul inimii noastre; credința să ne lumineze pururea cărările vieții noastre; căci noi «sîntem fii ai luminii și ai zilei, nu ai nopții, nici ai întunericului... Iar ca fii ai zilei, să fim treji, îmbrăcîndu-ne cu platoșa credinței și a dragostei și cu coiful nădejzii de mîntuire» (I, Tes., V, 5, 8). Că cel ce este «credincios pînă la moarte va dobîndi cununa vieții» (Apoc. II, 10). Dar dovada credinței adevărate este rodirea ei în fapte bune, după zisa Apostolului Iacob: «Ce folos este, frații mei, de ar zice cineva că are credință, iar fapte nu are? Căci de vor fi fratele și sora goi și lipsiți de hrana de toate zilele, și le va zice careva din voi: Mergeți în pace, încălziți-vă și vă săturați și nu le-ar da cele de trebuință trupului, ce folos ar fi? Așa și credința, dacă nu are fapte, este moartă în ea însăși. Dar va zice cineva: tu ai credință, iar eu am fapte; arată-mi credința ta fără fapte, și eu îți voi arăta credința mea din faptele mele... Căci precum trupul fără de suflet este mort, așa și credința fără de fapte, moartă este» (Iacob II, 14—18, 26).

Ca fii ai lui Dumnezeu după har, — înrădăcinați și zidiți în Hristos Iisus, întăriți și neclătinați în credință (Col. II, 6, 7) — să mărturisim prin faptele dragostei, credința noastră. «Pentru aceasta — zice Sfînta Carte — adăugați la credința voastră virtutea, iar la virtute cunoștința, la cunoștință înfrînarea, la înfrînare răbdarea, la răbdare evlavia, la evlavie iubirea frățească, iar la iubire frățească dragostea» (II Petru I, 5—7). «Omoriți mădularele voastre cele de pe pămînt: desîriul, necurăția, patima, pofta cea rea, și lăcomia.. pentru care vine mînia lui Dumnezeu... Lepădați: mînia, iuțimea, răutatea, hula, vorbele de rușine din gura voastră. Nu vă mințiți unul pe altul... Cuvîntul vostru să fie totdeauna plăcut. Dres cu sare... Imbrăcați-vă — ca niște aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și iubiți — cu milostivirea îndurărilor, cu bunătatea, cu smerenia, cu blîndețea, îngăduindu-vă unul pe altul și iertînd unul altuia... precum și Hristos v-a iertat vouă... Și orice ați face, cu cuvîntul, cu lucrul sau cu gîndul, toate din suflet să le faceți, ca pentru Domnul, iar nu ca pentru oameni... Stăruți în rugăciune, priveghînd în ea cu mulțumire. Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă în dragoste, care este legătura desăvîrșirii. Și pacea lui Dumnezeu, la care ați fost chemați, să domnească în inimile voastre» (Col. III, 5, 6, 8, 9, 12—15, 17, 23; IV, 2, 6).

Avînd «pîrga Duhului» (Rom. VIII, 23), de Duhul să ne lăsăm călăuziți în trăirea noastră creștină. Căci «însuși acest Duh mărturisește — împreună cu duhul nostru — că sîntem fii ai lui Dumnezeu. Iar dacă sîntem fii, sîntem și moștenitori; moștenitori adică ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori ai lui Hristos» (Rom. VIII, 16—17).

În ispitirile și cercările vieții, să nu se turbure duhul nostru, căci «însuși Duhul vine în ajutorul slăbiciunilor noastre... și știm că celor ce iubesc pe Dumnezeu, în toate le ajută spre bine. Iar dacă Dumnezeu este cu noi, cine poate fi împotriva noastră» (Rom. VIII, 26, 28, 31). «Dumnezeul a tot harul, carele ne-a chemat la slava Lui cea veșnică, în Hristos Iisus, El însuși ne va duce la desăvîrșire, ne va întări, ne va împuternici, ne va temelui» și «ne va da cu bogăție intrarea în împărăția cea de-a pururea a Domnului și Mîntuitorului nostru» (I Petru, V, 10, II Petru, I, 11). «Pentrucă oricine este născut din Dumnezeu biruiește lumea (păcatului); și aceasta este biruința cu care a biruit lumea: credința noastră» (I Ioan, V, 4).

Tari și neclintiți în credința noastră, în pacea noastră cu Dumnezeu, cu noi înșine și cu toți oamenii, — să nu ne îngrijoreze ispitirile celor ce încearcă să ne turbure pacea noastră și pacea lumii, cu vrăjmășia lor. Căci noi, fiii lui Dumnezeu, în toate vom izbîndi prin Hristos Iisus, Domnul Păcii, care ne întărește (Filip. IV, 13). Să stăruim, deci, cu osîrdie sacră în a căuta pacea și sfințenia (Evrei XII, 14), arătînd cererile noastre lui Dumnezeu prin rugăciune și slavoslavii de mulțumire, «și pacea lui Dumnezeu, care covîrșește toată mintea, va păzi inimile noastre și cugetele noastre în Hristos Iisus» (Filip. IV, 6).

De aceea «ne și rugăm pururea, ca Dumnezeul nostru să ne învrednicească de chemare și să desăvîrșească toată osîrdia bunătății și lucrarea credinței, cu putere, spre a se preamări numele Domnului nostru Iisus Hristos întru noi, și noi întru El, după harul Dumnezeului nostru și al Mîntuitorului Iisus Hristos» (II, Tes. I, 11—12). Amin.

DIMITRIE PREOTUL

LA SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA

Sărbătorim astăzi cu întreaga Biserică Ortodoxă pe sfinții împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și maica sa Elena. Sărbătorim astăzi pe împăratul care a dat libertate creștinismului, pe cel care a pus capăt persecuțiilor de trei secole ale foștilor împărați romani care se aruncaseră cu toată furia asupra Bisericii lui Dumnezeu.

Treisute de ani, Biserica a suferit prigoana sîngeroasă a stăpînirii romane. Treisute de ani, seriile de împărați păgîni s-au întrecut în a persecuta pe creștini, crezînd că prin aceasta vor reuși să salveze închinarea la icoile și să frîneze avîntul noii religii, care se întindea în toată lumea, ca un șuvoi de ape revărsate. Zeci și sute de mii de martiri și-au vîrsat în acest timp sîngele prin piețele publice sau și-au împărțit trupul lor

fiarelor sălbatece prin circuri, în ochii miilor de spectatori, care aplaudau și strigau cuprinși de o bucurie satornică la privirea acestor spectacole. Ceeace mintea și închipuirea unui om sănătos nu poate să inventeze în materie de pedepse și chinuri au născocit, întrecînd orice margini, imaginația bolnavă și coruptă a unui Nero, sau inteligența diavolească și sufletul pervers al unui Diocletian.

Dar Dumnezeu a avut grijă de lucrarea Sa. Toate aceste persecuții n-au fost în stare nici cel puțin să țină pe loc și nicidecum să dea înapoi întinderea Bisericii creștine. Acolo, sub pămînt, în catacombe, ea s-a întărit, a crescut, s-a dezvoltat, în ciuda vrăjmașiei asupritorilor împărați romani.

Iar la vremea cuvenită, Dumnezeu a făcut ca ea să se poată manifesta liber, ca martiriul să înceteze, ca libertatea să apară și la lumina ei, martirii să fie înlocuiți cu sfinții, cuvioșii și pustnicii.

Cel de care Dumnezeu s-a slujit în împlinirea planului Său de a scoate la lumină pe creștini din catacombe, cel căruia Biserica îi datorează recunoștința și mulțumirea sa a fost împăratul Constantin cel Mare, sfântul pe care-l prăznuim astăzi și maica sa Elena.

Viața Sfântului Constantin cred că este cunoscută tuturor. Păgîn prin naștere, ca toți împărații de pînă la el, avea, totuși, ceea ce n-avuseseră înaintașii săi: un suflet bun, nobil, dornic de a face binele și o creștere aleasă, datorită maicii sale, sfînta Elena, creștină din tinerețe, care de altfel l-a și inspirat pe fiul său în toate acțiunile mari și bune în legătură cu Biserica. Cu astfel de însușiri sufletești înzestrat, nu i-a fost greu lui Constantin, ca la cel dintîi semn al lui Dumnezeu să fie gata a-și înscrie numele în istorie și în cer. Căci viața sa de mai tîrziu și atitudinea sa față de Biserica creștină se datoresc unui semn, unei minuni a lui Dumnezeu, Care a voit să facă din Constantin, vasul său ales, împlinitorul voi Sale.

Era în ajunul unei mari bătălii pe care Constantin avea s-o dea cu Maxentiu, împăratul păgîn și tiran al Romei. O bătălie de care putea să depindă însăși soarta sa și a imperiului său. Constantin vede deodată pe cer, deasupra soarelui care cobora spre asfințit, un semn: o cruce mare, luminoasă, iar deasupra ei scrise aceste cuvinte: «In acest semn vei învinge». Minunat atît el, cît și generalii săi, nu puteau să înțeleagă sensul arătării dumnezeiești de pe cer. Să nu uităm că el era păgîn, că trăia într-o lume de păgîni, care nu cunoștea și nu cinstea crucea. Minunea însă își desleagă înțelesul ei peste noapte, cînd lui Constantin îi apare în vis însuși Domnul Hristos cu crucea în mîină și-i spune să coasă semnul sfîntei cruci pe steagurile oștirii sale. La viziunea de pe cer se adaugă, adică, și apariția a însuși Mîntuitorului Hristos în timpul nopții.

Era chemarea dumnezeiască ce i se făcea lui Constantin, chemare căruia nici un suflet nu-i poate rezista. Era repetarea altei minunate arătări, care a făcut dintr-un înverșunat prigonitor al creștinilor de altă dată, un apostol de frunte al Bisericii și al neamului. Constantin, în acele clipe, era un nou Pavel Apostolul, iar nordul Italiei era un alt drum al Damascului. Precum odinioară din Saul, dușmanul Bisericii, Domnul Hristos făcuse printr-o convertire bruscă, pe drumul Damascului pe Pavel, dumnezeescul Apostol, tot astfel din Constantin, împăratul păgîn, Domnul Hristos face să renască un alt om, de noi concepții, pe cel ce mai tîrziu va deveni sfîntul Constantin.

După ce a doua zi bate pe Maxentiu și intră victorios în Roma, cu crucea în mână, Constantin înțelege că el este alesul lui Dumnezeu; că rostul său este mare; că este chemat să pună capăt unei lumi vechi și să înceapă o eră nouă pentru omenire. Se știe că îndată a purces la darea vestitului decret, prin care Biserica creștină era liberă să-și exercite cultul său, iar mai tirziu a reușit să așeze religia creștină în imperiu la locul de cinste ce i se cuvenea. Toată viața sa a lucrat apoi la întărirea Bisericii, pe care prin legiuiri și ajutorări a adus-o la înflorire. Iar când dușmanii credinței creștine încercară să împartă în două Biserica, prin răstălmăcirea greșită a adevăratei sale învățături, tot Constantin convoacă la Niceea întiiul Sinod Ecumenic, ținut adică cu episcopi din toată lumea creștină de atunci, spre a înfrunta și a face de minciună pe ereticul Arie. Chiar el a prezidat acest mare Sinod format din 318 episcopi, luând parte la toate discuțiile și bucurindu-se că învățătura Bisericii a ieșit biruitoare.

Ar însemna să facem o lungă lecție de istorie bisericească, dacă am căuta să arătăm tot ce Constantin a făcut pentru Biserică și creștinătate, în tot restul vieții sale, ceea ce nu este în gândul nostru să facem acum.

Iar mama sa, binecredincioși creștini, sfânta Elena, creștină de multă vreme, tot cu îndemnul și ajutorul fiului său Constantin s-a dus la Ierusalim, înfruntând greutatea drumului și slăbiciunile bătrînețelor sale, spre a căuta și găsi sfânta cruce pe care a pățimit Mîntuitorul. Și truda i-a fost încununată de succes. Dumnezeu a învrednicit-o, după o viață întreagă de rugăciune și trăire creștină, să găsească lemnul prin care s-a adus mîntuire lumii. Cît va fi fost de fericită ea, cînd a găsit acest sfînt și neprețuit odor al creștinătății? Cît va fi fost de fericit sfîntul Constantin, vizionarul crucii, cînd va fi văzut adevărata cruce pe care a pățimit Domnul? Cît curaj și îndemn va fi primit el atunci, de a continua lucrul cel bun în slujba Bisericii?

Înțelegem, binecredincioși creștini, pentru ce sfîntul Constantin și-a format ca scop de căpetene al vieții sale întărirea Bisericii creștine. Nu se putea ca el care a văzut pe Domnul arătîndu-i-se în mod special, să uite mandatul dat lui de Fiul lui Dumnezeu. Nu ne putem închipui pe un sfînt apostol Pavel, că ar fi putut uita vreodată glasul sfînt și duios al Domnului, de pe drumul Damascului. Glasul Domnului nu se uită. Dimpotrivă, el stăruie în mîntea fericitului vizionar și-l însușie toată viața, dîndu-i putere și curaj să urmărească cu sfințenie un sfînt ideal. Căci amîntirea zilei și nopții sfinte, cînd Domnul și-a arătat crucea și fața sa tînărului împărat, a stăpînit pe bunul Constantin toată viața. Și ca toți convertiții, și el a mers o viață întreagă mînat de acest ideal, pus înaintea lui de Domnul: idealul crucii. Sub impoldul acestui permanent ideal, a făcut tot ceea ce a făcut pentru Biserică. Crucea este libertatea noastră de moarte pe păcat: ea îl hotărăște pe Constantin să dea libertate religioasă creștinilor. Crucea este semnul biruinții vieții asupra morții: Constantin o face semn de luptă biruitoare pentru creștini. Crucea a fost cinstită prin moartea pe ea a Domnului: Constantin îi dă gloria ce i se cuvenea, căutîndu-o, aflîndu-o și înălțîndu-o la loc de cinste. Crucea înseamnă lupta pentru adevăr a Domnului, pentru întronarea dreptății și buneii credințe în lume: Constantin luptă să restabilească adevărul creștin, atacat de ereticul Arie. Crucea este semnul aducerii în lume a unui nou mod de viațuire: Constantin, vizionarul crucii, și maica sa Elena s-au străduit să introneze în lume noua viațuire creștină. Iată, deci, pe

Constantin și pe sfânta Elena, apostoli ai crucii. Pentru toate aceste merite, Biserica îi cinstește și-i numără printre Apostoli, iar Dumnezeu i-a pus pe cap, sus, în cer, cununa aureolată a sfințeniei.

Binecredincioși creștini, fericiți sînt sfinții Constantin și Elena sus, în împărăta cerurilor. Intrebarea este însă, exemplul sfințeniei și viețuirii lor de pe pămînt și fericirea lor din ceruri ne folosesc nouă, ne ajută nouă la ceva? Da, binecredincioși creștini! Am spus că **prin viața lor**, ei au ajuns să primească cununa cerească. **Viața lor** deci și nouă trebuie să ne fie exemplu. Viața oamenilor mari este totdeauna rîvnită și gloria lor surîde oricui, oricît de modest ar fi cineva. Fericirea unui sfînt ar trebui să fie dorită de orice creștin. Și pe noi deci, să ne ispitească slava și strălucirea din ceruri a sfinților Constantin și Elena. Dar dacă dorim să fim în tovărășia lor dincolo, în ceruri, să urmăm și viața lor aici, pe pămînt.

Dacă nu le este dat tuturor muritorilor din toate timpurile să trăiască aceleași împrejurări istorice de atunci și să li se pună aceleași probleme spre rezolvare ca lor, fiecare dintre noi poate să aibă inima lor și să fie însușit de dorința lor de a face binele. Nu ni se cere și nu mai este cazul astăzi să facem în mare, ceea ce au făcut ei. Libertatea religioasă și de conștiință date și intronate de ei atunci, slavă Domnului, le avem astăzi și fiecare se poate bucura de ele, pentru desăvîrșirea vieții sale și mîntuirea sufletului său. În mic însă, pentru sine, pentru viața lui, fiecare poate să fie un Constantin sau o Elenă. Astfel: ei au dat creștinilor din acea vreme posibilitatea de a-și manifesta liberi credința lor religioasă: să eliberăm și noi sufletul nostru de păcatele și ispitele ce-i stau în cale, să-i dăm sborul, puțința de a se înălța către idealurile sfînte și dumnezeiești. Ei au căutat și au aflat sfînta cruce: să facem aceeași și noi cu noi înșine, să înălțăm după ce am desgropat din colțul ascuns al sufletului nostru, cinstita cruce și s-o ridicăm la rang de ideal de urmărit al vieții noastre. Ziditori de biserici ei, să zidim și noi în inima noastră, casă Dumnezeului vieții noastre. Reformatori din temelie a lumii lor, pe baze creștine, și noi să ne străduim a realiza în noi modelul de viațuire creștină, predicat de Biserică. Luptători împotriva eresurilor și zeloși în a întări dreapta credință ei, să ferim și noi sufletul nostru de cei ce caută să seamene pe ogorul ortodoxiei noastre sfînte, erezia, învățătura greșită, prin răstălmăcirea învățaturii evanghelice. Ajutători ai Bisericii în tot chipul ei, sfîntul Constantin și Elena, să ajutăm și noi Biserica noastră, după puțință și material și moral.

Fiecare, deci, poate fi un bun fiu al lui Hristos și al Bisericii, prin reînvierea vieții creștine, în sufletul său, în casa sa, și prin aceasta în jurul și mediul său. Și astfel, fiecare are puțința să fie răsplătit și încoronat de Dumnezeu. Sfinții prăznuiți astăzi au fost mari pe pămînt și mult li s-a cerut să facă. Nouă celor mici ni se cere să facem în mici proporții ceea ce au făcut ei în mare. Rezultatul va fi însă același pentru noi, pentru că Dumnezeu caută și răsplătește curăția vieții, credința puternică, inima bună, fapta bună, oricît de mică ar fi ea. Dinarul văduvei este tot atît de bine primit, dacă nu mai bine chiar, decît dărnicia bogată a celui avut.

Iată, binecredincioși creștini, ce învățături putem desprinde din prăznuirea de astăzi. Și iată pentru ce creștinătatea sărbătorește pe cei întocmai cu Apostolii, Constantin și Elena. Iată pentru ce

atâtea biserici ale noastre îi i-au ca patroni, avînd hramul sfinților Împărați. Și este de remarcant, că însăși catedrala noastră patriarhală are ca hram, tot pe sfîntul Constantin și Elena. Nu mai vorbim de atîția dintre creștinii și creștinele noastre, care poartă numele lor.

Să rugăm pe Dumnezeu ca tuturor să ne dea putere să găsim în viața atît de bogată în virtuți și fapte bune a sfinților prăznuiți astăzi, isvor de inspirații și exemplu de urmat pentru viața noastră de aici, pentru ca, — cu haina sufletului nostru luminată printr-o viețuire cu adevărat creștinească, — să fim dincolo, în viața cea fără de sfîrșit, în tovărășia lor și a tuturor sfinților bineplăcuți Domnului, amin!

Pr. P. F. ALEXANDRU

STUDII ȘI CERCETĂRI

MONUMENTE DE ARTĂ RELIGIOASĂ DIN BUCUREȘTI

II.

Studiul, pe care îl continuăm aci, asupra monumentelor de artă bisericească din București, va fi împlinit de descrierea și analiza altor monumente din eparhia Ungro-Vlahiei. El se leagă de o idee și urmărește lamurirea unei probleme importante. Aceasta din urmă privește pictura bisericească de a cărei evoluție vrem să ne dăm seama, și pentru a-i lumina termenii științifici, chipul în care trebuie pusă și posibilitățile ei de rezolvare. Ideia este întemeiată, la rîndul ei, pe aspectul și interesul evident diferențiate și constatate la veșmintele de pictură religioase ce îmbracă monumentele noastre în diferite epoci. Deosebim, se va vedea lîmpe de la urmă, un număr de termeni de temeii, condiții necesare și comune tuturor realizărilor de artă, și o serie întregă de factori variabili, diferiți de la monument la monument și, cu deosebire, alții în fiecare epocă, o evoluție de stil cu alte cuvinte, și soluții particulare. Acestea în-lătură uniformitatea și evită mai totdeauna aceea ce vom numi imitația și «pastiche»-ul. În analiza noastră, nu vom urma ordinea cronologică pentru pricini care vor apare nădăjduim limpezi, chiar în cursul expunerii.

În preajma Bucureștilor, pe drumul Călărașilor și înainte de a ajunge la căile care duc spre minăstirile Cernica și Pasărea, într-un peisaj care nici astăzi, după prefacerile pe care le-au suferit împrejurimile capitalei, nu este lipsit de farmec, se înalță **biserica Sfîntului Pantelimon**, zidită de Grigore Vodă Ghica și așezată în cadrul spitalului întemeiat de ei, în 1735, pentru ciumați. Tradiția amintește un vechi schit, metoh al Xeropotamului de la Athos, lucru pe care nu îl știm lămurit. Spitalul, construcție modernă ori modernizată, adăpostește astăzi bolnavi de plămîni. Pe colinele ori platoul Pantelimonului întîlnim, în ruine, un număr de pavilioane, adevărate kioscuri de stil oriental, răspindite într-un parc cu plantații maestuoase, iazuri cu nuferi, și vedere atrăgătoare asupra cîmpului care se întinde, departe, spre miazănoapte, răsărit și apus, și merge să întîlnească Bărăganul și Dunărea.

Naosul bisericii este acoperit de o boltă cilindrică pe care apare Mintuitorul, în picioare, înveșmintat în tunică roșie și mantie albastră,

cu cartea închisă în mîna stîngă și binecuvîntînd cu dreapta; sfinții evangheliști sînt pictați în unghiurile bolții. Pe peretele de miazăzi, lingă tîmplă, se înalță Petru cu o carte în mîna și țînînd cheile. Mai departe, spre apus, vedem crucea încadrată de portretele Sfinților Constantin și Elena. La miazănoapte, a fost pictat Pavel, și, mai departe spre apus, Sfîntul Haralambie înveșmîntat în phelonion roșu, și Sfîntul Grigore de la Nazianz (?) îmbrăcat în sacos. Amîndoi sfinții poartă omoforon: Haralamb are mitră roșie, iar cel de al doilea episcop, mitră aurită.

Tîmpla este de lemn sculptat, cu icoane împărătești și praznicare, pictate în chipul acelor de la Sfîntul Gheorghe Nou din București și de execuție inferioară acestora. Pe bolta absidei principale, Fecioara Maria, apare pe tron în maforion albastru, și cu Iisus pe genunchi. Ea este cuprinsă într-un nimb mare brăzdat de raze de aur și încadrată de doi îngeri care se închină Mîntuitorului. Pe peretele hemiciclului nu a fost pictată nici o figură și nici o scenă. În pronaos, la apus, în stînga ușii de intrare, sînt portretele ctitorilor, Grigore Ghica Vodă și Zoe Doamna, în mantii de ceremonie, în picioare, cu biserica în mîna și văzuți din față după tradiția Țării Romînești. În unghiul de miazăzi-apus, un al doilea portret pare a arăta pe principele Alexandru al II-lea Ghica.

În pridvorul deschis al bisericii, sprijinit pe patru coloane, bolta ne arată pe Fecioara Maria pictată în înalțul cerului și înveșmîntată în maforion albastru împodobit cu galon de aur. Deasupra coloanelor, pe pereți, pictorii au înfățișat Isvorul tămăduirii: la răsărit vedem fîntîna care revarsă apă într-un basin luxos iar, la miazăzi, miazănoapte și apus, apar bolnavii care vin din depărtări la Maria-Zoodochos-Pigi. Deasupra ușii de intrare și deasupra pisaniei săpate în piatră este icoana hramului, Sfîntul Pastelimon pictat în picioare; dedesubtul acestui portret, în pisanie, vedem stema Moldovei și a Munteniei.

Cadrul ușii de intrare este de piatră sculptată și împodobită cu flori de heliantus stilizate și vreji de acant. Ușa înfățișează șerpi stilizați, vulturul bicefal, și flori de heliantus. Potrivit unui rău obicei, ea a fost curățată, pierzînd în acest fel și patina vremii și detalii interesante de sculptură.

Pictura murală apare pe fond albastru și cu o economie mare de figuri. Scenele lipsesc, și nu întîlnim temele fundamentale. Culorile sînt strălucitoare și aplicate pe o preparație de stuc puțin lucrat. Decorul, de concepție relativ nouă, concepție care s-a dezvoltat în cursul ultimilor ani ai veacului al XVIII-lea și primei jumătăți a veacului al XIX-lea, nu cuprinde decît o singură lucrare «de stil», portretul Maicii Domnului. Nu am văzut în biserică nici o lucrare de artă în argint. Se păstrează însă în pronaos două tronuri, rezemate de peretele de miazăzi. Unul de lemn sculptat și de forma tradițională, cu trepte, spătar înalt și baldachin; deasupra, se înalță un inger, iar brațele sînt împodobite cu grifoni. Un al doilea tron, de fapt un fotoliu aurit, cu spătarul scund și rotunjit, poartă vulturul Țării Romînești încadrat de tobe, steaguri și tunuri.

În stînga pronaosului, în colțul de miazănoapte-apus, se înalță sarcofagul lui Alexandru al II-lea Ghica al IX-lea, cu această simplă inscripție săpată pe fața de miazăzi. Sarcofagul este de marmoră, și susținut de două acvile ce-s închipuite plutind în văzduh: ele au aripile desfăcute, fulgere la picioarele lor și crucea în plisc. Capacul, lucrat în solzi și în formă de barcă, este împodobit cu o ramură de lauri și poartă mantia de hermină a Domnului și două sceptru încrucișate. Pe o pernă de catifea

se vede coroana princiară de formă modernă. Monumentul se înalță pe o estradă de marmoră cu trei trepte.

În unghiul de miazăzi-apus, vedem sarcofagul de marmoră al lui Grigore al II-lea Ghica, ctitorul Pantelimonului și Teilor, mort la 1726 (1752). El adăpostește și pe Doamna Zoe, soția lui. De formă dreptunghulară și înalt de circa un metru, el este construit din marmoră. Capacul este împodobit cu bourul și vulturul, stema Moldovei și Munteniei, și cu capete de îngeri și vreji în stilul baroc al veacului al XVIII-lea târziu. Sub blazoane, citim inscripția în stihuri românești și litere cirilice care amintește moartea lui Grigore Ghica. Pe laturile sarcofagului, la răsărit și miazănoapte, o a doua inscripție este dedicată Doamnei Zoe.

La vremea lui, palatul și biserica se înalțau pe culmea unei coline, insulă în mijlocul unui lac. Nu a mai rămas întreg, decît un pavilion (la miazănoapte-apus), de formă poligonală, cu o loggia închisă, colonete de stil și ferestre înalte. Covoare bogate și alături orientale îl îmbrăcau pe vremuri, după moda turcească, în chipul cel mai luxos. Construit din materiale ușoare, șipci de lemn tencuite și decorat cu zugrăveli, înfruntă greu vremea și e aproape de distrugere. Copacii parcului și verdeța care îl înconjoară, biserica cu deosebire care adăpostește două monumente de importanță excepțională, sarcofagele de care am vorbit, tănuiesc pentru cea mai mare parte din bucureșteni și așa aproape de ei, amintiri nobile, opere de artă și o pagină de istorie românească.

Biserica «Crețulescu», ctitoria boierilor Crețulești, dăinuiește din 1722. Restaurată în 1859, ea și-a păstrat arhitectura originală și, în mare parte, și veșmintul de pictură murală. Aceasta a fost curățată cu îngrijire acum cîțiva ani, cînd a primit și un număr de completări și îndreptări, executate cu deosebită pricepere însă discutabile din punct de vedere științific. Decorul este interesant și are mult farmec. Deosebim mai ales ilustrația apocalipsului păstrată pe zidul de apus al pridvorului.

Picturile cupolei refăcute înfățișează îngeri, tronuri, serafimi, portretul Fecioarei Maria Orante, simbol al Bisericii, prooroci, apostoli și Liturghia îngerească. În pendentivi, vedem pe sfinții evangheliști. În bolta absidei principale, Fecioara Maria, stînd pe tron și purtînd pe Iisus, este încadrată de doi îngeri lăncieri cu aripile desfășurate. Pe cilindru, Iisus Hristos, încadrat de simbolele evangheliștilor, apare între Nașterea Fecioarei Maria și Intrarea în Biserică. Pe peretele hemiciclului sunt scene din viața Fecioarei Maria, luate după evangheliile apocrife, și Cortul mărturiei inspirat din scrisoarea către Evrei a Sfîntului Apostol Pavel; Împărțirea apostolilor și portrete de sfinți episcopi completează decorul. La proscomidie, distingem vedenia lui Petru din Alexandria și ilustrația troparului liturgic «În mormînt cu trupul, în rai cu tilharul în tîd cu .....». Naosul arată, pe bolți, cina de la Mamvri, imagine a Sfîntei Treimi și scene din viața Mîntuitorului: Iisus în templu, Cina cea de taină, spălarea picioarelor, rugăciunea de pe muntele Măslinilor, Judecata, Patimile, Învierea, necredința lui Toma și Înălțarea. Pe timpane, se văd ilustrate parabole și minuni (parabola neghinei, smochinul blestemat, fiul risipitor, vindecarea orbului și a soacrei lui Petre, paralyticul din Betsaida, etc.). Peretii arată alte minuni și scene din patimi, completînd temele din viața Mîntuitorului (nașterea lui Iisus, Botezul, Schimbarea la față, Floriile, învierea lui Lazăr, etc.). Zugrăvelile din timpanul cel mare de la apus cuprind pe Iisus răstignit și adormirea Maicii Domnului, pe lingă portrete de sfinți. În pronaos, picturile bolții, distruse în mare

parte, nu mai cuprind decât portretele sfinților melozi, și câteva scene evanghelice cum este Inmulțirea pîinilor, Mintuitorul potolind furtuna și învierea fiului văduvei. Deosebit de interesantă ilustrația imnului liturgic închinat Mariei, «De Tine se bucură...». La partea superioară a pereților, au mai rămas câteva scene din acatistul Bunei Vestiri. Medalioane de sfinți au fost zugrăvite mai jos, deasupra unor portrete de sfinți călugări și a altor opt portrete refăcute ale ctitorilor, boierii Crețulești. În exonartex, bolta păstrează portretul Mintuitorului, pictat în picioare, și încadrat de simbolele evangheliștilor, de puterile cerești și de scene din Facere. Pe pendentivi vedem hori de fete, inspirate din psalmi, și două alte scene simbolice. Portrete de prooroci și îngeri cu monogramul lui Iisus Hristos, pe discuri de argint, în mîini, întregesc decorul; pe timpane au fost zugrăvite sinoadele ecumenice și adormirea Sfinte Eufimie. Pe pereți, sub timpane, zece scene din Facere, și 13 scene din Apocalipsul Sfîntului Ioan formează o podoabă excepțional de interesantă.

Decorul pictural din biserica Crețulescu păstrează multe din însușirile originalului și, aproape în întregime, concepția iconografică din 1722. Remarcabile scenele privitoare la Fecioara Maria și inspirate din apocrife: rugăciunea Anei, care apare în fața Sfintei Sfințelor, și în grădina unde un înger în sbor îi aduce vestea cea bună; Ioachim și Ana, la masă, în interiorul locuinței lor, Maria dusă de părinți în fața marilor preoți și darurile lui Ioachim și Anei. Cortul mărturiei ne amintește scena pictată în biserica Doamnei și tradiția iconografică din veacul al XVII-lea și din prima jumătate a veacului al XVIII-lea, așa cum o vedem înfățișată la Balamuci, în vecinătatea mînăstirii Căldărușani, în biserica bolniții de la Cozia și în biserica mînăstirii Văcărești.

În naos, în Nașterea Domnului, apare un amănunt pitoresc rar care ne amintește Protatonul din Caryes, la Atos: o femeie ațîță focul; pe pi-rostri fierbe apa într-o căldare ca pe vetrele țărănești. Adormirea Maicii Domnului cuprinde, la rîndul ei, cinci scene: slujba de înmormîntare încadrată de două tablouri în care Maria își ia rămas bun, punerea în mormînt a Fecioarei, și înălțarea la cer a Mariei. În pronaos, portretele ctitorilor au fost refăcute în ulei. Innegrite și deteriorate, ele au fost spălate și în parte repictate. Inscripția ne spune că biserica a fost înălțată în 1722, și restaurată în 1815 și 1859-1860.

Scenele din exonartex, inspirate din Facere și cele care ilustrează psalmi, se leagă de o tradiție a bisericilor bucureștene, ca și adormirea Sfintei Eufimie. Aceasta se odihnește pe un pat mortuar cu baldachin și colonete: mai mulți sfinți se văd la căpătîiul ei, și episcopi în colțul stîng de jos al picturii. Sfînta Eufimie a suferit și a fost jertfită de Priscus Antipater, guvernatorul Calcedoniei, sub domnia lui Dioclețian. Adormirea ei apare aci însă legată de cel de al 7-lea sinod ecumenic, cînd, în urma unor lungi dezbateri, s-au redactat două hotărîri contradictorii: una preamărea dumnezeirea lui Iisus și întărea hotărîrile celui dintîi sinod ecumenic, iar cea de a doua aproba pe Arius și erezia lui. Sinodul a hotărît să așeze cele două acte pe mormîntul sau în interiorul sarcofagu'ei Sfintei Eufimie: a doua zi, actul care proclama dumnezeirea Mintuitorului a fost găsit în mîinile Sfintei, înconjurat de o lumină orbitoare, iar lălelalt dispăruse.

Pe peretele de la răsărit, sînt 13 scene din Apocalips, împărțite în două zone. Ilustrația nu urmează textul Apocalipsului Sfîntului Ioan. Lipsesc capitole importante, mai ales acela al celor 24 de bătrîni. Ne

aflăm în fața unui fragment, rezumat scos dintr-o ilustrație murală sau dintr-o serie de miniaturi. Poate fi vorba și de o predică din care s-ar fi inspirat artistul.

Apocalipsul ilustrat încă dintr-al patrulea veac în bisericile Romei, se vede în sculpturile de la Decani în Sirbia, și în picturile de la Atos. În țara noastră, tema, destul de rar ilustrată, apare în câteva exemple, la Sucevița în Moldova, la Hurez, mănăstirea Văcărești și biserica Domnească Sfântul Niculae de la Argeș. În acest din urmă monument acatistul datează însă numai de la începutul veacului al XIX-lea.

Paraclisul Patriarhiei. Pe dealul Mitropoliei, cum i-a rămas numele, într-un spațiu foarte mărginit, se înalță catedrala Patriarhală, monument de arhitectură înălțat către mijlocul veacului al XVII-lea și înfățișând una din cele mai de seamă opere de arhitectură religioasă a Bucureștilor și Țării Românești. Către miazăzi, clădirea impunătoare a Marii Adunări Naționale aduce o notă nouă și formează pare că o pavază dealului. În colțul de miazăzi și apus, vechea locuință a Mitropolitului primat al țării, care cuprinde o încăpere de stil cu minunată boltă cilindrică și lunete, a fost modernizată la începutul secolului nostru și mărită «în stil». Preocupat de cele trei monumente amintite, numai la urmă distinge cercetătorul atent făptura gingașe a Paraclisului, adevărat chivot, înălțat pareă pe brațe, cu absida principală orientată spre ogradă și încadrat între clopotniță și palatul patriarhal. Zimți, chenare decorative de ordin arhitectonic, care aleargă pe sub streșini, în jurul ferestrelor și al panourilor exterioare, întăresc impresia de chivot cu podoabe de sedef. În interior, decorul pictural este în mare parte cel original, din prima jumătate a veacului al XVIII-lea și din vremea principelui Nicolae Mavrocordat. Pe boltă naosului, care înlocuește cupola distrusă, Mîntuitorul, bust pictat în medalion circular cu Evanghelia în mînă, binecuvîntează. Portretele evangheliștilor se văd în pendentive. În absida principală, Fecioara Maria purtînd pe Iisus împodobește boltă: doi arhangheli se înclină în fața Mîntuitorului. Pe cilindrul boltii, cel Vechi de Zile apare între serafimi; tot aci s-a zugrăvit nașterea Fecioarei Maria și Intrarea Ei în biserică. Pe peretele hemiciclului, se văd Episcopii: Chiril din Alexandria, Grigore din Nazianz, Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, Atanasie și Nicolae. Acesta din urmă ține în mînă o carte închisă, iar ceilalți pergamente cu inscripții în slava bisericească, greu de descifrat fiindcă sînt aproape șterse. În cadrul ferestrei de la răsărit, doi serafim și doi îngeri purtători de ripide încadrează pe Iisus copil, jertfă la liturghie, acoperit de stea și de sfîntul aer.

La proscomidie, troparul liturgic, «în mormînt cu trupul, în iad cu sufletul, în rai cu tilharul...» ilustrează pereții alături de vedenia lui Petru din Alexandria și de portretul Sfîntului Arhidiacon Ștefan cîdînd. Cel dinții subiect amîntește jertfa Mîntuitorului temeiel liturghiilor; cel de al doilea o tradiție legată de primul sinod de la Niceea cînd a fost condamnată cresa lui Arie. Diaconiconul este împodobit cu portrete de episcopi și sfinți diaconi.

În nava pareă tînuită a paraclisului, unde nu pătrunde decît greu sgomotul orașului, și atît de potrivită pentru rugăciune și reculegere, zugrăvelile, operă de buni meșteri, arată pe arcu triumfal, deasupra tîmplei, pe Iisus Emanoil în «întreita lume necreată». Vedem apoi serafimi și patru scene din Sfînta Scriptură: Sfînta Treime sub chipul celor trei îngeri, oaspeți ai lui Abraham, la Mamvre, Cîna cea de taină, Înălțarea

Domnului și un subiect mai greu de lămurit din pricina deteriorării picturii. Pe pereții de miazănoapte și miazăzi, în zone suprapuse, apar Întîmpinarea Domnului, Botezul, Învierea lui Lazăr, Cei trei tineri în vatra de foc, sfinți mucenici în medaloane, sfinți militari și stîlpnici precum și portretele ctitorilor și dăruitorilor de seamă. În ungherul de miazănoapte-răsărit, și anume în ultima zonă de pictură, vedem pe Ioachim și Ana, părinții Fecioarei Maria. În ungherul dimpotrivă, la miazăzi-răsărit, și în preajma tîmplei, au fost zugrăvite portretele Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Decorul pictural al paraclisului, legat cu înțeles și în tradiția veacului al XVIII-lea al Țării Românești, mai cuprinde și chipurile pictate în cadrele ferestrelor de la răsărit-miazăzi și apus-miazăzi, ale Mîntuitorului, Fecioarei rugătoare, simbol al Bisericii, îngeri și sfinți militari (Nestor, Procopie și două alte chipuri: al căror nume nu apare limpede).

Din nefericire, cu gînd bun desigur, însă foarte greșit, portretele ctitorilor și cîteva chipuri de sfinți, pictate în medalioane pe peretele de la miazănoapte, au fost restaurate și repictate în ulei, la o epocă, acum aproape o sută de ani, cînd lumea nu era lămurită în privința monumentelor istorice.

Paraclisul Patriarhiei cuprinde și o prea frumoasă tîmplă sculptată, în stilul și de genul celor mai frumoase de la sfîrșitul veacului al XVII-lea și din prima jumătate al veacului al XVIII-lea. De această lucrare de valoare, trebuiesc apropiate și ușile de intrare care amintesc la fel o epocă fericită și o artă tradițională.

Biserica Sfîntul Spiridon Vechi. Ingropată în pămînt pînă mai sus de soclu și așezată la o rîspîntie unde se încrucișează vînturile și vehiculele grăbite, biserica Sfîntul Spiridon Vechi, foarte cercetată de închinători, nu oprește poate multe priviri de cercetători. Orientată, aceștia din urmă nu-i pot descoperi intrarea decît strecurîndu-se pe lingă ziduri. Biserica și-a pierdut cupola, asemenea altor biserici din București și a pierdut, cu deosebire și din nefericire, podoaba pereților exteriori, care ar fi atras privirea fiecăruia. A mai rămas un crîmpei, un portret de sfinț episcop pe zidul de miazăzi al absidei principale. Acesta ne ajută să refacem cu gîndul veșmintul strălucitor de aur, roșu de purpură, verde și albastru, în fețe de pietre prețioase, cu care fusese înbrăcat la origine monumentul. Și în interior întîmpină aceeași deteriorare completă a zugrăvelii.

Cuprins de reculegere, Sfîntul Spiridon Vechi adăpostește două icoane importante. Cea dintîi și cea mai veche după părerea noastră, astăzi păstrată pe un iconostas din mijlocul naosului, se leagă de vechea biserică, durată poate din lemn numai, ctitorie a boierilor Florești din veacul al XVII-lea. Cea de a doua pare, după inscripția pe care o poartă, să fie chiar lucrul mîinilor Patriarhului Silvestru al Antiohiei, ctitor, într-un fel, al monumentului de astăzi. Aceasta înfățișează, în centru, portretul Sfîntului Spiridon, înveșmîntat într-o tunică verde, felonion roșu și omofor împodobit cu două cruci de aur. Patrusprezece iconițe împodobesc cadrul și ilustrează scene din acatistul sfințului. Icoana din naos înfățișează pe Sfîntul Spiridon, pictat în tempera, pe lemn. Ea este acoperită de o a doua lucrare, executată din argint aurit. Icoana pictată a fost dăruită de fiica lui Ioan Mavrocordat, tatăl lui Constantin Mavrocordat. Alături pictura cît și lucrarea de argint sînt lucrări de seamă, și printre cele mai

deosebite ale secolului al XVIII-lea. Biserica mai păstrează și alte lucrări de artă, un epitafor brodat cu aur și icoane pictate pe pânză și lemn.

Biserica Sfântul Spiridon Vechi a fost lungă vreme mînăstire «închinată». Va veni, poate, vremea cînd monumentul va reapare în vechea lui strălucire, înălțată pe un tășan și strălucitoare în haina ei de zugrăveală de odinioară.

Sfântul Gheorghe Vechi. Monumentul este ascuns în centrul comercial al capitalei, în preajma pieții mari, de construcții din a doua jumătate a veacului al XIX-lea și numai cercetătorii care îl caută îl pot găsi. De proporții mari și, înăuntrul, spațioasă, proprie desfășurării în voie a ceremoniilor, biserica Sfântul Gheorghe Vechi, așa cum o vedem astăzi, datează din prima jumătate a veacului al XIX-lea. Ea se înalță însă pe locul unde a fost durată o biserică, de bună seamă, mult mai modestă din veacul al XVI-lea. Pereții au fost decorați de pictorul Gh. Pompilian, acum șapte decenii, în gustul vremii și potrivit unui curent de renovare artistică a cărui origine trebuie căutat, în Franța, în prima jumătate a veacului al XIX-lea. Ideea de bază era stilul renașterii italiene și neoclasticismul, așa cum se înțelegeau la vremea cînd au fost executate picturile. Se pornea anume de la ideea decorului propriu zis și a tabloului de chevalet. Pereții monumentului erau tratați ca suprafețe care trebuiesc împodobite: un covor sau un tablou, în biserici firește cu subiect religios, se anină la distanța care trebuie pentru a fi văzute bine și a deștepta interesul privitorului. Acordul între liniile și suprafețele monumentului pe de o parte, între liniile și planurile picturii pe de altă parte, nu era lăsat deoparte sau desprețuit de artist, dar nici nu forma principala lui preocupare. Monumentul oferea suprafețele: pictorul executa tabloul folosind lumina pe care o dădeau ferestrele, ferestre care, la rigoare, se puteau modifica pentru a nu stînjiți efectele picturii. Monumentul arhitectonic privea cu alte cuvinte pe arhitect, iar decorul lui pe pictor. Și acesta se socotea îndreptățit să utilizeze spațiile și lumina care i se oferea, introducînd modificări, în acestea, cînd simțea nevoia. Pictorul lucra aproape independent, așa cum se petrece, în linii mari, în pictura de chevalet unde tabloul este executat în atelier sau în natură, și dăruit cu proporțiile, panurile, tonalitățile și lumina lui proprie. Artistul nu are în vedere locul unde va fi așezat tabloul lui, și nu-i cunoaște soarta decît după ce pictura a fost terminată și achiziționată.

Biserica Sfântul Gheorghe Vechi a fost împodobită cu picturi de concepția picturii de chevalet. Fiindcă artistul a lucrat însă în biserică, el a fost forțat să țină seama, în anume limite, și de condițiile arhitectonice ale monumentului. Observăm, în treacăt, că aceasta nu era, în vremea aceea, o condiție necesară, fiindcă tablourile se puteau executa pe pânză în atelier, și așterne, numai pe urmă, pe pereții monumentului. Subiectul este de ordine religioasă în fiecare tablou; legătura cu Sfînta Scriptură este însă de ordine generală și foarte largă. Artistul a luat numai ideea principală sau un element de seamă din care s-a inspirat. Amănuntele dogmatice, amănuntele de fapt chiar, l-au interesat mult mai puțin, și pe alții pictori ai vremii nu i-a interesat de loc. Prilej de inspirație și artă pentru pictor, solicitare de artă și de sentiment pentru privitor. Tehnica folosită este uleiul ca vehicul al culorilor, cu tonalități de ordin intens și grav. La anume distanță, în timp, acestea încep să se

îngrească și să prindă lucriri care se luptă între ele și reacționează dezordonat sub influența luminii. Opera pictorului Pompilian, merituoasă din multe puncte de vedere și, în special, din acela al somptuozității și bogăției cu care îmbracă pereții bisericii, a fost executată după principiile pe care le-am expus și însemnează un moment important în evoluția picturii bisericești din țara noastră.

În biserica Sfântului Gheorghe Vechi se păstrează și o icoană de mare valoare. De proporțiile icoanelor împărătești și îmbrăcate în argint, originalul pictat pe lemn, pe care l-am studiat chiar în paginile acestei reviste, înfățișează pe Sfântul Antonie cel Mare și datează din a doua jumătate a veacului al XV-lea. Nu cunoaștem în Țara Românească decît o singură icoană mai veche, care ar fi datînd din vremea lui Vladislav vodă (secolul al XIV-lea). Din nefericire, nu avem nici o reproducere fotografică a acesteia din urmă, și nici alte date de ordin descriptiv sau istoric. Mențiunea ei cea mai veche se găsește în N. Iorga care nu știm, pe temeiul cărora date, pomeneste despre ea în legătură cu lucrurile de artă păstrate la muntele Athos.

*

Dacă împrejurările ne vor îngădui, intenția noastră este să însemnăm toate monumentele religioase de seamă ale Bucureștilor: lucrări importante din punct de vedere al fapturii lor arhitectonice, cuprinsuri de zugărveală murală, icoane, broderii, și lucrări de sculptură în lemn și în metale prețioase. Socotim că este însă necesar să lămurim, de pe acum, ideile fundamentale ale studiului, și intenția pe care o urmărim.

Voim să atragem atenția, firește, în primul rînd, asupra operelor de artă religioasă pe care le posedă capitala, și către care trebuie îndreptată luarea-aminte a tuturor. Aceste opere de artă nu se prezintă însă, în cele mai multe cazuri, sub înfățișarea unor lucrări care să deștepte aceea ce se numește cu un termen cunoscut, dar foarte complex și vag în fond, administrația artistică sau satisfacția de ordin estetic. Lucrări în genere învechite, purtînd ranele vremii și, de multe ori, pătate de refaceri și restaurări, nimeni aproape nu le poate deosebi fără călăuză și mai ales nu se poate bucura de ele în înțelesul de care am pomenit. Lucrări de artă religioasă, ele se leagă prin esența lor de izvoare de inspirație și de idei de care cei mai mulți din noi ne-am înstrăinat de multă vreme. Ele au devenit material de ordin arheologic. Icoana Sfântului Antonie, de pildă, nu va chema luarea aminte decît a prea puțini trecători. Icoană cinstită, firește, în rîndul celorlalte icoane, dar nu monument de artă cum este de fapt pentru cine a învățat să deosebescă o lucrare de caracter, portret de pustnic adîncit în meditație și însuflețit de căldura interioară a gîndurilor care lucește discret doar în ochii vii și în trăsăturile aspre ale obrazilor supti de post și renunțare. Nu va fi prea greu, poate, pentru a lua un alt exemplu, să se bucure cineva și să întirzie în fața unui monument maiestuos, de proporții grandioase, încoronat cu cupole și împodobit cu coloane avînd capiteluri frumos înflorate. Foarte greu va distinge însă același privitor, sau «om de gust», cum se zice în vorbirea curentă, valoarea excepțională din punct de vedere arhitectonic a catedralei patriarhale. Vecinătățile chiamă privirile

și risipesc atenția; culoarea monumentului, un cafeniu cenușiu întu-necat nu oprește ochiul. Catedrala Patriarhiei a împlinit însă trei sute de ani de viață: zidurile ei puternice n-au slăbit nicăieri; cupola și turnurile, de proporții admirabile și bine legate cu biserica, stau mindre și chemătoare de vreme. Pridvorul larg deschis, și cuprinsul de taină și rugăciune închid un minunat spațiu de reculegere. Monumentul a pierdut zugrăvelile originale, și acestea nu sînt ușor de înlocuit. Catedrala rămîne totuși unul din cele două sau trei monumente mai de seamă ale Bucureștilor. Trecînd acum la picturile murale, vom observa că în afară de ansamblul din biserica Doamnei care prezintă elemente de ordin artistic evidente, tonalități calde și vii, armonii savante de culori și scene compuse în chip judicios, foarte puține decoruri din bisericile capitalei pot reține trecătorii care urmăresc satisfacții de ordin artistic. Și, totuși, atîtea lucrări de interes se ascund printre cele ignorate. Lucrurile acestea nu vorbesc tare. Culorile sînt șterse, compozițiile pătate de repictări sau deteriorate, iar înțelesul a devenit confuz ori ascuns pentru cine nu este inițiat. În atîtea pridvoare ochiul aleargă și mintea așteaptă lămuriri cînd rătăcește deasupra bolților. Acolo sînt ilustrați psalmii, uneori imnuri religioase, alteori tradiții asemenea aceleia privitoare la mucenicia Sfintei Eufimia legată de debaterile celui dintîi sinod ecumenic. Portretele ctitorilor, aceștia de mult scufundați în vreme și uitare, trezesc pentru cercetătorul informat amintiri de ordin istoric și vieți care merită să fie cunoscute. Toate acestea apar și mai tainuite din pricina inscripțiilor romînești în caractere ciricile, ori, mai des, în slava bisericească, care au nevoie să fie nu numai citite și traduse ci și luminate cu înțeles.

Trebuie să subliniem însă un al doilea aspect mult mai important al problemei. Acesta privește interesul documentar și fondul de idei foarte greu de descifrat de înșiși specialiștii. Zugrăvelile bisericesti, murale ori icoane, sînt totdeauna transpuneri ori interpretări și lămuriri a unor texte religioase. Ideia este faptul fundamental și descifrarea și luminaarea acesteia nu este de competența nici a celui mai ales ochi de estetician. Urmări grele pentru arta și istoria noastră sînt consecința acestui fapt. Cîrpeie de decor închid cîteodată realizări importante. Aspectul zugrăvelii șterse și deteriorate de vreme nu este atrăgător; desenul prezintă incorecții, compoziția este poate stîngace. Lucrarea nu este pentru cine urmărește singură satisfacția ochiului și bucuria artistică. Ea rămîne însă document și isvor de informații. Un meșter de țară s-a străduit timid și fără mijloace deosebite să transpună în imagini, în linii și culori, textul bisericesc al unei cîntări, înțelesul unei rugăciuni ori interpretarea unei dogme. A lucrat uneori, deadreptul, punîndu-și mintea la contribuție, iar alteori a copiat ori s-a inspirat dintr-o lucrare anterioară. Toate aceste opere sînt lucruri de arhivă pe care se poate întemeia istoria spiritului romînesc și aceea a evoluției culturale în țara noastră. Trecîndu-le cu vederea, se pierd acte, și ne sărăcim singuri tezaurul înlăturînd și posibilitatea de a folosi străduința și realizările trecutului. În adevăr de atîtea ori multe din aceste acte-mărturii, fără importanță din punct de vedere al satisfacției și gustului artistic,

au fost răzuite de pe pereți și înlocuite cu zugrăveli noi, fără măcar să se fi luat precauția fotografierii lor îngrijite și aceia a studierii prealabile.

Un capitol important va fi format, în sfârșit în cercetarea noastră din lucrări de artă executate în vremea din urmă, unele în aceeași se numește stilul tradițional și altele inovatoare. Acestea din urmă, cu deosebire, ne vor ajuta să lămurim în esența și în amănuntele ei problema picturii bisericești, preocupare importantă și legată de nevoile actuale.

I. D. ȘTEFĂNESCU

SFINTUL IERARH CALINIC

— Amintirile unui contemporan —

Sub poale de munte, între două dealuri, printre care șerpuieste o gîrlă cu apă cristalină, pe vreme senină și potolită, ori turbure și nebnatic involburată pe vreme cu cer minios inourat, care varsă puhoai de apă din vădudhuri, mai ales primăvara și toamna, se așterne vatra satului Muereasca de sus.

Girila cu același nume, după ce mai străbate încă două așezări omenești, se aruncă liniștită în brațele bătrînului Olt.

Înspre răsărit de Muereasca se află Călimăneștii, iar înspre apus Olăneștii. comune cu faimă, atît pentru haina frumosului pitoresc, în care se poartă, cît și pentru bogăția apelor minunate vindecătoare, ce mustesc din adîncimile sinurilor binecuvîntatului lor pămînt.

Pornind în sus pe malul stîng de-a lungul girlei Muereasca, înspre miez-noapte și apus, după un mers anevoios de aproape o oră, pe un drum săpat de-a curmezișul burții de stîncă de munte, de pe care, trecătorul neobișnuit cu astfel de drumuri, amețește privind în jos la svircolirile apei, ce și-a făcut drum de scurgere, — călătorul se oprește în fața pietrei «legămîntului cîu blestem al Sfîntului Calinic», dincolo de care se află moara călugărilor.

De aici calea părăsește țărmlul girlei și apucînd în sus, prin întunecoasa pădure de fag, frasin, paltin și stejar, se deschide într-un tăpșan, din capul căruia, privirile drumețului cad peste o cîmpie netedă, puțin înclinată înspre miazăzi, a cărei frumusețe e greu de prins în totul ei, oricît de iscusit ar fi condeiu, care s-ar încumeta s-o zugrăvească în grai omeneșc. Cîmpia aceasta este o minunăție, și-n mijlocul ei — o altă minunăție — vestitul «Schit Frăsinei».

Acest așezămînt, răslețit de lume, în fund tăcut și pustiu de munți, ducează cam de vreo trei sute de ani aproape, și se înalță ca biblicul stîlp de foc, — din lumina căruia numeroși loviți de asprele încercări ale sbuciumatei vieți pămîntești, au văzut lumină, și-n căldura dogoritoare a căruia, multe minți rătăcite de Domnul s-au învăpăiat de El, și multe inimi amorțite de înghețul viforoaseor clătînări și rătăcirii în ale credinței, au început iarăși să bată cu tărie pentru El.

Este ademenitor acest așezămînt, prin tainicul divin, pe care mintea omului nu-l poate atinge, decît numai ingenunchind în față-i cu tremurul smereniei în suflet, ca unic mijloc de a desluși pecetea dumnezeirii, semănată cu bogăție în largul nestrăbătut al nesfîrșitei și veșnicei creațiuni.

Prin aceste încîntătoare meleaguri, și-a purtat pașii deseori, bătrînul Vlădic de la Rîmnic, de acum aproape 90 de ani, supranumit de băștinașii locului: «Calinic cel Sfînt».

Șaptesprezece ani a trudit vrednicul Ierarh Calinic, la cirna scaunului vlădicesc de la Rîmnicul-Vilcii, cu plină grijă la inimă întru zidirea celor sfînte și curate ale sufletului poporului oltenesc.

Spre sfîrșitul păstoririi sale, își adusese din Muereasca, pentru treburi gospodărești ale episcopiei, pe un țaran mult lăudat pentru hărnicie și istețime, de călugării șhitului Frăsinei, unde Vlădicul își întrema, 2—3 luni de vară, slăbiciunea bătrînețelor și osîrduirilor necurmate ale înaltei sale chemări. Fusesse însărcinat cu slujba de vizitiu al trăsorii episcopiei, pe care a împlinit-o pînă la «paretisisul» bătrînului Vlădic. Numele lui era Ioniță și lumea îl poreclia Luțan. L-am apucat în viață, cînd eram de vreo 8—10 ani și l-am lăsat încă trăind, cînd părinții mei m-au dus de acasă după agoniseala învățăturii.

Noi îi ziceam Moș Ioniță, pentru că era bătrîn. Era înalt, spătos, cu o frunte lată, cu nas potrivit, cu păr lăptos, în chip de chică. Purta mustăți și barbă mărișoară și în ochii lui vioi, peste care se arcuiau sprîncenele-i stufoase, i se putea citi încă multă sprinteneală.

Nu mai putea munci la greu, și cei ai casei sale, îl rînduiseră să ducă grija vitelor. De cu primăvară pînă toamna tîrziu, Moș Ioniță își ducea la pășune pe imășul din «Via Boii» cele 5—6 vacuțe ale sale, purtînd sub brațul stîng întotdeauna o carte mare îmblănită în piele neagră. În mina dreaptă purta o jordea de alun, pentru scuturarea lenei, ori înbărbătarea vitelor, care pășiau mai agale, ori se împotriveau poruncii lui de a nu da năvală în holdele de porumb, sau în lanurile de griu și alte semănături, vecine locului de pășunat.

Citeodată, noi copiii îl întrebam: Ce carte e aia, Moș Ioniță?

Uneori, mai zîmbind, alteori mai incrustîndu-se, unchiașul ne răspundea: «Mineiu, puii moșului; mineiu de la Tata Calinic!»

— Dar de ce nu mă întrebați voi și ce am în mina dreaptă, ne zicea bătrînul.

— Păi aia, știm noi, că ne mușcă și pe noi citeodată, și izbucnind în chicote de ris, o luam la fugă, care încotro!...

Intr-o seară de iarnă, cam după Sf. Nicolae, cineva bătu la ușe, după ce tropăise bine, ca să-și scuture zăpada lipită de imineii mari și botohănoși, cu care era încălțat.

— Intră!, îi răspunde tata, care stătea la masa lui de scris, citindu-ne ceva din Povestirile lui Creangă, în hohotele noastre de ris.

Ușa se deschise și, îmbrăcat în sarică linoasă, lungă pînă din jos de genunchi, un om ce părea mai înalt ca de obicei, din pricina și a căciului moțate de pe cap, ce-i sporea statura, se îndoaie puțin de mijloc ca să nu atingă pragul de sus cu moțul ei țugulat, și pășind sfios înlăuntru, grăiește: «Bună seara, dascăle Nicolae!»...

— «Bună seara, Moș Ioniță, și bine ai venit pe la noi!». Cu ce-ți putem fi de folos?... Ia dați un scaun copil, să șadă Moș Ioniță», și scaunul fu adus îndată.

Cu bună cuviință, bătrînul își scoase căciula de pe cap, se așeză binișor pe scaun, și cu vorba-i domoală întrebă cum merg nepoții săi, Petrică și Tudorel, cu școala.

— «Cu școala ar merge bine, — răspunde dascălul Nicolae — dar cu cartea cam slăbuț. Uite, părinții greșesc tare mult cînd pentru nevoi casnice, împiedică des venirea copiilor la școală, făcîndu-i să piardă lecțiile și explicarea lor, îngreindu-le în acest chip ușurința de a învăța. Și apoi răul cel mai mare este lipsa de înlăunțuire, care, fiind des întreruptă, aduce multă incurcătură minții. Copiii, ce să zic, sînt buni, cumînți, silitori, dar gurile din suflet îi trag tot înapoi».

Bătrînul cu ochii în ochii tatei, asculta cu luare aminte.

Noi molcomirăm risul. Numai fratele cel de al treilea mai chicotea cite odată, cu gîndul la «motocei», cu care pisicile lui Creangă se tăvăliau de mama focului, lîngă piciorul patului din odale!...

— Dar, de ce atîta veselie pe pușorii dumnitale, dascăle, întrebă mai departe, Moș Ioniță.

— Le citiam ceva dintr-o carte cu povestiri hazlii, îi răspunde tata, căci el era dascălul satului.

— Bine faci că-l luminezi, deși acum ei sînt micl și nevinovați, și pentru nevinovăția și curățenia lor sufletească, Dumnezeu se mai îndură încă de nu sodomeste lumea asta, plină de întunerec și păcate.. Tot citesc și eu prin cărți și văd cit de mare este prăpădul sufletesc, față de cum se arată că ar trebui să fie lumea, după spusese acestor cărți.

Dumneata știi bine, Dascăle, că eu am fost multă vreme în slujbă la Piscupie. Atunci era Vlădic, Tata Calinic. Ce om minunat era Vlădicul ăsta! Bun de pus la rană, nu alt ceva. Cică a venit la noi la Rîmnic adus de stăpînire pe vremea lui Vodă Știrbei, de la igumenia Cernicăi, unde se spune că ducea viață de înger adevărat. Cred că n-o să mai întîlnesc vreun alt chip de om la fel, și cine știe cînd s-o mai milostivi Tatăl Ceresc să mai trimită creștinilor un păstor cu un suflet așa de curat și bun.

— Ei, și cum era omul ăsta, Moș Ioniță?

— Păi, să-ți spun Dascăle! Dar să nu te superi dacă oiu cam lungi vorba, că de!... așa sînt oamenii bătrîni. E mult pînă să-l pornești și apoi ține-te bine! Că vorba te fură și timpul fuge ca un hoț!... Eu eram vizitiul caleșcăi Piscupiei, cu care purtam pe Tata Calinic pe oriunde îmi da poruncă. Vreo șapte opt ani, am încut treaba asta.

Da, să vezi!... Cînd mi-a dat serviciul pe seamă, mi-a spus să am grijă, de cai, cu hrana, cu adăpatul, cu țesălatură și curățenia, căci și vitele sînt tot făpturi ale lui Dumnezeu și că ele atît folos dau omului, cită îngrijire le poartă și el lor... Blîndețe, milă, bunăvoință către oricine venia la dînsul, minat de felu-

rite dureri și necazuri, — ca la omul acesta n-am mai văzut decind m-am despărțit de el, și nici că oiu mai vedea, pînă oiu pune mîinile pe piept. El nu știa ce-i aia minie, și cind i-ar fi greșit cineva cu vreun cuvînt necuviincios și ne la locul lui, dregea totul atît de înțelept cu vorba-i potolită și blajină încît toți se minunau. Timpul iiber din zi și din noapte, îl petrecea cu cititul cărților și cu rugăciunea.

La el erau ușile deschise oricui și în orice ceas și pentru orice neajuns găsia leacul de trebuință. N-am auzit și nici n-am văzut la bucătarul lui — îl chema ava Conon — să fi gătit pentru Vlădic, bucate cu carne, pește, ori brînză și ouă, ci numai ciau cu puține măslîne și piine, verdețuri, fierțe cu apă peste care numai rar de tot punea untdelemn. Dormia foarte puțin, spunînd cui îl întreba, că rămîne destulă vreme de dormit, după ce va pleca din lumea asta, pînă la darea socotelilor înaintea Dreptului Judecător.

Era mohorit și trist cînd sfîrșia banii de ajutorat săracii și neputincioșii, care îi cereau milă și sprijin. Căci numai pe cine nu cunoștea că se află în strimtoare, și numai cui nu-i întindea mîna, rămînea nemiluit. Și nu de puține ori, în chip tînuit, auziam că și-a pus amanet ceasul sau alte lucruri de preț, la cutare negustor sau bogătaș cu bani mulți din oraș, ca să poată întimpina pe cei necăjiți de suferințe, sărăcie, boală, și alte nevoi. Că toți îl cunoșteau și se închinau înainte-i, ca unui sînt în carne și oase.

Odată însă am auzit că s-ar fi miniat grozav de tare.

Era într-o primăvară, cînd primește pofire de la stăpînire să vină la București. Vremea încă răcoroasă și ploioasă se împotrivia plecării, dar Vlădicul și-a făcut pregătirile și a plecat cu poștalionul pînă la Pitești, de unde trebuia să meargă mai departe cu altul pînă la București. Pe atunci nu era trin și drum de fier ca acum.

Pe drumul dintre Rîmnic și Pitești, — unde nu mai țin minte, — poștalionul s-a înămolit într-un loc mocirlos, icît vizitii, care mînau cei șase cai înhămați, ca să urnească căruța din nămol, pocniau din bice, și, țîpînd la cai, înjurau de tot ce le venea la gură, ca și cum uitaseră de cine era în fundul rădvanului.

Mi-a povestit întîmplarea asta unul din vizitii poștalionului, un mucalit, cu care eram prieten, și care, înainte de pornirea lucrului de a scoate căruța din nămol, cu multă sfială spusese bătrînului Vlădic, să-și astupe auzul urechilor și să-i ierte de păcătuire, pentru că nu au altă cale de ieșire din greu. Și bietul bătrîn, — de voie de nevoie — spunea mucalitul, și-a tras șalul de pe umeri peste urechi, a pironit ochii în jos, și parcă el rusinat de necuviința noastră, se sfîia să se mai uite la noi. Dar minia nu-i micșorase bunătatea, cu care se uita la noi, trudiții, căci la Pitești, cînd s-a urcat în celălalt rădvan, ne-a dăruit cu doi galbeni!...

Așa fire era Tata Calinic!... Mita și bătrîna asta de sarică de pe trupul meu, o am tot de la el. Cînd am plecat din sulbă de la Piscupie, m-a chemat în pălat și mi-a spus: «Uite Ioniță, sarica asta și-a plătit banii pentru aici. Ia-o tu, căci acolo la țară, unde te duci, tot o mai poți folosi. El o purtase ani dearîndul, întăfășindu-se într-însa, mai cu seamă iarna, cînd plecam cu sania, ori și cu trăsura, după cum îngăduia vremea.

Tot atunci am primit un teanc de cărți, învelite în mucava groasă și legate cruciș cu sfoară brașovenească. Le-am luat și cînd am ajuns acasă, am deslegat pachetul... Și ce să vezi?... Erau Mineie!... Știi ce sînt alea, dascăle?

— «Ia spune, Moș Ioniță», zice tata, făcîndu-se că nu știe.

— Ei, păcat, că nu se nemeri să fie aci și tatăl dumitale, moș Ion Cărîndatu, că el ar fi putut să-ți spună mai deslușit ca mine despre Mineie.

— «Lasă asta, și spune dumniata. ca să știm și noi, că omul cît trăiește tot învață, și moare tot nelnvățat», adăugă tata.

— «Păi să-ți spun dacă așa ți-i voia!... Uite, Mineiele astea sînt cărți, în care se cuprinde slujba de pomenire a sfințului de flece zi. Ele sînt 12 la număr, după cele 12 luni ale fiecărui an, și slujtorii bisericii ori în ce zi vor să slujească, găsesc în Mineiu toată lauda ce vor să aducă isprăvilor oricărui sînt voiesc să-i facă prăsnuire. Și cită înțelepciune poate prinde la suflet cineva tot cetîndu-le, nu se poate spune! Să vezi pătîmirile, prin care au trecut sfinții mai de demult ca și cei mai de dînceace, cum și numărul și chipurile casnelor la care au fost supuși atîția mucenici și mucenițe, pentru credința lor în Tatăl Ceresc și Domnul Iisus, incremenești, nu altceva!...

— Dar dumniata știi ai ceva carte, Moș Ioniță, cînd te-ai dus vizitiu?

— Păi mai învățasem ceva de la tatăl dumnitale, de la Moș Ion Cărin-datu și sloviniam ușor atunci căci cărțile erau scrise cu vorbe, în cari intrau jumătate slovă nouă și jumătate slovă veche. Mineile, dăruite mie de Tata Calinic, sînt scrise numai cu slovă veche de tipar și am deprins cetitul cu ava Conon — bucătarul, care era mult iscusit, iar acum cetesc ca pe apă.

Plecăm des cu stăpînul meu prin iparhie, și cînd sosiam la poalele cîte unui picor lung și anevoios la suire, coboram de pe capra trăsorii cu hățurile cailor în mîină, ca să le mai ușurez din greutate. Tata Calinic răminea în trăsura, că era bătrîn și trebuia să-l scutesc de osteneală. Atunci ca să-mi stim-pere uritul, ori ca să-mi abată gura de a grăi vreo vorbă posnașe, pornia la povestit despre viața și pătimirile vreunui sfînt, vreunui cuvios sau pustnic, vreunui mucenic ori muceniță de te minuna și te înflora cu puterea și frumusețea cuvintului. Tot ascultîndu-l așa, s-a aprins și-n mine rîvna de cuvînt dumnezeiesc, încît mă simt că-mi lipsește ceva, dacă n-oi ceti într-o zi din Mineiu. Cît adînc de înțelepciune și cîtă lumină, în povățuirile de a duce viața în lumea aceasta, poate afla cineva din cărțile acestea, nu se poate spune niciodată deplin .

Ce să mai spun! Prinsese de veste că sînt îndrăgostit de carte sfîntă, și de aia socotesc eu, că m-a dăruit cu Mineiele, cînd am plecat din serviciul de vizitiu.

Imi mai dăruise și un ceas cu două capace, lucrat tare frumos. La vreo doi-trei ani, de la intrarea mea ca vizitiu piscupestc, Tata Calinic trimisese în străinătate, la Viena, mi se pare, pe doi meșteri tipografi să aducă niște scule noul, cu care trebuia să înlocuiască pe cele vechi, la tipografie, stricate de prea multă întrebuintare. Trimișii gîndiră să facă o bucurie Stăpînului lor iubit și respectat, aducîndu-i în dar un ceasornic.

Dar după ce Tata Calinic l-a purtat cîtăva vreme, m-a chemat și mi-a dăruit mie acest ceas. Il am și acum ca edec de preț de la Piscup.

Ei, dascăle!... Veniau de la igumenia Cernicăi cîte cineva, Că, de!... Piscup, Piscup era Tata Calinic, dar de unde plecase, nu uita niciodată și nici cei de acolo nu uitau și nu se puteau lipsi cu totul de povățuirile lui înțelepte.

Cu aștia, eu și ava Conon, ne dădeam la sfat în odaia noastră, unde îl găzduiam. Și ce și cîte auziam din gura lor era de mare mirare. Povestiau cîte minuni se făcuseră la Cernica prin puterea rugăciunilor lui Tata Calinic, cînd cu răscoala lui Tudor Vladimirescu.

Cică, boierii — dușmani ai lui Tudor, — chemaseră pe turci să le potole zurbă. Vezi, blestemății, le plăceau să stea cu capul plecat străinului păgîn și spurcat și să ne țină și pe noi, — norodul, de!..., în neagră întunecare și la jugul robiei cu rușine.

La vestea că vin turcii, multă lume din București, de frica păgînului pribegise la Cernica, pentru ca să scape de urgie. Dar nici aci nu fu pe pace, căci oastea turcească tăbărise și prin satele din preajma minăstirii. De unde pînă unde te năzarise turcilor banuiala ca printre pribegu din minasure s-ar afla și mulți zaverгии. De aci, zor-nevoie pe căpiteniile turcești să spulbere minăstirea cu tot ce ține de ea. Pîngările îndreptaseră și tunurile cu gurile spre sfîntul lăcaș. Inchipuieții numai, cum s-ar fi prefăcut totul în praf și în scrum și cîtă sumedenie de suflete ar fi înghițit atunci moartea, fără altă vină, decît că fugise ca să scape de ea.

Arfîmandritu Calinic, igumenul obștii monafilor, se ruga zi și noapte în chilia lui. Dar cînd prinse de veste de planul ticălos al liftelor spurcate, porunci obștii părinților să țină slujbă necurmată în biserică. O zi și o noapte neîntrerupt a durat rugăciunea, și vezi, puterea Tatălui Ceresc. li-a zăbovit planul cîinilor, le-a impuținat minia, pînă ce s-au oprit de tot și așa au scăpat și oamenii cu viață, și bisericile cu olaturile dimprejur au rămas nevătămate!

Dar altă năpastă se abătuse asupra minăstirii.

Se isprăviseră merindele și foameeta incepuse să-și arate colții. Umblau toți buimăciți și fără nădejde. Numai starețul, Tata Calinic, își ținea firea. Se rugase, și Dumnezeu i-a mingiuit rugăciunea, căci tocmai cînd frămîntarea tuturor era în toi pe porțile curții minăstirii intră cîteva căruțe încărcate cu saci de făină și de ale mîncării.

De multe ori ne apuca ziua, tot ascultind pe oaspeții noștri istorisindu-ne din fațele minunate ale lui Tata Calinic, cită vreme stătuse în minăstire, la igumenia lui.

— Dascăle, nu te-oi supăra dacă ți-o mai spune și alte fapte, pe care le-am văzut cu ochii mei, cit am stat lângă el?.

— Dă-i drumul, moș Ioniță, că-mi mîngăi sufletul.

— Intr-o primăvară, la cițiva ani după intrarea mea ca vizitiu piscu-pesc, — a continuat moș Ioniță — mă găsim prin curtea din fața pălatului. Era într-o zi de sărbătoare fără ținare de toată lumea. Care? Nu mai țiiu minte! In așa zile, Vlădicul avea obicei să slujească în părăclisul de sus, din pălat. Insoțit de diacon, de potropop și de cițiva călugări, slujia sf. Ieturghie. Tocmai în vremea asta sosește în curtea Piscupiei un car cu boi. Un țaran purta boii de funie și alți vreo doi-trei inși stăteau în car, vinzolindu-se cu o femeie, care, aci țipa aci vorbea aiurea ba ridea, uneori își strimba fața, în fel și chip — cum nu pot să-ți spun — și cit de colo se vedea, că toată casna ei era să se smulgă din mîinile lor ca să sară jos și să fugă. Ajungînd în fața bisericii — catedrala — cum îl zice lumea, și găsindu-o închisă, înmărmuriră. Se întrebau: Ce ne mai facem dacă nu-i slujbă în biserică?. Auzîndu-i vălcărîndu-se, le spusei: — «Păi Piscupu slujește sus în părăclis, chiar acum».

— Bine, ziseră ei, luminîndu-se la față. Dar pe noi ne-o îngădui să mergem acolo? Că uite, avem amarul ăsta pe cap, arătînd pe femeia care se svircolea ca o vulpe în cursă, — și trăgeau nădejde că rugăciunile Piscopului s-o lecuie de neputință! Vai de capul ei și de zilele noastre, că mult ne mai cînamim cu ea!...

— «Văz», zic eu. Dar stați nițel aci, să mă reped pînă sus, să întreb dacă se poate să să fiți primiți. Și, fără mulț zăbavă, mă și inapoi ai la ei cu răspuns bun. Le spusei să deslege boii, ce încă mai gîfilau de osteneala drumului lung, și să le dea o pală de fin din căruță.

Apoi luară femeia pe sus. Țipa, scrișnia din dinți, lovia într-o parte și-n alta cu picioarele și cu mîinile, se trăgea de păr și-și sfîșia hainele... Doamne, să nu mă mai ducă Sfîntul să mai văz, ce am văzut atunci!...

Patru inși, sdraveni și voinici, se luptau cu ea, pînă au dus-o înaintea Vlădicului și au așezat-o în genunchi. Vlădicul i-a pus umoforul pe capu-i cu părul despletit și învilvoiat și a început să-i cetească dintr-o carte. Toți cei de față incremeniți de spaimă, amuțiseră și se închinau. Ce l-o fi cetit — el și Dumnezeu știe —. Am văzut doar că sfîrșind cetania, a însemnat-o de trei ori în semnul sf. cruci, pe cap, după care, ridicîndu-se femeia în picioare, a plecat afară, fără să mai fie ținută de cineva.

Eu crez dascăle, că muierea aia a avut pe «face-ți-ai cruce» (diavolul) în ea, și numai Sfîntul Calinic cu puterea rugăciunii făcută cu evlavie la Tatăl Ceresc, l-a scos din sufletul ei. Și asta să nu socotești că mi-a spus-o cineva, — ci uite am văzut-o eu cu ochii mei. Altfel, greu m-ar fi putut face cineva să crez minunea asta!...

Acum să vă mai spun o altă ispravă, tot atit de minunată, văzută tot cu ochii mei. S-a petrecut chiar aci în sat la noi.

Era cam la vreo două-trei zile după Sîmpetru. Mi-aduc aminte ca acum.

Cu o seară înainte vine la odaia mea ava Conon, cu poruncă de la Vlădic: «Mîine, în răsăritul soarelui, Preasfinția Sa vrea să plece la Frăsinei, cu trăsura. Așa că să fii gata. Și eu ma-m gătî. Am dat tain cailor mai mult ce de obicei, m-am uitat la hamuri și hături să nu fie cumva vreo curea des-cusută, ca să pătesc vreo amărăciune pe drum. Mai ales că de la Rîmnic pînă la Mureasca e drum greu, ba cu suisuri, ba, în patru-cinci locuri retezat mai de gîrlă, mai de piraie, din ale căror vaduri adînci, caii trebuiau să se opintească din greu, nu glumă, ca să scoată trăsura cu încărcătura pe care o duceau. Unsesem osiile proaspăt cu păcură, pentru că Tata Calinic nu suferia scîrțituit făcut de roțile căruții, și apoi după asta prețuia el vrednicia și istețimea surugiuului.

Dinspre răsărit, soarele se ridicase ca de un stat de om, cînd, ieșînd din oraș, dau vînt telegarilor înspre Muerească. După un mers de vreo trei ceasuri am ajuns în sat. Intîi ne-am oprî la biserică, unde Vlădicul, fără preget, a coborît din trăsură cu diaconul și potropopul, am intrat înăuntru unde îl aștepta popa Ion Dumitrașcu, îmbrăcat în odăjdii. După o zăbavă de nîmica toată, au ieșit cu toții din biserică, și ei pe jos iar eu cu trăsura, ne-am îndreptat măr-

gînd agale spre casa popei Ion. Căii erau înădușiți și pe lîngă curelele hamurilor de pe ei, se vedeau dire de spumă albă de sudoare. După ce am ajuns în curtea casei, am scos caii din hamuri, i-am șters de nădușală, i-am dus în grajd și am legat pe fiecare de ieslea plină cu fin.

În curte, bag de seamă că era și un car cu boi, culcați unul de o parte și altul de cealaltă parte a proțapului, dormitînd a lene și rumegînd. Cîțiva cai cu șeile puse, erau legați, ba unul de un pom, ba alții de grădelele gardului curții. Asta arăta pregătirile de călătorie de aci la Frăsinei.

Oaspeții Popei fuseseră poftiți în casă, unde li se dăduse să îmbrace ceva, ca să poată să țină la drum pînă la minăstire, pînă unde mai aveau de mers o cale bună, precum bine știți și dumniavoastră. Și ce să zic, preoteasa popei mi-a dat și mie să măninc ceva la bucătărie.

Trecuse de amiază, cînd am plecat spre Frăsinei, Vlădicul stînd în car pe un maldăr de fin, iar însoțitorii săi mergînd călări pe cai. Pînă să sosim la marginea satului, de unde drumul apucă spre schit, trebuia să trecem pe dinaintea multor case, înșirate de-a lungul girlei. Abia mersesem jumătate din drum, cînd în curtea locuinței unui sătean — Andreescu — mi se pare, vedem adunată mulțime de oameni, bătrîni, tineri și femei, unele cu copiii în brațe. Erau toți năucii. Femeile lăcrimau. Cîte unii din adunarea asta își făceau cruce, dînd din cap a desnădejde.

Vlădicul din car obsărvase zarva din curte, și cînd ajunsese în fața porții, porunci să oprim. Și oprirăm.

Mă strigă pe mine și-mi zise: «Ia du-te, Ioniță, în curte și vezi ce-i cu lumea aia necăjită?».

Intral în curte, și cel ce aci se strinseră în juru-mi, întrecîndu-se care mai de care să-mi spună că pe căsașul vecin îl paște nenorocirea de a vedea cu ochii cum îi moare fata de 10—12 ani, care zăcea dusă în pat. Unii spuneau că pe copilă o uscaseră frigurile, alții șopteau că ar avea «boala copiilor», fiindcă o văzuseră de multe ori căzînd din picioare, sbătîndu-se jos ca puil de găină după ce îi tai capul, scrișnind din dinți și făcînd spume la gură.

Cu cele auzite mă întorsei în grabă la Vlădic și i le spusei.

Îl mîhnea durerea oamenilor, și întorcînd privirile către însoțitorii, care se apropiaseră lîngă car, le spuse să descalece caii și să-i lege de loitre. Apoi mă chemă aproape să-l ajut să coboare. După coborire, porni împreună cu noi toți în curtea cu necazul. Toți îi cădeau în genunchi sărutîndu-i mîna și primînd blagoslovenie. Intrarăm în casă. Fetița era întinsă pe pat, slabă ca o scîndură și cu fața galbenă ca turta de ceară. Tată-su și mă-sa plîngeau de li se înodau lacrimile sub barbă. Amîndoi aveau fețele supte de amarul de pe capul lor și erau înlemniți de nenorocirea ce le sta înainte. Parcă își pierduseră mințea. Tremurau de frică și durere că li se împleteau picioarele în mers. Înșfîșat, de griji și de supărări, ajunseseră ca niște arătări, nu altceva.

Cînd văzură pe Vlădic în casa lor, și pășind lîngă patul bolnavei, pare că prinseseră altă față.

Intră în vorbă cu fetița, care de slabă ce era, abia mai putea răngina în șoaptă cîte un cuvînt. Întrebă apoi și pe părinți că de cînd zace, și-i răspunseră: «cam de vreo 20 de zile aproape se tot topește într-una. A ajuns cum se vede».

Tata Calinic își aruncă iar privirea către bolnavă. Cu mîinile lui uscățive o binecuvîntă, zicîndu-i: «Tu o să te faci sănătoasă!... N-o să mai zaci în pat!... Tatăl nostru cereș vrea să te scoli și să umbli, nu să bolești! Îi mîngieie fruntea și fața și ne grăi: «Să îngenunchiem cu toții și să ne rugăm!»...

Ingenunchiarăm și bătrînul Vlădic, cu glas lîn, rosti o scurtă rugăciune, mai mult în șoaptă. Cînd se ridică el, ne ridicarăm și noi și iar binecuvîntă pe fetiță. Ceru apoi părinților fetei să aducă aghiasmă de la bobotează și i se aduse. Stropi cu apa sfințită pe bolnavă, o mîngieie rar și o blagoslovi. Părinții, cu ochii înlăcrimați, sărutară mîna Vlădicului, care ieșind din casă, le spuse: «Aveți nădejde la Dumnezeu, că o să fiți mîngiați. Fata voastră se însdrăvenește și voi o să scăpați de necaz».

Ne îndreptarăm spre car. Ajutai Vlădicului să se așeze sus pe fin. Potropopul și ceilalți deslegară caii, încălecară și pornirăm spre minăstire. Eu mergeam pe jos.

Ajunserăm la «piatra legământului cu blestem al Sfântului Calinic», de unde nu se mai putea merge mai încolo cu car cu boi. Aci aștepta sosirea noastră vreo doi-trei călugări, care aduseseră calul cel mai blînd pentru a duce pe Vlădic la minăstire, că popa Ion vestise din vreme socirea Piscopului.

Mai rămăsese puțin de mers. Vlădicul, ajutat de mine — încăleacă pe calul adus de călugări. Carul s-a înapoiat în sat. Eu am urmat stăpînul pînă în minăstire. Era spre seară cînd am intrat pe poarta minăstirii și stăpînul nu mi-a dat voie să mă întorc în sat. Dealtfel nu duceam grijă de cai și trăsură, care rămăseseră în seama popei Ion. Am dormit peste noapte în minăstire. A doua zi, pe la prînzul ăl mic, m-am înfățișat stăpînului, mi-a dat blagoslovenie și am plecat la datoria slujbei mele.

Dar, să vezi acum!... Cerul era senin ca sticla. Soarele pripa de ți-ar fi ars tălpile, dacă ai fi mers desculț. Și nu mă domiream de loc, de ce par'că cineva mă zoria de la spate să iușesc pasul mai mult ca de obicei.

Cînd am ajuns în dreptul locuinței cu fetița bolnavă, m-am oprit locului, am deschis încet poarta de la intrarea în curte și ce să vezi? Părinții bolnavei o scosese afară pe prispă — după cererea ei — și de uritul din casă, acum se prigoră în căldura soarelui. Ii pierise tristețea de pe chipul de ieri, și azi părea o ființă plină de nădejde, de sănătate și de viață. Stătea în capul oaselor pe o perină umplută cu foi de știuleți de porumb, și mi-a spus că ar vrea să se joace și ea cu alți copii, dar încă nu se putea ține bine pe picioare...

Tot întrebînd-o eu, ba una ba alta, iată că iese și mîsa din grădină cu un braț de vreji de dovleac de dat la porci. Ii aruncă lîngă cotețul porcilor, care grohăiau înlăuntru, le dă drumul și după ce lighioanele începură să mînce cu lăcomie verdețurile, se îndreptă către mine spunîndu-mi: «Asta e minunea lui Dumnezeu, nu altceva!... Nu mult după ce ați plecat dumniavoastră de aici în sus spre minăstire, fata noastră s-a înviorat. Și de unde să nu-i fi pomenit de mîncare sau altceva, a cerut să mînce ou fierț moale și lapte dulce. I-am dat, a mîncat, a dormit și de unde pînă aci nu închidea ochii zi și noapte, de astă dată a dormit pînă-n amurg.

Tocmai aprindeam lampa cînd s-a deșteptat și vîzînd lumină în casă, a început să zîmbească, cerînd iar să mînce ceva. Iar i-am dat de mîncare, și avînd chef de vorbă, ne-am întins toți la sfat pînă mult tîrziu în adînc de noapte. Ne-am culcat și azi dimineață s-a sculat ceva mai tîrziu decît noi, uite așa cum o vezi. Și tragem nădejde, cu ajutorul Domnului, să se facă deplin sănătoasă!...

«Dumnezeu să vă îplinească nădejdea, le spusei, și luîndu-mi rămas bun, îmi căutai de drum mai departe. Mergeam pe drum și mă minunam și de fapta asta tot atît de mult ca și de cea cu femela de la pîlat.

Doamne, dascăle Nicolae, mă tot socotesc eu în cugetul meu!... Multă putere are rugăciunea!...

Da vezi, toți ne rugăm, dar nu toți isbutim să ni se îplinească ce dorim.

Poate, unde nu avem destulă evlavie și curățenie în inimă și cuvioște, — de aceea, zic eu, că nu sîntem vrednici să întoarcem voia lui Dumnezeu după voia noastră!... Uite, așa mi-a rămas în suflet chipul Tatălui Calinic și așa l-oi purta în mine, pînă oiu pleca și eu după el, cînd o vrea Cel de Sus!...

Și acum, dascăle, mulțămesc dumitale de sfatul ce mi-ai dat despre nepoți. M-oi duce acasă și le-oi spune alor mei pentru îndreptare... Noapte bună!

Pr. C. GAICULESCU

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

DESCHIDEREA CURSURILOR DE INDRUMARE MISIONARĂ PENTRU SERIA XXVI DE PREOȚI

În conformitate cu hotărîrea din 12 august 1955 a Sinodului Permanent pentru ținerea ciclului al II-lea de cursuri de îndrumare misionară și socială a preoțimii ortodoxe romine, în vederea trecerii examenului de promovare, în ziua de 15 mai a. c. orele 12, s-au deschis, cu o deosebită solemnitate, la Institutul Teologic de grad universitar din București, cursurile seriei a XXVI-a (a III-a din ciclul II).

Solemnitatea a fost prezidată de Prea Sfințitul Episcop Theotist Botoșeanu, Vicar Patriarhal, ca delegat al Prea Fericitului Patriarh Justinian. Au participat: P. C. Preot Profesor Ioan Coman, rectorul Institutului, P. C. Diacon Profesor N. Nicolaescu, prorectorul Institutului, P. C. Preot P. F. Alexandru, Consilier Administrativ Cultural și întregul corp profesoral. Din partea Ministerului Cultelor a participat D-l E. Saghin.

Solemnitatea a început cu intonarea de către preoții cursiști a troparului Pogoririi Duhului Sfânt: «Bine ești cuvîntat Hristoase, Dumnezeuul nostru», după care a urmat cuvîntul de deschidere rostit de P. C. Părinte I. Coman, rectorul Institutului.

După ce arată importanța acestor cursuri pentru orientarea clerului ortodox român în misiunea sa, P. C. Sa remarcă prezența la aceste cursuri a unei părți din clerul Capitalei, care constituie unitatea de elită a clerului de mir al Bisericii noastre. În cuvinte alese, P. C. Sa invită pe preoții cursiști să acorde acestor cursuri întreaga atențiune, întrucît din urmarea lor nu vor avea decît de cîștigat, atît sub aspectul împlinirii cunoștințelor didactice, cît și asupra cunoașterii unor chestiuni sociale în contemporaneitate.

Din partea preoților cursiști a luat cuvîntul P. C. Preot Ioan Brătulescu, parohul Bisericii Manea Brutaru din București. P. C. Sa aduce calde mulțumiri Înaltei Chiriarhii pentru grija deosebită și părintească arătată față de corpul clerical de mir prin inițierea acestor cursuri de îndrumare, care au menirea să dea un indemn și o justă orientare clerului în sfînta sa misiune de a învăța, sfinți și conduce pe păstoriți la mîntuire, ținînd seama de noile condițiuni de viață din Patria noastră liberă și democratică. În încheiere, P. C. Sa prezintă angajamentul preoților chemați la cursuri, de a depune, cu devotament toată strădania, ca din

audierea cursurilor programate și din încadrarea perfectă în disciplina bisericească, să culeagă un rod bogat sub toate aspectele, care să le ajute în desfășurarea unei alese pastorații în masa credincioșilor, în duhul păcii și al înfrățirii tuturor oamenilor, ca fii ai Tatălui Ceresc, — obiectiv urmărit atât de învățătura sfintei noastre Biserici cât și de noua orînduire de Stat a Patriei noastre.

A luat apoi cuvîntul Prea Sfințitul Episcop Theoctist Botoșeanu — Vicar Patriarhal. Prea Sfinția Sa arată că pentru a putea răspunde cu cinste înaltei chemări preoțești, slujitorii altarelor au datoria să-și sporească neîncetat comoara cunoștințelor teologice și să nu rămînă străini de nici una din cuceririle științei. Pilda marilor dascăli, Sfinții Părinți, trebuie să însuflețească rivna preoțimii noastre întru agonisirea fără preget a învățaturii. «De aceea, spune Prea Sfinția Sa, sintem stăpîniți de nădejdea că după terminarea acestor cursuri, vă veți întoarce la parohiile cucerniciilor voastre, cu sufletele pline de lumină nouă și cu inimile înflăcărâte de rivna împlinirii misiunii sfinte ce vă revine, cu mai multă dragoste, cu mai multă înțelepciune, cu mai multă demnitate». Prea Fericitul Patriarh Justinian consideră preoțimea Capitalei drept unitate de elită în marea oaste a preoțimii ortodoxe romine. Această înaltă prețuire trebuie să fie pentru preoții acestei serii formată aproape în întregime din preoțimea Capitalei, o cinste deosebită, care însă să impună și îndatoriri deosebite, de exemplu de viață curată, de ținută preoțească demnă, de ascultare și de slujire a lui Hristos.

În țara noastră se desfășoară o muncă plină de avînt pentru propășirea obștească, în fața căreia preotul nu poate rămîne străin. Păstorul creștin trebuie să fie pururea lingă oile sale, să fie acolo unde prezența lui este necesară să sprijine cu sfatul și îndemnul, să picure încrederea și lumina în toate sufletele.

Aceste îndatoriri ale preotului izvorăsc din însăși misiunea de slujitor al lui Hristos, care a trimis pe apostoli în lume ca să slujească semenilor, nu să fie sluiți; ea decurge din dragostea fierbinte pentru țara și poporul din care facem parte.

«Deschizînd aceste cursuri de îndrumare misionară pentru cea de a XXVI-a serie de preoți, spune Prea Sfințitul Episcop Theoctist, vă aduc tuturor binecuvîntarea Prea Fericitului Patriarh Justinian, asigurînd pe profesori de același binevoitor sprijin din partea Intiului Stătător al Bisericii Ortodoxe Romine, care prețuiește strădaniile cărturărești ce se depun aici, și îndemnînd cu părintească dragoste pe P. C. Preoți cursiști să folosească fiecare clipă spre îmbogățirea cunoștințelor și spre sporirea lor duhovnicească».

Intr-o atmosferă de înaltă ținută academică, solemnitatea a luat sfîrșit, întregă asistență intonînd Imnul arhieresc: «Pre Stăpînul și arhierul nostru, Doamne îl păzește întru mulți ani».

Preot I. BERBECEANU

SFINȚIREA BISERICII DIN PAROHIA CĂSCIOARELE, RAIONUL OLTENIȚA

La parohia Căscioarele-Oltenița, așezată într-o ambianță plină de pitoresc, cu dealuri și podgorii, cu pădurile din apropiere și lacul Greaca întins la poalele dealului pe care este situată parohia și care prin proporțiile sale amintește de lacul Ghenizaret, a avut loc în ziua de 22 aprilie 1956, sfințirea noului locaș de închinăciune.

Zi de înălțare sufletească, zi de adîncă reculegere pentru credincioșii ortodocși ai acestei parohii și a celor învecinate, duminică 22 aprilie, a fost binecuvîntată de Dumnezeu cu frumusețea unei zile însorite de primăvară și cu belșug de rod duhovnicesc, pentru sufletele credincioșilor ce-și sărbătoreau cu bucurie încununarea strădaniilor lor, prin sfințirea bisericii.

Temelia acestei monumentale biserici, a fost pusă în anul 1938, august 15. Între anii 1938-1942 s-a construit zidăria cu acoperișul de brad, învelit cu tablă galvanizată;

Între anii 1943-1950 lucrările au mers mai greu din cauza urmărilor războiului. În această perioadă s-a construit turla, s-au montat cele șapte cruci și s-au lucrat ferestrele confecționate din fier, lucrări ce au costat multe milioane realizate din contribuția bunilor creștini din parohie.

Din anul 1951-1956, celelalte lucrări necesare în exteriorul și interiorul bisericii au mers mai bine, datorită efortului sporit al enoriașilor, stăruinții și osteneții preotului paroh Ioan Mandalac, sprijinit de consiliul parohial, la care s-a adăugat înalța înțelegere și dragoste a Prea Fericitului Patriarh Justinian, care a acordat un ajutor de 200.000 lei, pentru terminarea și a acestui sfânt locaș.

Slujba tirnosirii a fost oficiată de către Prea Sfințitul Episcop Theoctist Botoșeneanu — Vicar Patriarhal, înconjurat de un sobor format din 14 preoți din parohiile vecine, P. C. Consilier Administrativ Alexandru Petcu, P. C. Protoiereu al raionului Oltenița Constantin Gh. Popescu și de diaconii Anton Uncu și Andrei Iacobeanu, de la Sfânta Mitropolie. Credincioșii parohiei precum și alții dornici de a participa la o slujbă arhierască, au umplut atât interiorul cât și curtea bisericii și au primit pe Prea Sfințitul Episcop Theoctist plini de emoție și respect, în sunete de clopote și urale de bun venit. Plutea pe deasupra tuturor duhul dragostei creștine, duhul dragostei dintre turmă și păstor.

Importantele momente ale înconjurării noului locaș, sărutarea Sfintei Mese, eșirea cu Sfintele Daruri, precum și predica zilei rostită de C. Preot I. Pîrăianu, de la parohia Radovanu I, au fost trăite din plin și cu adîncă evlavie de credincioși.

După oficierea Sfintei Liturghii, C. Preot I. Folescu de la parohia Scărișoara — în locul preotului paroh care era suferind —, a citit darea de seamă despre felul cum s-au desfășurat lucrările de construcție a bisericii.

P. C. Protopop Constantin Popescu, relevă marea această adunări creștinești a enoriașilor din parohia Căscioarele și din parohiile vecine, care au venit să ia parte la slujba sfințirii de biserică nouă, să se bucure de roadele ostenețelor și jertfelor depuse și să primească părinteasca binecuvîntare a Înaltului Ierarh.

În continuare, aduce elogiul organelor parohiale pentru munca neobosită pe care au depus-o în scopul ducerii la bun sfîrșit a lucrărilor de construcție și înzestrării bisericii cu cele necesare cultului, evidențind munca, pricepera și hărnicia neîntrecută a preotului Ioan Mandalac, conducătorul parohiei și subliniind înțelegerea, bunăvoința și sprijinul moral acordat de către organele locale de Stat.

Înceind P. C. Protopop mulțumește Prea Fericitului Patriarh Justinian pentru ajutorul material și moral acordat în scopul terminării bisericii din Căscioarele, arătînd că această nouă realizare din raionul Oltenița, este rezultatul îndemnului Prea Fericirii Sale, dat clerului și poporului de a se îngriji de biserică și de a fi pe lingă buni creștini și devotați și loiali filii ai scumpei noastre Patrii, Republica Populară Romînă.

Într-o amplă expunere, Prea Sfințitul Episcop Theoctist Botoșeneanu — Vicar Patriarhal, mărturisind bucuria pe care o simte Biserica noastră și Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru asemenea sporiri duhovnicești, spune între altele:

«Am ascultat cu toată luarea aminte scurta, dar cuprinzătoare dare de seamă a părintelui paroh I. Mandalac, precum și cuvîntul Părintelui Protoiereu, din care am reținut strădania îndelungată și neprețuitele jertfe ce le-ați depus întru înălțarea și terminarea acestui dumnezeesc lăcaș de închinare și de luminare. Am desprins din cele spuse, că strădania ce ați depus-o a ținut însă mulți ani, și deși continuarea lucrărilor a stagnat în anii grei ai războiului, totuși făclia încrederii și a statorniciei în terminarea lucrului început — așa de frumos — nu s-a stins în sufletele voastre. În anii de după război — în care poporul nostru și-a croit drumul luminos de dreptate socială și înfăptuirii mari, și credincioșii au pășit către rețacerea sfințelor lăcașuri de cult. Biserica parohiei acesteia este una din mărturiile cele mai grăitoare.

De aceea poposind astăzi aici am înălțat rugăciuni și am săvîrșit tirnosirea bisericii, pe a cărei sfințită masă se va aduce sfința și dumnezeiasca jertfă a Domnului Hristos, din care ne împărțăm spre viața cea veșnică. Căci sfința Bisericii răspunde mai ales unei adînci și puternice năzuințe a sufletului nostru de a fi neconținut în unire cu Dumnezeu și cu toate lucrările minuitoare ale sfințelor Taine, ca mărturie nelăgăduite ale dragostei și îndurării Lui față de noi. În același timp ea mai răspunde și acelei

firești însușiri a noastră — ca fii ai aceluiași Părinte — de a ne vedea și a ne și în aceeași credință, dragoste și rugăciune, de a ne bucura de aceleași binefaceri și de a ne ajuta către îndeplinirea îndatoririlor noastre sufletești.

Ca loc de rugăciune, Biserica răspunde acestor firești și sfinte năzuinți. Și, ca dintr-un izvor pururea curgător, ne adăpăm aici din «apa cea vie» a învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos și a Sfinților Părinți.

Toată comoara noastră de credință și de viață, aici, în Sfânta Biserică se păstrează neîntinată și neștirbită, cu aceeași strălucire și curățenie cu care ne-au lăsat-o Mintuitorul și Sfinții Apostoli.

Numai în Sfânta Biserică, prin minile și rugăciunile preotului are loc pe dumnezeescul altar prefacerea pînii și vinului în însuși trupul și singele Domnului, în vremea sfintei Liturghii. De binefacerile ei se bucură toți credincioșii, care participă la biserică și cei care din pricina binecuvîntate nu sînt de față. Rugăciunile preotului îi cuprind pe toți cei vii și pe toți cei ce au adormit întru nădejdea învierii celei de apoi, pe binefăcători, învățători și părinți. Pline de căldură sînt apoi cele ce se rostesc de mai multe ori pentru sfînta sobornicească și apostolească Biserică; pentru pacea și bună starea întregii lumi; pentru conducătorii noștri de pe pămînt, rinduți să o cirmuiescă cu arma adevărului și a bunevoinei, culminînd în stăruitoarea rugăciune — scumpă nădejde a noastră — de unirea tuturor bisericilor.

Iată cu ce fel de convingeri se cuvine să vă îndreptați pașii, iubiiții mei frați ori de cîte ori clopotul vestește începerea slujbii și ori de cîte ori participați la alte rugăciuni, rinduite de Biserică pentru diferite momente din viața voastră. De la leagăn pînă la mormînt creștinul are trebuință de ajutorul și mila lui Dumnezeu, ce i se dă prin aceste slujbe ale Bisericii și nici odată nu rămîne lipsit de harul dumnezeesc, cînd se roagă cu credință și cu stăruință.

Cu o astfel de încredere trebuie să ne plecăm genunchii și fruntea înaintea Sfîntului Altar, iar cu buzele să rostim împreună cu slujitorii Bisericii cuvintele, rugăciunile și cîntările cele sfînite — întipărindu-le adînc în inima noastră. În felul acesta ne îmbogățim sufletul și ieșim din Biserică stăpîniți de cele mai frumoase gînduri și hotărîri, în a săvîrși binele mai mult ca pînă acum; în a iubi și ajuta pe aproapele mai cu putere ca pînă acum; în a lucra cu mai multă dragoste pentru familie și patrie ca pînă acum. Adevăratul creștin, deci care trăește toldeana aceste adevăruri se întoarce acasă un «om nou», după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel, cu prisos de «dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, bunătate, blîndețe», roade ale Duhului Sfînt.

Așa cum ni-i de trebuință pîinea cea de toate zilele și așa cum ni-i scumpă lumina și de nelipsit aerul pentru această viață, tot așa nu ne putem lipsi de hrana cea cerească, de lumina Duhului și de văzduhul curat al vieții și învățaturii sfinților noștri părinți bunuri și odoare sfînte pe care le avem numai în biserică.

De aceea noi nu înțelegem prin biserică numai aceste ziduri și icoane, atît de apropiate de priceperea noastră — ci ne suim cu mintea către Biserica cea zidită de însuși Mintuitorul pe temelia apostolilor și proorocilor — a căror învățatură se păstrează cu sfințenie pînă la sfîrșitul veacurilor. Acestui adevăr de credință îi corespunde așezarea sfințelor moaște la temelia dumnezeiescului jertfelnic, a sfintei mese, deoarece nici o biserică nu se poate întemeia și zidi fără acele sfînte părți din trupurile sfinților care au irăit și mărturisit dreapta credință și pentru apărarea ei și-au dat bucuroși însăși viața lor. Părtășia noastră cu ei, și în deosebi părtășia acelora care v-ați învrednicit să fiți atotții și ostenitorii acestei biserici, se arată prin înscrierea numelor și prin punerea lor alături de sfîntele moaște, spre cea de-apurarea pomene și spre pilduirea celor ce se vor ruga și peste veacuri în fața sfîntului altar. Căci la fiecare sulhă, sfinții slujitori înalță rugăciuni către Dumnezeu pentru toți cei ce s-au ostenit în diferite chipuri — prea fericiiții citorii — oneori cu mijloace modeste, dar cu credință mare la zidirea și înfrumusețarea sfîntului lăcaș.

De bună seamă că drumul ce l-ați străbătut pînă să ajungeți să priviți cit de frumos străjuitește crucea deasupra turlei și să auziți din nau glasul clopotului chemîndu-vă la sfînta Liturghie, a fost lung, anevoios și cu unele șovăieli. Iar așteptarea a fost pentru unii anevoioasă, prea îndelungată pînă să ajungă să-și deschidă ochii, privind măreția, armonia arhitecturii și trăinicia bisericii parohiale, o adevărată catedrală — așa cum o privim noi acum.

Astăzi însă am trăit cu toții clipe de adevărată bucurie și am citit pe fețele și în ochii voștri umezi de fericire, mulțumirea ce v-a coplesit sufletele, văzîndu-vă încoronarea jertfelor și strădaniilor pe care le-ați depus cu alifia strgînuță. Este mulțumirea dobîndirii unui bun, care în veac nu se va lua; mulțumirea îndeplinirii unei cerințe obștești, adînci și scumpe vieții religioase a unui mare număr de credincioși; mulțumirea izvorită din conștiința că ați săvîrșit o operă trainică ce va sluji lui Dumnezeu și oamenilor.

Indrumați și însușești, zi cu zi de vrednicul păstor, Părintele I. Mandac, ați durat acest sfânt lăcaș de luminare și de sfințire, de îndrumare și întărire sufletească pentru multe generații de credincioși, care vor binecuvînta vrednicia aceeași și care se vor ruga pentru părinții și strămoșii lor. Nimic nu-l înalță pe om pe pământ și nimic nu-l apropie mai ușor de Dumnezeu, ca dăruirea morală și materială în folosul și binele aproapelui său, ceea ce ați îndeplinit, prin înălțarea acestei biserici. Tot ceea ce înalță și inobilează pe om, tot ceea ce-i aduce încredere în puterile și pricepera lui, tot ceea ce ajută la luminarea minții și curățenia cugetului acestuia, și ori ce-i procură bucurie și fericire în viață, sint tot atâtea chipuri, în care îndeplinim înția și cea mai mare poruncă a dragostei de semenii, mărturisind-o prin graiul șaptelei. Biserica, prin glasul preotului, prin glasul slujitorilor ei, ajută la ajungerea acestor înalte scopuri, contribuind prin aceasta la strădania mare, pe care Conducerea Patriei noastre o depune pentru ridicarea culturală, pentru luminarea întregului nostru popor.

Așa dar, bucuria prilejuită de sărbătorirea înosirii bisericii parohiale, covârșește toate ostenele și inerentele lipsuri întâmpinate. În același timp, se cuvine, iubii credincioși să vă arătați și mai departe cu aceeași rîvnă neîmpuținată, atît în grija față de păstrarea și întreținerea noului lăcaș de rugăciune, cît și în grija pentru sporirea șaptelei celor bune, pentru sporirea virtuților creștinești, ce trebuie să împodobască viața unui creștin bun. Stăruința de pînă acum să nu se împuțineze. Dragostea și credința față de Dumnezeu și față de semenii noștri să nu se micșoreze.

Viața duhovnicească spre a propăși — ca și viața noastră pămîntească — cere aceeași grijă, aceeași silitnță și atenție și tot atîta prevedere. Cu cît ne-o întocmim mai chibzuit, cu atît o cumpănim mai cu înțelepciunea cea de sus, cu atît ea înflorește și aduce roade bogate. Sufletul nostru este ca și pămîntul. Cu cît îl lucrăm mai bine, cu atît și el aduce roadă mai bună.

Despre acest adevăr ne vorbește însăși firea înconjurătoare, pe graiul ei plin de viață și de tinerete în acest început de primăvară. Spre a ajunge în satul Dvs. am străbătut o bună parte din mînoasa cîmpie a Dunării. Și am prins cu privirile nesfîrșitele cîmpii, cu arăturile proaspete, cu semănăturile înverzite, cu pajști și livezi înflorite, străjuite uneori de lunci și lacuri care oglindesc razele pline de căldură și lumină ale soarelui de primăvară. Firea întreagă tresallă către o nouă viață, în lumina și căldura bogată a acestor zile însorite, de început de primăvară. Oriunde-ți rotești privirile, nu vezi altceva decît sete de viață, de lumină și de căldură. Peste tot, harnicii și înțelepții noștri săteni plugăresc, cu multă hărnicie, din zori pînă -n seară, ca toate aceste mînoase plaiuri să devină grădini înfloritoare și aducătoare de roade îmbelsugate. Din fiecare mugurel, din fiecare firicel ce-și croiește drum spre căldură și lumină, din fiecare bob semănat în brazda proaspătă odrăsește aproape sub ochii noștri, cite o nouă viață. Și cît de bine știți, mai ales cei ce trăiți în mijlocul acestei vieți, că se vor agonisi mai multe roade, cu cît grija și munca va fi depusă mai chibzuit și mai la timp.

Astfel stau lucrurile și în viața noastră sufletească. Biserica, prin glasul slujitorilor ei, este aceea care îngrijește ca ogrorul sufletului nostru să fie bine lucrat, curățit, încălzit, luminat și sfințit. Să fie ca o grădină, în care cresc, se dezvoltă numai florile și rodurile cele folositoare ale virtuților, care-l înalță și-l desăvîrșesc pe om. După cum bobul însămîntat, trebuie mai întîi să putrezească spre a încolți și spre a odrăsi; și după cum din acesta răsar mai multe vîstare, aducătoare de roade, tot așa și boabele credinței noastre vor aduce rod însutit dacă vom face să putrezească tot ceea ce este rău, tot ceea ce ne atrage la păcat, tot ceea ce întunecă mintea noastră. În felul acesta în sufletele noastre pot să înflorească roadele duhului: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, blîndețea, etc.

Prin biserică învîiem și noi la o nouă viață, la viața slujirii lui Dumnezeu și a aproapelui nostru; la viața cea plină de lumină neinserată și de adevăr; la o viață înfloritoare sufletească și trupească: la o viață desăvîrșită, după pilda Mîntuitorului Hristos care ne încredințează, că El este adevărul și viața.

Truda și jertfele voastre ale tuturor, nu sint altceva decît roadele credinței voastre, roade ce oglindesc în același timp rîvna și dragostea consiliului și comitetului parohial, conduse cu pricepere și cu atîta trager de inimă de Părintele Paroh, dînd astfel urmare îndrumărilor părintești ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care în toate împrejurările a îndemnat credincioșii la restaurarea, înfrumusețarea și înălțarea sfințelor lăcașuri. Acest îndemn părintesc s-a vădit mai ales prin ajutoarele substanțiale acordate de Prea Fericirea Sa, ajutoare, care au avut darul să încurajeze și mai mult voința enoriașilor, așa cum s-a întîmplat și cu terminarea lucrărilor de zidire a acestei biserici. În acțiunea aceasta credincioșii și preoții s-au arătat plini de zel, de inițiativă îmbucurătoare, s-au arătat la înălțimea zilelor de muncă și lumină în care trăim cu toții.

Căci la fiecare pas, vedem cum poporul nostru muncitor construiește cu multă abnegație și repeziciune așezări de luminare a tinerilor vlăstare, a fiilor Patriei noastre, așezări de ocrotire a sănătății, ridică din temelie fabrici și uzine, înfăptuiesc mari zăgazuri de ape, cu a căror putere să se obțină izvoare de luminare a orașelor și satelor noastre, înmulțindu-se instituțiile de îmbunătățire și de înflorire a vieții, de ușurare a muncii celei grele. Iată pentru ce, Prea Fericitul Părinte Justinian îndeamnă pe preoții și credincioșii acestei Eparhii să nu rămână mai prejos nici cu gospodărirea lăcașurilor de închinare — unele din acestea, comori de artă ale Patriei noastre — cunoscută fiind grija pe care Conducerea Patriei noastre o are față de aceste monumente religioase, acordind în fiecare an ajutoare pentru întreținerea și restaurarea lor.

Deși nouă și biserica Dvs. prin frumusețea ei arhitectonică este una din cele mai mărețe biserici ale acestei regiuni. Pentru aceasta am poposit aici, ca delegat al Părintelui nostru Patriarh Justinian, pentru a săcârși tirnosirea ei și pentru a vă aduce binecuvântarea Sa părintească, pentru a transmite feliicitări Părintelui Paroh, consiliului și comitetului parohial și mulțumiri tuturor binevoitorilor și ostentitorilor, incredințind în același timp conducerea Sfatului Popular, că Biserica Ortodoxă Română sprijină din toate puterile ei toate marile inițiative și înfăptuiri ale puterii noastre populare. În semn de prețuire și de încurajare în munca pe care ați depus-o cu toți, Prea Fericitul Patriarh Justinian a acordat Părintelui Paroh distincția cea mai înaltă bisericăscă, ridicându-l la rangul de Econom Stavrofor.

Nădăduim că acest semn va fi un nou indemn atit pentru Părintele Paroh, cit și pentru enoriașii săi depunind și pe mai departe un zel sporit, dragoste și credință statornică pentru lucrarea cea duhovnicească și în avântul tot mai sporit în munca ogoarelor, în dragostea fierbinte față de Patria noastră, în devotamentul pentru toate înfăptuirile bune și folositoare nouă și copiilor noștri.

Prin aceasta vă veți dovedi mai ales, și statornici apărători ai păcii în toată lumea. Zorile ei sint din ce în ce mai luminoase și mai pline de nădejde. Chiar în aceste zile Conducătorii Uniunii Sovietice se află la Londra, Capitala Angliei, într-o călătorie de bunăvoință și de pace, de prietenie și de colaborare, dorință arzătoare a întregii lumi, iar în Capitala Suediei s-au adunat din nou reprezentanții popoarelor din Consiliul Mondial al Păcii, spre a îndrepta un nou apel tuturor Guvernelor lumit în vederea dezarmării și a încetării așa zisului război rece. Fiecare din starea în care ne găsim, din locul unde ne desfășurăm munca noastră, și în chip deosebit ca buni creștini, putem și trebuie să depunem orice efort pentru pace, de care depinde bunăstarea și feliicirea noastră a tuturor.

Cu acestea, rugăm pe Bunul și Milostivul Dumnezeu să îndeplinească toate cererile și rugăciunile ce le veți face în această biserică, răsplătind din darurile Lui cele bogate pe toți binefăcătorii și ostentorii acestui sfint lăcaș, binecuvintându-vă cu dragostea, cu harul și cu iubirea Lui de oameni, acum și pururea și în veci, Amin!.

După treminarea solemnității, întreg poporul cintă: «Mulți ani trăiască» la intonarea Polihroniului, pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh și pentru Prea Sfințitul Episcop Theoctist, membrii Prezidiului și ai guvernului, pentru ctitori și donatori.

Tinerii și bătrini au inconjurat pe Prea Sfințitul Episcop Theoctist, cu multă bucurie, pentru frumoasele clipe trăite. Prea Sfinția Sa și-a luat rămas bun, în timp ce credincioșii cintau imnul «Pre Stăpinul și Arhiereul Nostru...» urcînd melodia spre ceruri de unde un soare prietenos, ca o înaltă binecuvîntare a cerului, îmbracă totul în lumina caldă a unui amurg frumos de primăvară.

Arhid. ANDREI IACOBANU

OFICIALE – ADMINISTRATIVE

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

PAROHII VACANTE

Se publică, spre a fi ocupate cu noi titulari, următoarele posturi de preot, cu termen pentru depunerea cererilor și actelor 30 zile, de la apariția numărului prezent din «Glasul Bisericii»:

1) Postul de preot paroh bugetar de la parohia Degerați, comuna Colceag, raionul Cricov, parohie de categoria III-a cu 201 familii;

2) Postul de preot paroh bugetar de la parohia Frăsinet, comuna Frăsinet, raionul Lehliu, parohie de categ. II-a, cu 322 familii;

3) Postul de preot paroh bugetar de la parohia Epurești II, raionul Domnești, parohie de categ. II-a, cu 448 familii.

Cererile și actele se vor depune în termen la Protoieria respectivă. Cererile depuse pe altă cale sau cu acte lipsă și neconforme cu dispozițiunile circularei nr. 8512/954, cum și cele nedepuse în termen, nu vor fi luate în considerare.

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
† JUSTINIAN, Patriarhul României, Pastorală la Invierea Domnului . . .	215
† ANTIM, Episcopul Buzăului, Pastorală la Invierea Domnului	220
† CHESARIE, Episcop al Dunării de Jos, Pastorală la Invierea Domnului	225
Fr. Stan C. Dimancea, De Sfintele Paști, la Palatul Patriarhal din București	229
INDRUMARI PASTORALE	
Pr. Mihail Bulacu, Lumina duhovnicească a celor luminați în noaptea Sfintei Invieri	235
Dimitrie Preotul, Fii ai lui Dumnezeu	242
Pr. P. F. Alexandru, La Sfinții Impărați Constantin și Elena .	248
STUDII ȘI CERCETARI	
I. D. Ștefănescu, Monumente de artă religioasă din București .	253
Pr. O. Găiculescu, Sfântul Ierarh Calinic	263
VIAȚA BISERICEAȘCA ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI.	
Arhiepiscopia Bucureștilor	
Pr. I. Berbeceanu, Deschiderea cursurilor de îndrumare misionară pentru seria XXVI de preoți	270
Arhid. Andrei Iacobeanu, Sfințirea bisericii din Parohia Căscioarele	271
OFICIALE ADMINISTRATIVE	
Arhiepiscopia Bucureștilor	
Parohii vacante	276

BUCUREȘTI

**TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
1956**

•